

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jozef Vižd'ák

Smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií a její limity

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Vedúca diplomovej práce: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Katedra obchodního práva

Dátum vypracovania práce: 25.06.2020

ČESTNE VYHLÁSENIE

Vyhlasujem, že som predkladanú diplomovú prácu vypracoval samostatne, že všetky použité zdroje boli riadne uvedené, a že práca nebola využitá k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

Ďalej vyhlasujem, že vlastný text tejto práce má vrátane poznámok pod čiarou 190 143 znakov vrátane medzier.

V Prahe dňa 30.06.2020

Pod'akovanie:

Na tomto mieste by som sa chcel poďakovať vedúcej tejto diplomovej práce, pani profesorky Stanislave Černej, za cenné rady a náhľady pri jej písaní. Rovnako by som sa chcel poďakovať pánovi doktorovi Petrovi Čechovi za to, že vo mne vzbudil záujem o obchodné právo, a o právo ako také. Vďaka nemu som si uvedomil skutočnú hĺbku, ktorú právo vo svojich významoch má.

Úvod	5
1. Pojem akcia	8
1.1. Akcia ako časť základného kapitálu spoločnosti	9
1.2. Akcia ako súbor členských práv a povinností	10
1.3. Akcia ako cenný papier	11
2. Druhy akcií	15
2.1. Druhy akcií za účinnosti starej úpravy	15
2.2. Úprava druhov akcií v zákone č. 90/2012 Sb.	17
2.2.1. Kmeňové akcie	18
2.2.2. Prioritné akcie	19
2.2.3. Akcie podľa zákona o investičných spoločnostiach a investičných fondoch	21
3. Druhy akcií so zvláštnymi právami a ich limity	23
3.1. Eliminácia práv spojených s akciou	25
3.1.1. Právo akcionára podieľať sa na riadení spoločnosti	28
3.1.1.1. Právo účasti na valnej hromade	28
3.1.1.2. Hlasovacie právo	30
3.1.1.3. Právo podávať návrhy a protinavrhy	37
3.1.1.4. Právo na vysvetlenie	38
3.1.1.5. Právo žalovať na neplatnosť uznesenia valnej hromady	39
3.1.1.6. Čiastkový záver	39
3.1.2. Právo na podiel na zisku	40
3.1.3. Právo na podiel na likvidačnom zostatku	41
3.2. Diferenciácia kvalitatívnej stránky zákonných práv spojených s akciou	41
3.2.1. Akcie s rozdielnou váhou hlasov	42
3.2.1.1. Zahraničná úprava	42
3.2.1.2. Úprava podľa zákona o obchodných korporáciách	44
3.2.2. Akcie s rozdielnym, pevným, alebo podriadeným podielom na zisku	48
3.2.3. Akcie s rozdielnym, pevným, alebo podriadeným podielom na likvidačnom zostatku	55
3.3. Iné zvláštne práva spojitelné s akciou a limity zmluvnej autonómie	56
3.3.1. Zamestnanecké akcie	56
3.3.2. Iné druhy akcií	58
3.3.3. Iné, ako účastnícke práva	62
3.3.4. Akcie so zvláštnymi povinnosťami	66
3.3.5. Druhy akcií po novele prevedenej zákonom č. 33/2020 Sb.	68
4. Zásada rovného zaobchádzania so všetkými akcionármi	71
5. Súdny prieskum obsahu zvláštnych práv spojených s akciami	74
Záver	78

Zoznam použitých skratiek	81
Zoznam použitých zdrojov	82
Abstrakt	86
Abstract	87
Názov diplomovej práce	88
Názov diplomovej práce v anglickom jazyku	88
Kľúčové slová	88
Key Words	88

Úvod

Po rekonštrukcii súkromného práva účinnnej od roku 2013 sa objavilo mnoho otázok týkajúcich sa novej právnej úpravy akciového práva. To sa zmenilo najmä v kontexte rozšírenia zmluvnej autonómie, ktorá umožnila právnym subjektom vytvárať iné druhy akcií, rozdielne od tých, ktoré sú vyslovene uvedené v zákonnej úprave. Táto diplomová práca *“Smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií a její limity”* si kladie za cieľ rozobrať práva, ktoré môžu byť spojené s akciou a určiť, ktoré základné práva môžu absentovať pri vytváraní akcie. Úvod sa najskôr bude zaoberať definovaním pojmu *zmluvná autonómia*, ako kľúčového princípu pri tvorbe rôznych druhov akcií.

Zmluvná autonómia vyplýva zo všeobecnejšieho princípu autonómie vôle vyjadreného v čl. 2 odst. 4 Ústavy, a rovnako v čl. 2 odst. 3 Listiny základných práv a svobod (“LZPS”), ktorý uvádza: *“Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.”* Tento princíp, ktorý má svoj základ vo Francúzskej deklarácii práv človeka a občana z roku 1789, v spojení s princípom enumeratívности verejnoprávnych pretenzií, vytvárajú základy právneho štátu a určujú právny rámec chovania subjektov vo svojich súkromných a verejných pomeroch. Zásada autonómie vôle garantuje slobodu fyzickým a právnickým osobám, aby v rámci zákonnej úpravy konali spôsobom, ktorý uznajú za vhodný. Zo strany štátu princíp ukladá povinnosť rešpektu k autonómnej sfére jednotlivca a prejavom jeho osobnosti. *“Zaručuje se prioritá občana nad státem a princip smluvní svobody, která by neměla být zatěžována přehnaným formalizmem.”*¹

Takto definovaná predstavuje autonómia vôle akúsi odpoveď na právnu úpravu pred rokom 1989. Vo svojom náleze tak zhodne konštatuje aj ÚS: *“Autonomie vôle je reakce na zkušenosti totalitní minulosti, stanovuje principiální rámec vztahu jednotlivce a státu.”*²

¹ SLÁDEČEK, V., in SLÁDEČEK, V., MIKULE, V., SUCHÁNEK, R., SYLLOVÁ, J.: Ústava České republiky. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 1264 s. ISBN 978-80-7400-590-9, [čl. 2].

Dostupný z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgzpwk232geztclttmjptcojzgnptcx3dnqza>.

² Nález III. ÚS 150/03 (č. 128/2003 Sb.).

Najvýstižnejšie podľa autora tejto práce definuje predmetný princíp ÚS vo svojom náleze³, kde poukazuje na jeho dvojdimenzionálnosť: *“Ve své první dimenzi představuje strukturální princip, podle něhož lze státní moc vůči jednotlivci a jeho autonomní sféře (včetně autonomních projevů volních) uplatňovat pouze v případech, kdy jednání jednotlivce porušuje výslovně formulovaný zákaz upravený zákonem. Také takový zákaz však musí reflektovat toliko požadavek spočívající v zabránění jednotlivci v zásazích do práv třetích osob a v prosazení veřejného zájmu, je-li legitimní a proporcionální takovému omezení autonomního jednání jednotlivce.”* Prvá dimenzia tak predstavuje esenciálnu náležitosť každého demokratického právneho štátu. *“Ve své druhé dimenzi pak působí čl. 2 odst. 3 Listiny jako subjektivní právo jednotlivce na to, aby veřejná moc respektovala autonomní projevy jeho osobnosti, včetně projevů volních, které mají odraz v jeho konkrétním jednání, pokud takové jednání není zákonem výslovně zakázáno.”* Takéto subjektívne právo je nutné aplikovať bezprostredne a priamo voči štátnej moci. *“Orgány státní moci sú povinné při aplikaci jednoduchého práva současně normy tohoto práva, v kterých se odráží čl. 2 odst. 3 LZPS, jako objektivní ústavní princip, interpretovat tak, aby nezasáhli do subjektivního práva jednotlivce na autonomii vůle garantovanou čl. 2 odst. 3 LZPS.”*⁴ Z uvedeného vyplýva viac-menej plastický obraz fungovania štátnej moci vo vzťahu k zásahom do autonómnych sfér súkromných subjektov.

V oblasti akciového práva nemal do spomenutej rekodifikácie súkromného práva princíp zmluvnej slobody silné postavenie. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (“ObchZ”) taxatívne upravoval len dva druhy akcií, ktoré mohla akciová spoločnosť emitovať- kmeňové a prioritné. Iné druhy akcií nemohli byť pre kogentnosť právnej úpravy vytvorené (§ 155 odst. 7 ObchZ). Je teda logické, že v takomto prostredí nevznikali debaty o právach, ktoré by mohli byť s akciou spojené.

S účinnosťou novej právnej úpravy bol rozšírený aj princíp zmluvnej autonómie. Dispozitívnosť a kogentnosť noriem sa odvtedy určuje pomocou testu kogentnosti uvedeného v § 1 odst. 2 NOZ: *“Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.”* Taktiež nový zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (“ZOK”) zrušil taxatívny výpočet akcií, na základe § 276

³ Nález I. ÚS 546/03 (č. 12/2004 Sb.).

⁴ Tamtiež.

odst. 3 ZOK umožnil vytvárať “*akcie se zvláštními právy*”, a tak otvoril cestu pre samostatnú tvorbu rôznych druhov akcií, ktorá je v rámci široko poňatej autonómie vôle minimálne obmedzená. Avšak aj súčasná právna úprava má pre konštrukciu druhov akcií svoje limity, ktoré budú rozoberané ďalej v tejto diplomovej práci.

Aj po siedmich rokoch účinnosti novej právnej úpravy sú názory odbornej obce na to, aké práva môžu a nemôžu byť spojené s akciou, značne rozdielne, pričom ku konečnému rozhodnutiu zostáva stále dosť nezodpovedaných otázok. Aké “*zvláštne*” právo možno s akciou spojiť? Možno od akcie odobrať niektoré z definičných práv s ňou spojených? Je možná reštriktívna modifikácia takého práva? Možno s akciou spojiť nejaké zvláštne povinnosti, teda povinnosti nad rámec zákonnej úpravy? Aká je úprava obsiahnutá v ZOKu? Môže byť tvorbou akcií so zvláštnymi právami narušená zásada rovnakého zaobchádzania s akcionármi?

Táto práca si kladie za cieľ zodpovedať tieto a niektoré ďalšie otázky, ktoré sa v jej texte vyskytnú. Je do nej vložená snaha určiť presné limity tvorby druhov akcií v záujme zachovania právnej istoty subjektov právnych pomerov. K dosiahnutiu týchto účelov táto práca čerpá z tuzemskej aj zahraničnej odbornej literatúry, ako aj z rozhodnutí tuzemských a zahraničných súdov, ktoré ponúkajú cenné náhľady na interpretáciu právnych noriem. Medzi použité interpretačné metódy patrí metóda gramatická, systematická, logická a teleologická.

1. Pojem akcia

Akcia je základným inštitútom akciového práva od ktorého akciová spoločnosť odvodzuje svoj názov. Tá je potom podľa § 243 odst. 1 ZOK definovaná ako *“spoločnosť, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií.”*⁵ Vo všeobecnosti možno uviesť, že akcia je účastnícky cenný papier s ktorým je spojené právo spoločníka ako akcionára podieľať sa na vedení spoločnosti, na jej zisku a na likvidačnom zostatku v prípade zrušenia spoločnosti s likvidáciou (§ 256 odst. 1 ZOK). V § 256 odst. 1 ZOK sa uvádzajú dve podoby akcie- listinný a zaknihovaný cenný papier. Zákon teda neopomenul upraviť ani jednu z týchto kategórií a následne používa pre obe jednotne termín “akcia”. Ak zákonná úprava smeruje výhradne k akcii ako zaknihovanému cennému papieru, vyjadruje to špeciálnym ustanovením (napr. § 275 ZOK)⁶. Autor považuje za potrebné doplniť, že podľa § 89/2012 Sb., Občanský zákoník (NOZ), sa zaknihované akcie vylučujú z okruhu cenných papierov. *“Půjde o samostatnou kategorii věcí. Cenné papíry budou vždy jen listiny (§ 514 NOZ)”*⁷. Autor tejto práce bude aj napriek tomu podľa vzoru zákona používať termín “akcia” na obe tieto množiny.

Je treba uviesť, že akcia nie je jediný cenný papier, ktorý má akciová spoločnosť právo vydávať. Podľa § 245 ZOK *“Účastnickými cennými papíry jsou cenné papíry vydané společností, se kterými je spojen podíl na základním kapitálu nebo hlasovacích právech v této společnosti, a dále cenné papíry vydané společností, se kterými je spojeno právo takové cenné papíry získat.”* Takýmito inými cennými papiermi sú vymeniteľné a prioritné dlhopisy a opčné listy⁸, s ktorými je spojené prednostné právo na upisovanie nových akcií či vymeniteľných a prioritných dlhopisov, ale aj zatimní listy, zmenky, kupóny a iné. V zmysle zákonného rozdelenia patria akcie a zatimní listy do skupiny prvej a opčné listy, prioritné a vymeniteľné dlhopisy do skupiny druhej.

⁵ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 640 s. ISBN 978-80-7478-735-5, s. 381.

⁶ Pokorná, J. in Kotásek, J., Pihera, V., Pokorná, J., Vitek, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 264 s., ISBN 978-80-7400-515-2, s. 61.

⁷ Čech, P. *Akcie po rekodifikaci*, Právní rádce, č. 10/2012, s. 36.

⁸ HAVEL, B., in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P., *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-540-4, [§ 245].

Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptemrg5pwwk5tlgizs443c14zdamjls144tax3qmyzdini>.

Náuka chápe pojem akcia v trojakom zmysle: (i) Ako časť základného kapitálu spoločnosti, (ii) ako súbor členských práv a povinností akcionára a (iii) ako cenný papier.⁹ Na nasledujúcich stránkach bude venovaný krátky priestor každému z týchto významov.

1.1. Akcia ako časť základného kapitálu spoločnosti

Akcia je cenný papier, ktorý spoločník, teda akcionár, dostáva ako určité protiplnenie za svoj vklad. Takto definovaná predstavuje akcia časť základného kapitálu spoločnosti, pričom súhrn všetkých vkladov sa rovná základnému kapitálu obchodnej korporácie (§ 30 ZOK). So zreteľom na uvedené tvoria všetky akcie dohromady základný kapitál spoločnosti.¹⁰

Akciová spoločnosť môže vydávať akcie s menovitou hodnotou alebo kusové akcie. Platí, že jedna spoločnosť nemôže mať aj akcie kusové, aj akcie s menovitou hodnotou (§ 257 odst. 2 ZOK).

O menovitej hodnote akcií rozhodujú zakladatelia, neskôr akcionári, a táto musí byť povinnou súčasťou stanov (§ 250 odst. 2 písm. c) ZOK). Menovitá hodnota musí byť taktiež vyjadrená priamo na akcii (§ 259 odst. 1 písm. c) ZOK), a v prípade zaknihovanej akcie musí byť táto hodnota zistiteľná z evidencie zaknihovaných cenných papierov (§ 260 odst. 2 ZOK). Súčet menovitých hodnôt akcií zodpovedá základnému kapitálu spoločnosti. Minimálna a maximálna výška menovitej hodnoty nie je zákonom stanovená. Jedna spoločnosť môže mať viac akcií s rozdielnou menovitou hodnotou (§ 261 ZOK). Menovité akcie spoločnosti so základným kapitálom 4.000.000 Kč preto môžu pozostávať napríklad zo 4 akcií s menovitou hodnotou 1.000.000 Kč, alebo 6 akcií, z ktorých majú 4 menovitou hodnotou 500.000 Kč a 2 menovitou hodnotou 1.000.000 Kč atď. Menovitou hodnotu akcie možno zmeniť zmenou stanov na základe rozhodnutia valnej hromady. Deje sa tak prostredníctvom (i) spájania a (ii) štepenia akcií. Pri oboch postupoch dochádza k zmene celkového počtu akcií, ale výška základného kapitálu zostáva nezmenená. Ich výhodou je zvýšenie prehľadnosti a ľahšia porovnateľnosť s ostatnými akciami.¹¹

⁹ Josková, L., op. cit. sub 5, s. 382.

¹⁰ Josková, L., op. cit. sub 5, s. 382.

¹¹ Josková, L., op. cit. sub 5, s. 383.

Ako bolo spomenuté vyššie, od 1. januára 2014 umožňuje zákon emitovanie akcií kusových, ak tak určia stanovy. V definícii kusových akcií je stanovené, že nemajú menovitú hodnotu a predstavujú rovnaké podiely na základnom kapitále spoločnosti (§ 257 odst. 1 ZOK). Na každú akciu teda pripadá rovnaký diel základného kapitálu, ktorý je možno určiť tak, že sa základný kapitál vydelený počtom kusových akcií. Tento údaj je označovaný ako účtovná hodnota akcie (§ 247 odst. 2 ZOK). Ak je základný kapitál 2.000.000 Kč a spoločnosť emitovala napríklad 100.000 kusových akcií, potom hodnota jednej akcie bude 20 Kč. Preto je povinnosťou akciovej spoločnosti uviesť počet kusov vydaných akcií v stanovách (§ 250 odst. 2 písm. c) ZOK). Kusové akcie bývajú niekedy označované aj ako podielové akcie¹². V Českej republike existuje model nepravých kusových akcií, teda model, v ktorom *“zůstává u akciové společnosti zachován princip pevného garančního základního kapitálu a akcie představují určitý podíl na něm.”*¹³ Naproti tomu pravé kusové akcie sú akcie, ktoré nie sú viazané na základný kapitál spoločnosti. Ich výhodou je zjednodušenie procesu zvýšenia, či zníženia základného kapitálu, pretože pri týchto postupoch nevystáva potreba zmeniť menovitú hodnotu akcie. Ďalšia výhoda sa ukazuje pri procese prechodu na inú menu, kedy takéto akcie umožňujú vyhnúť sa inak komplikovanému prepočtu. Nevýhodou je naopak neprepracovanosť naväzujúcich ustanovení v súčasnej úprave.¹⁴

1.2. Akcia ako súbor členských práv a povinností

Ako bolo spomenuté vyššie, podľa § 31 ZOK predstavuje podiel účasť akcionára na spoločnosti a z nej plynúce práva a povinnosti, pričom každá akcia predstavuje jeden tento podiel. Súčasne platí, že každý akcionár môže mať viac ako jeden podiel, teda viac akcií (§ 32 odst. 1 ZOK). Súčet ich menovitých hodnôt predstavuje mieru účasti akcionára na základnom kapitále spoločnosti. Výška tohto podielu slúži na kvantifikáciu práv a povinností spoločníka. Ako prípad by sa dalo uviesť právo na podiel na zisku. Výška tohto podielu závisí dispozitívne na miere jeho účasti na základnom kapitále. To znamená, ak stanovy neurčia vo vzťahu k určitému podielu inak (§ 348 odst. 1, veta druhá ZOK). Intenzitu iných práv však pomer súčtu dielov k základnému kapitálu neovplyvňuje. Typickým príkladom môže byť právo účasti na valnej hromade alebo právo na podanie vysvetlenia.

¹² Pokorná, J. in Kotásek, J., Pihera, V., Pokorná, J., Vítek, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, 264 s., ISBN 978-80-7400-515-2, Str. 63.

¹³ Tamtiež.

¹⁴ Josková, L., op. cit. sub 5, s. 384.

Základné akcionárske práva a povinnosti sú obsiahnuté v § 256 odst. 1 ZOK. Právna náuka rozdeľuje tieto práva na majetkové a nemajetkové. Medzi nemajetkové práva patrí právo podieľať sa na riadení spoločnosti, ktoré v sebe zahŕňa právo účasti na valnej hromade, hlasovacie právo (§ 353 odst. 1 ZOK), právo na vysvetlenie (§ 357 an. ZOK), právo uplatňovať návrhy a protinavrhy (§ 361 an. ZOK) a právo žalovať na neplatnosť uznesenia valnej hromady (§ 424 ZOK). Medzi majetkové práva patrí právo na podiel na zisku (§ 256 ods. 1 ZOK a § 348 odst. 1 ZOK) a právo na podiel na likvidačnom zostatku pri zrušení spoločnosti s likvidáciou (§ 256 odst. 1 ZOK). Medzi akcionárske povinnosti patrí povinnosť lojality a vkladová povinnosť.

Tieto práva sú s akciou spojené na základe jej povahy ako cenného papieru tak, že ich nemožno uplatniť ani previesť bez akcie, ak zákon nestanoví inak¹⁵. Z tohto pravidla však existujú zákonné výnimky, kedy zákon stanoví výpočet práv, ktoré možno previesť samostatne bez toho, aby musela byť prevedená aj samotná akcia - právo na vyplatenie podielu na zisku, právo na upisovanie akcií a prioritných či vymeniteľných dlhopisov, právo na podiel na likvidačnom zostatku a niektoré iné majetkové práva (§ 281 odst. 2 ZOK).

1.3. Akcia ako cenný papier

Podľa § 514 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ("NOZ") je cenný papier listina, s ktorou je právo spojené takým spôsobom, že ho po vydaní cenného papieru nemožno uplatniť ani previesť bez tejto listiny. Základom pre pojmové vymedzenie cenného papieru sú jeho dva charakteristické znaky: (i) Listina, teda hmotný substrát, na ktorom je zachytení určitý písomný prejav. Môže sa teda jednať o akúkoľvek hmotnú vec so schopnosťou stať sa nositeľom písanej informácie¹⁶, napríklad aj kus kože alebo kameň. (ii) Druhým znakom je cennosť listiny, ktorú je potrebné chápať v právnom slova zmysle. "*Listina je cenná právnymi následky, ktoré s ní spojuje právni rád. Vzhľadom k tejto skutočnosti musí byť obsahom listiny písomný (a platný) projev vôle (skripturní akt), se kterým jsou spojeny právní důsledky, které způsobí cennost listiny.*"¹⁷

¹⁵ § 281 odst. 1 ZOK.

¹⁶ Vitek, J. in *Lavický, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-529-9. Dostupný z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgrpwk5tlge2c443cl4zdamjlsl44dsx3qmy2tcna>.*

¹⁷ Tamtiež.

NOZ rozlišuje medzi cenným papierom, ktorý je vecou hmotnou hnutel'nou, a zaknihovaným cenným papierom, ktorý je vecou nehmotnou hnutel'nou. Striktne vzaté, podľa náuky, zaknihovaný cenný papier napriek svojmu názvu nepredstavuje cenný papier; chýba mu totiž hmotný substrát do ktorého by mohol byť prejav vôle inkorporovaný. Zaknihovaný cenný papier je zapísaný do príslušnej evidencie cenných papierov a možno ho previesť zmenou zápisu v tejto evidencii. Ako ale už bolo uvedené vyššie, zákon o obchodných korporáciách toto delenie dôsledne nedodržiava; napr. ustanovenie § 245 ZOK pojednáva len o cenných papieroch. Tieto nedostatky právnej úpravy sa riešia pomocou ustanovenia 525 odst. 2 NOZ, podľa ktorého *“[u]stanovení o cenných papírech se použijí i na zaknihované cenné papíry, ledaže to vylučuje jejich povaha, tento zákon nebo jiný právní předpis.”*

Akcia je cenný papier, ktorý inkorporuje účasť v spoločnosti, preto platí, že účasť akcionára vzniká, prevádza sa a zaniká s akciou.¹⁸ Výnimkou môže byť nadobudnutie práv a povinností akcionára pri vzniku spoločnosti. Po vydaní akcie však už platí prvá veta odstavca. Ďalšími charakteristikami akcie sú, že sa jedná o účastnícky a kauzálny cenný papier, z dôvodu, že vyjadruje účasť subjektu na spoločnosti.

Vzhľad akcie nie je právnymi predpismi určený. Výnimkou sú akcie, ktoré majú byť prijaté k obchodovaniu na oficiálnom trhu. Tie musia spĺňať požiadavky stanovené v § 65 odst. 1 písm. k) zákona č. 256/2004 Sb., o podnikaní na kapitálovom trhu.

Viacero akcií môže byť nahradených hromadnou akciou (§ 254 odst. 1 NOZ), ktorej účelom je uľahčiť nakladanie s akciami ak akcionár vlastní viac ako jednu akciu rovnakej spoločnosti, rovnakého druhu a formy. Nevýhodou ale je, že je tak prakticky znemožnený prevod jednej akcie. Akcionár v takom prípade musí požiadať spoločnosť o výmenu hromadnej akcie za jednotlivé akcie, ktoré ju tvorili.

Podľa podoby sa akcia rozdeľuje na cenný papier a zaknihovaný cenný papier. Ďalšie delenie akcií sa deje podľa ich formy a druhu. Forma akcie ovplyvňuje spôsob jej prevodu a druh akcie určuje, aké práva a povinnosti sú s konkrétnou akciou spojené.

¹⁸ Josková, L., op. cit. sub 5, s. 386.

Okrajovo možno uviesť, že akcia môže mať formu cenného papiera na rad, vtedy sa jedná o akciu na meno (§ 263 odst. 3 ZOK), a formu cenného papiera na doručiteľa, vtedy zase ide o akciu na majiteľa. To platí obdobne aj pre zaknihované akcie (§ 263 odst. 1 ZOK). Akciu na majiteľa je možné vydávať len v podobe zaknihovaného cenného papiera alebo imobilizovaného cenného papiera, čo obdobne platí aj pre zmenu podoby či formy akcií (§ 263 odst. 2 ZOK).

Akcia na meno je cenný papier na rad, z čoho vyplýva že na nej, alebo na jej rube, je uvedené meno jej vlastníka. Akciová spoločnosť vedie zoznam akcionárov a zákon využíva formu vyvrátiteľnej domnienky (§ 265 odst. 1 ZOK) na to, aby určil, že kto je zapísaný v tomto zozname je akcionár. Spôsob prevodu akcie na meno je určený jej formou- nutnosť uzatvorenia zmluvy, rubopísacia akcie a jej odovzdanie (tradícia) novému vlastníkovi (§ 1103 NOZ). Prevoditeľnosť akcií na meno môže byť stanovami obmedzená, napr. viazanosťou na súhlas valnej hromady, ale nemôže byť vylúčená (§ 270 ZOK). Ak je prevod akcie na meno podmienený súhlasom orgánu spoločnosti, zákon stanoví riešenie situácie, kedy je príslušný orgán nečinný (§ 271 odst. 2 ZOK). Ak je takýmto spôsobom prevoditeľnosť obmedzená, stanovy môžu určiť, za akých podmienok musí orgán spoločnosti súhlas udeliť, poprípade súhlas odmietnuť (§ 272 odst. 1 ZOK). V daných prípadoch, ak je orgán po dobu dvoch mesiacov nečinný, nastupuje fikcia, že súhlas bol udelený (§ 272 odst. 2 ZOK). Navyše, ak dôjde k odmietnutiu udeliť súhlas k prevodu akcie napriek tomu, že tento súhlas bol orgán podľa stanov povinný vydať, musí bez zbytočného odkladu dôjsť k odkúpeniu tejto akcie spoločnosťou za primeranú cenu (§272 odst. 3 ZOK).

Na akcii na majiteľa, kvôli jej forme ako cenného papiera na doručiteľa, nie je meno jej vlastníka vyznačené. Z toho dôvodu, ako aj z dôvodu potreby vedomosti, kto akcionárom v danom momente je a kto nie, môžu byť takéto akcie vydávané len vo forme zaknihovaného či imobilizovaného cenného papiera, ako už bolo spomenuté vyššie. Akcionári pritom nie sú oprávnení požadovať vydanie svojich imobilizovaných akcií z hromadnej úschovy (§ 274 odst. 2 ZOK), ktorú vedie či už centrálny depozitár, alebo obchodník s cennými papiermi, ktorý je nositeľom príslušného oprávnenia. Nový občanský zákoník stanoví, že na imobilizované akcie sa použijú primerane ustanovenia o zaknihovaných cenných papieroch (§ 2414 NOZ).

Evidencia zaknihovaných cenných papierov je cenným nástrojom, ktorý prináša do akciového práva transparentnosť. Je to tak preto, lebo evidencia nemôže byť vedená anonymne, a tak je vždy možné zistiť meno vlastníka akcie, či už sa jedná o akciu na meno alebo na majiteľa.

Ďalej platí, že práva spojené so zaknihovanou, alebo imobilizovanou akciou vykonáva ten, kto je v rozhodný deň zapísaný v evidencii ako vlastník akcie. Ak nie je stanovený rozhodný deň, tak *“ke dni, kdy právo uplatňuje, ledaže bude prokázáno, že zápis v evidenci zaknihovaných cenných papírů neodpovídá skutečnosti[.]”* (§ 275 odst. 3 ZOK).

Na záver tejto úvodnej kapitoly zostáva iba dodať, že prevoditeľnosť zaknihovaných akcií nie je zákonom nijak obmedzená, ale môžu ju obmedziť stanovvy (§ 275 odst. 1 ZOK). Toto vytvorilo interpretačný problém pre akcie na majiteľa, ktorých prevoditeľnosť je podľa zákona neobmedzená. Ako vyriešiť situáciu, kedy valná hromada obmedzí prevoditeľnosť zaknihovaných akcií, ktoré majú formu na majiteľa? Pôvodný ZOK nepočítal s tým, že u zaknihovaných akcií bude rozlišovaná forma, až neskôr, poslancami návrhmi, sa dostal do zákona dodatok *“to platí obdobně pro zaknihované akcie”* (§ 263 odst. 1 ZOK), pričom toto ustanovenie nebolo riadne prevedené v celom zákone. Z toho vyplýva, že pôvodným zámerom malo byť možnosť obmedziť prevoditeľnosť zaknihovaných akcií všeobecne, pretože, ako tvrdí Čech a Šuk, inak *“by ustanovení § 275 odst. 1 ZOK bylo obsolentní.”* Preto autori usudzujú, že možno obmedziť prevoditeľnosť zaknihovaných akcií bez ohľadu na ich formu.¹⁹

Avšak novela zákona o obchodných korporáciách, prijatá ako zákon č. 33/2020 Sb., vyhlásená ve Sbírce zákonů dňa 13.02.2020, ktorej účinnosť je stanovená na 01.01.2021 (“Novela”), prináša riešenie predmetného problému. Zo znenia zákona sa vypustí § 275 odst 1. ZOK²⁰, ktorý pripúšťa obmedzenie prevoditeľnosti zaknihovaných akcií na základe určenia v stanovách. Preto sa do budúcnosti bude možnosť obmedzenia prevoditeľnosti zaknihovaných akcií posudzovať podľa ich formy; akcie na meno bude možné rozhodnutím valnej hromady obmedziť a akcie na majiteľa budú neobmedzene prevoditeľné.

¹⁹ Čech, P., Šuk, P., *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*, I. vydání, Praha 2016, Bova Polygon, 376 s., ISBN 978-80-7273-117-0, s. 256.

²⁰ Důvodová zpráva k novele zákona o obchodních korporacích, sněmovní tisk č. 207 [§ 275 ZOK]: *Navrhované zrušení odstavce 1 reaguje na stávající nejistotu ohledně rozlišování formy u zaknihovaných akcií. Oproti občanskému zákoníku, který formu rozlišuje toliko u listinných cenných papírů, již stávající úprava v zákoně o obchodních korporacích s rozlišováním formy počítá – srov. § 263 odst. 1 a 2 část věty za středníkem. Toto pravidlo však není důsledně promítnuto do celého zákona [např. § 259 odst. 1 písm. d)]. Navíc zde vyvstávají výkladové nejasnosti ohledně vztahu tohoto ustanovení s § 274 odst. 1. Navrhuje se proto vyjasnit, že i u akcií zaknihovaných se rozlišuje forma. Ustanovení odstavce 1 se touto optikou jeví nadbytečným, v návaznosti na zvolenou formu se na zaknihovanou akcii použije úprava převoditelnosti akcie na jméno nebo akcie na majitele.* Dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=135881>.

2. Druhy akcií

2.1. Druhy akcií za účinnosti starej úpravy

V minulosti aj v súčasnosti právna teória definuje druh akcie ako akciu s ktorou je spojené určité právo, ktoré ju odlišuje od iných akcií s inými právami.²¹ Tak isto však s akciou nemusí byť spojené žiadne zvláštne právo. Inými slovami, kritériom pre členenie akcií podľa druhov sú práva s nimi spojené.²² Tak isto za účinnosti starej úpravy uvádzal Dedič: *“O zvláštní druh akcie jde tehdy, jsou-li s určitými akciemi spojena jiná akcionářská práva než s akciemi jinými.”*²³ Rovnako to platí aj za účinnosti novej úpravy, napr. Čech uvádza: *“Druh akcie je dán okruhem práv, která jsou do akcie vtělena.”*²⁴ Inde zhodne spolu so Šukom tvrdí: *“Z ustanovení § 276 odst. 1 ZOK plyne, že druh akcie je tvořen okruhem práv náležejících akcionářům. Akcie se stejnými právy tvoří jeden druh. Akcie, s nimiž není spojeno žádné zvláštní právo, jsou akciemi kmenovými.”*²⁵

Ako už bolo spomenuté v úvode, do účinnosti novej právnej úpravy vydávanie rôznych druhov akcií upravoval § 155 odst. 7 ObchZ, ktorý stanovoval, že iné druhy akcií ako tie, ktoré sú v zákone taxatívne vypočítané, nemožno vydať. Predpokladaný účel tohto ustanovenia bola snaha o zvýšenie právnej istoty samotnej akciovej spoločnosti rovnako ako akcionárov. V nemožnosti vydať iný druh akcie sa zhoduje aj komentárová literatúra z predmetného obdobia: *“Nové druhy akcií by musel upraviť zákon. Uvedla-li by a.s. do oběhu akcií jiného druhu, než který dovoluje zákon, nebyla by tato akcie platně vydána, a tudíž jako by neexistovala.”*²⁶ Zostáva ešte dodať, že tak ako za účinnosti novej právnej úpravy, aj za tej starej museli stanovy obsahovať úpravu rôznych druhov akcií (pokiaľ bolo ich vydanie dovolené), práv s nimi spojených, ich počet a ich označenie (§ 174 písm. a) ObchZ).

²¹ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 640 s. ISBN 978-80-7478-735-5, s. 388; Černá, S., *K právům, která lze spojit s akcií*, Obchodní právo, č. 3/2016; Pokorná, J. in Kotásek, J., Pihera, V., Pokorná, J., Vítek, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 264 s., ISBN 978-80-7400-515-2, s. 79.

²² Černá, S., *O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu*, Obchodněprávní revue, č. 7-8/2012.

²³ Dedič, J. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 1. vydání. Díl II. Praha: POLYGON Praha, 2002, s. 1418.

²⁴ Čech, P., *Akcie po rekonstrukci*, Právní rádce, č. 10/2012, s. 35.

²⁵ Čech, P., Šuk, P., *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*, I. vydání, Praha 2016, Bova Polygon, 376 s., ISBN 978-80-7273-117-0, s. 273.

²⁶ Dedič, J. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 1. vydání. Díl II. Praha: POLYGON Praha, 2002, s. 1419.

Ustanovenie § 159 ObchZ obsahovalo úpravu jediného zvláštneho druhu akcií, ktoré mohla akciová spoločnosť vydávať - akcie prioritné. Rovnako ako za účinnosti novej právnej úpravy, s prioritnými akciami mohlo byť spojené prednostné právo na výplatu podielu na zisku (dividendy) alebo prednostné právo na podiel na likvidačnom zostatku. Platilo, že súhrn menovitých hodnôt prioritných akcií jednej spoločnosti nesmel prekročiť polovicu základného kapitálu. Zákon teda nepriamo určil, že prioritné akcie možno vydať len v spoločnosti, ktorá vydala aj akcie kmeňové. Na rozdiel od súčasnej úpravy museli stanovy výslovne určiť, že s prioritnými akciami nebude spojené hlasovacie právo, inak k týmto akciám zo zákona náleží.²⁷

Do účinnosti zákona č. 370/2000 Sb., bolo možné vydávať ako samostatný druh akcií aj akcie zamestnanecké. Po účinnosti predmetného zákona však boli tieto akcie premenené na akcie kmeňové, alebo bolo povinnosťou valnej hromady rozhodnúť o zmene stanov a upraviť nadobúdanie akcií pre zamestnancov do dvoch rokov od účinnosti predmetného zákona (časť VII, článok VIII, bod 25 zákona č. 370/2000 Sb.). V dôsledku toho zamestnanecké akcie od 1.1.2003 neexistujú.

Od účinnosti obchodníka zákoníku je taktiež zakázané vydávanie tzv. úrokových akcií (159 odst. 2 ObchZ, § 276 odst. 2 ZOK). Jedná sa o druh akcií, s ktorými je spojené právo na určitý úrok nezávisle na hospodárskom výsledku spoločnosti. Bolo teda jedno, či spoločnosť v danom roku dosiahla zisk. Majiteľovi taktiež náležalo právo na dividendu presahujúcu úroky. Dňom účinnosti obchodníka stratili vlastníci vydaných úrokových akcií právo na výplatu úroku z menovitej hodnoty akcie (§ 764 odst. 3 ObchZ).²⁸

Do 01.01.2006 zákon upravoval možnosť vydania tzv. zlatých akcií, ktoré sú posledným druhom akcií so zvláštnymi právami, ktoré bolo možno vydať za účinnosti starej úpravy. Možnosť ich vydania bola upravená v § 14a zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkach prevodu majetku štátu na jiné osoby. S takýmto druhom akcie boli spojené určité zvláštne hlasovacie práva, napr. právo veta. Avšak, zvláštne práva spojené s týmto druhom akcií mohol uplatňovať len Fond národného majetku Českej republiky alebo Pozemkový fond Českej republiky. Zákon č. 175/2005 Sb., však možnosť

²⁷ Čech, P., *Akcie po rekonštrukcii*, Právní rádce, č. 10/2012, s. 35.

²⁸ ŠTENGLOVÁ, I., in ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M., a kol., *Obchodní zákoník*, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, 1397 s., ISBN 978-80-7400-055-3, [§ 159]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqhfwpk232geydqlttmjptcojzgfptkjmjl5ygmjvh>

vydávať takéto akcie zrušil. Súdny dvor Európskej únie sa k možnosti vydania zlatých akcií vyjadril tak, že zachovanie zvláštnych práv štátu spojených so zlatými akciami predstavuje obmedzenie voľného pohybu kapitálu podľa čl. 56 odst. 1 ES.²⁹

2.2. Úprava druhov akcií v zákone č. 90/2012 Sb.

Autor si dovoľí túto podkapitolu začať slovami z dôvodovej správy: „[z]a vzory akciového práva byly vzaty zejména německý akciový zákon (AktG), švýcarský obligační zákon a v některých partiích jsou zohledněny nizozemský občanský zákoník (druhá kniha), francouzský obchodní zákoník a nový obchodní zákoník státu Izrael... Zejména s ohledem na potřeby kapitálového trhu a zkušenosti z evropských zemí (např. § 11 německého akciového zákona) je zrušen taxativní výčet druhů akcií – napříště tedy bude věcí rozhodnutí společností, jaké druhy akcií vydá s tím, že se všemi jejich vlastníky musí být zacházeno stejně – posun souvisí s vývojem diskuse nad pojetím cenného papíru, resp. zrušení povinného zákonného předpokladu existence konkrétního druhu cenného papíru.“³⁰

S účinnosťou do 01.01.2014 je teda na základe zákonodarcovho rozšírenia zmluvnej autonómie možné vydávať aj iné druhy akcií, ako tie, ktoré sú obsiahnuté v zákonnej úprave (§ 276 odst. 3 ZOK), čo je možno vyvodíť z formulácie vety, kde slovo „zejména“ naznačuje možnosť spojenia aj iných práv s akciou, ako vymenovaných. Prakticky teda zákon zrušil *numerus clausus* druhov akcií. Zvláštnou akciou je potom akcia, s ktorou sú spojené rovnaké zvláštne práva.³¹ Zároveň však platí, že zvláštnym druhom akcie môže byť aj akcia, ktorá neobsahuje žiadne zvláštne právo, ale je s ňou spojený väčší rozsah štandardných účastníckych práv, napr. akcie s násobkami hlasov do seba neinkorporujú žiadne zvláštne právo.³²

Zákon v samotnom texte definuje len akcie kmeňové, prioritné, a zakazuje akcie úrokové, čo je totožné s predchádzajúcou právnou úpravou. Samostatne upravené, v zákone č. 240/2013 Sb., o investičných spoločnostiach a investičných fondoch („ZISIF“), existujú ďalej investičné akcie, ktoré

²⁹ Rozsudok Súdneho dvora z dňa 11.11.2010, vec C-543/08, Európska komisia proti Portugalskej republike.

³⁰ Dôvodová správa k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodných spoločnostiach a družstvách (zákon o obchodných korporáciách), č. 90/2012, k § 251 až 257, Dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=135881>.

³¹ Černá, S., *K právům, která lze spojit s akcií*, Obchodní právo, č. 3/2016, s. 82.

³² Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity.*, Rekodifikace a praxe, č. 12/2015, s. 11.

môže podľa spomenutého zákona vydávať akciová spoločnosť s premenným základným kapitálom, ktorou môže byť len investičný fond (§ 154 odst. 2 ZISIF).

2.2.1. Kmeňové akcie

Kmeňové akcie sú v zákone definované negatívne, a to tak, že sú to akcie s ktorými nie je spojené žiadne zvláštne právo (§ 276 odst. 1 ZOK). Zo znenia tohto ustanovenia by sa dalo dôjsť k záveru, že tieto akcie nepredstavujú samostatný druh akcií, pretože s nimi nie sú spojené žiadne zvláštne práva. Autor práce sa však zhodne s Křížem domnieva, že dôkaz o tom, že kmeňová akcia je samostatným druhom akcie, vychádza z § 259 odst. 2 ZOK, ktorý určuje, že kmeňové akcie nemusia ako povinnú náležitosť obsahovať údaj o druhu. Pojmové vymedzenie teda síce nie je v zákone jednoznačné, ale možno konštatovať, že kmeňové akcie sú taktiež druhom akcií. Kříž k tomu dodáva, že pre odstránenie nejednoznačnosti právnej úpravy by sa mohli z § 276 odst. 1 ZOK vypustiť slová “*se zvláštními právy,*” aby neboli o kmeňových akciách ako druhu akcií žiadne pochybnosti.³³ A skutočne v Novele zákona o obchodných korporáciách sa z § 276 odst. 1 ZOK toto slovné spojenie vypúšťa spolu s vetou druhou a nové znenie stanovuje, že “[A]kcie, se kterými jsou spojena stejná práva, tvoří jeden druh.” Definičný problém pojmu druhu akcií tak bude s účinnosťou od 01.01.2021 vyriešený. Novelou by rovnako malo dôjsť k zrušeniu zákonného rozlišovania medzi kmeňovými akciami a akciami so zvláštnymi právami.³⁴

Kmeňové akcie možno definovať aj pozitívne, a to ako akcie, s ktorými sú na základe dispozitívnej právnej úpravy spojené len základné práva a povinnosti plynúce z účasti spoločníka v spoločnosti (§ 31 ZOK).³⁵ Dispozitívna zákonná úprava ich priznáva každému spoločníkovi. Ak teda spoločnosť vo svojich stanovách neurčí, že s akciou sú spojené nejaké iné zvláštne práva a povinnosti, vydá táto spoločnosť len akcie kmeňové. Dispozitívnou úpravou je stanovená ako kvalita, tak aj kvantita druhu akcie. To znamená, že spoločník nemá iné ako zákonné práva a povinnosti, a na druhú stranu tieto základné práva a povinnosti má len v zákonom stanovenom

³³ Kříž, R., *Úvaha na téma problematiky akcií dle nové právní úpravy, obsažené v zákoně o obchodních korporacích*, Obchodněprávní revue, č. 4/2013, dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpw64s7grpxgxzrgeya&groupIndex=1&rowIndex=0>.

³⁴ Viac k tomu v podkapitole 3.3.5.

³⁵ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity.*, Rekodifikace a praxe, č. 12/2015, s. 11.

rozsahu, napr. že pomer podielu na zisku akcionára nebude väčší ako pomer jeho podielu k základnému kapitálu spoločnosti.

2.2.2. Prioritné akcie

Zákon upravuje prioritné akcie v § 278 ZOK, kde ich definuje ako akcie, s ktorými sú spojené prednostné práva týkajúce sa podielu na zisku alebo na iných vlastných zdrojoch alebo na likvidačnom zostatku spoločnosti. Jedná sa o druhý zákonom upravený druh akcií, pričom je posledný vyslovene dovolený (zákon definuje v § 276 odst. 2 ZOK aj akcie úrokové, avšak vydávanie týchto akcií, ako bolo uvedené vyššie, sa zakazuje). Variácie prioritných akcií sa teda môžu pohybovať od takých, s ktorými je spojené prednostné právo na podiel na zisku, iných vlastných zdrojoch spoločnosti, či likvidačnom zostatku, k takým, s ktorými je spojené právo na vyšší podiel na zisku, na iných vlastných zdrojoch spoločnosti či likvidačnom zostatku, vrátane kumulatívneho spojenia všetkých týchto práv s prioritnou akciou súčasne.³⁶ Daný podiel môže byť určený či už pevne, percentom, alebo zlomkom z celkového zisku. Prioritné akcie je teda nutné odlišiť od akcií s pevným či rozdielnym podielom na zisku. Jedná sa totiž o akcie, ktorých obsahom je prednosť spojená s majetkovým právom bez ohľadu na to, akým spôsobom je toto prednostné právo konštruované.³⁷ To znamená, že pri vydaní prioritných akcií sa teda "[n]epostupuje tak, že se podíl akcionářů na zisku odvozuje od jmenovité hodnoty jejich akcií, ale vůči majitelům prioritních akcií se uplatňuje výhodnější relace."³⁸ Rovnako platí, že kritérium rozdeľovania prednostnej dividendy alebo prednostného podielu na likvidačnom zostatku by malo byť, podľa zásady rovnakého zaobchádzania so všetkými akcionármi, jednotné pre všetkých.³⁹ Ako uvádza Černá, americké právne prostredie vo svojej kreativite uvádza množstvo variant, ako superdividenda, kumulatívna dividenda, nekumulatívna dividenda, prednostne vyplatená dividenda, a iné.⁴⁰ Je dôležité mať na pamäti, že táto prednosť sa vzťahuje k celkovému hospodárskemu výsledku

³⁶ VYBÍRAL, P. in LASÁK, J., POKORNÁ, P., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T., a kol., Zákon o obchodních korporacích. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014, ISBN 978-80-7478-537-5, [§ 278]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/13/32968/1/2>.

³⁷ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity.*, Rekodifikace a praxe, č. 12/2015, s. 14.

³⁸ Pokorná, J. in Kotásek, J., Pihera, V., Pokorná, J., Vitek, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 264 s., ISBN 978-80-7400-515-2, s. 82.

³⁹ Pokorná, J. in Kotásek, J., Pihera, V., Pokorná, J., Vitek, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 264 s., ISBN 978-80-7400-515-2, s. 63.

⁴⁰ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity.*, Rekodifikace a praxe, č. 12/2015, s. 14.

spoločnosti. Ako každý iný druh akcií, aj prioritné akcie musia ako druh vymedziť stanovy (§ 277 odst. 1, veta prvá ZOK). Ustanovenie § 250 odst. 2 písm. d) ZOK určuje, že ak má spoločnosť vydať akcie rôznych druhov, stanovy musia obsahovať tiež ich názov a popis práv s nimi spojených.

Platí, že ak nie je v stanovách určené inak, sú prioritné akcie vydané bez hlasovacieho práva (§ 278 odst. 2 ZOK). Ďalej, že akcií, s ktorými nie je spojené hlasovacie právo, môže byť vydaných len toľko, že súčet ich menovitých hodnôt nepresiahne 90 % základného kapitálu spoločnosti (§ 279 ZOK - ustanovenie bude Novelou premiestnené do § 276 odst. 2 ZOK). Zákonnú výnimku z prípadu, kedy s prioritnou akciou hlasovacie právo bude spojené dočasne predstavuje § 280 odst. 1 ZOK, ktorý stanoví, že pokiaľ valná hromada rozhodne, že prednostný podiel na zisku nebude vyplatený, alebo odo dňa omeškania s výplatom tohto podielu, nadobúda vlastník prioritnej akcie hlasovacie práva do doby, kým valná hromada o jeho vyplatení nerozhodne, resp. kým nebude v prípade omeškania vyplatený. Takýto akcionár má právo hlasovať ešte aj na celej valnej hromade, kde sa rozhodlo o vyplatení prednostného podielu na zisku (§ 280 odst. 2 ZOK). Ďalšiu výnimku predstavuje situácia, kedy sa na valnej hromade má hlasovať podľa druhov akcií. Vtedy je vlastník prioritnej akcie bez hlasovacieho práva oprávnený na valnej hromade hlasovať (§ 278 odst. 2 ZOK - veta druhá predmetného ustanovenia bude Novelou premiestnená do § 276 odst. 3 ZOK).

Rozdiely s predchádzajúcou úpravou teda možno pozorovať v percente, ktoré nemôže celková menovitá hodnota akcií bez hlasovacieho práva prekročiť v pomere k základnému kapitálu (za účinnosti ObchZ 50 %, zatiaľ čo za účinnosti ZOK 90 %), a v obrátení dispozitívneho pravidla spojenia hlasovacieho práva s takýmito akciami. Zatiaľ čo za účinnosti starej úpravy museli stanovy vyslovene určiť, že s prioritnou akciou hlasovacie právo spojené nie je, s účinnosťou zákona o obchodných korporáciách musia stanovy určiť presný opak, ak si želajú, aby s daným druhom akcie hlasovacie právo spojené bolo.

Vydanie prioritných akcií môže mať niekoľko účelov. Prvým môže byť snaha spoločníkov, ktorí potrebujú získať pre akciovú spoločnosť potrebný kapitál bez toho, aby boli ohrozené ich rozhodovacie pozície v predmetnej spoločnosti. Naopak subjekty, ktoré sú vlastníkami týchto akcií, sledujú najčastejšie zisk a nemajú okrem neho iný záujem na riadení spoločnosti. Z tohto dôvodu sa pristúpilo k vylúčeniu hlasovacích práv a zvýrazneniu výnosových práv; ak by hlasovacie práva odobrané neboli, mohla by nastať situácia, že vlastníci prioritných akcií, ktorých hlavným záujmom

je získanie dividendy, by preferovali v podnikateľskej stratégii spoločnosti rozhodnutia s krátkodobým hospodárskym efektom na úkor dlhodobého, ale finančne náročného rozvoja spoločnosti, čo by pre spoločnosť mohlo byť potenciálne práve v dlhodobom horizonte nebezpečné. Ako však už bolo uvedené vyššie, pravidlo, že prioritné akcie sa vydávajú bez hlasovacích práv, je dispozitívne.

Ustanovenie § 278 odst. 1 ZOK uvádza: *“Akcie, se kterou jsou spojena přednostní práva týkající se podílu na zisku nebo na jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku společnosti, je prioritní akcie.”* Niektorí autori⁴¹ z jazykového výkladu daného ustanovenia usudzujú, že s prioritnými akciami nemôže byť spojené žiadne ďalšie právo. Autor tejto práce sa s týmto tvrdením stotožňuje. Na druhú stranu však súhlasí s Vybíralom, ktorý konštatuje, že *“je však nepochybně možné práva, která zákon uvádí v odstavci 1, samotná nebo i v jakékoli kombinaci mezi sebou navzájem spojit s jakýmkoli jinými zvláštními právy (v odst. 1 neuvedenými) s tím, že by takto společnost ve stanovách konstituovala nový samostatný druh akcií, který by však nebyl prioritními akciami ve smyslu upraveném zákonem.”*⁴² Spoločnosť by musela dané akcie pomenovať inak ako prioritné, pretože by sa už nejednalo o prioritné akcie v zmysle ustanovenia § 278 odst. 1 ZOK.

2.2.3. Akcie podľa zákona o investičných spoločnostiach a investičných fondoch

ZISIF určuje, že akciová spoločnosť s premenným základným kapitálom môže vydať kusové akcie ako akcie, ktoré nemajú menovitú hodnotu (§ 158 odst. 1 ZISIF). Rubrika oddielu 2 znie *“Zakladateľské a investiční akcie”*. Ustanovenie § 158 odst. 2 ZISIF obsahuje definíciu zakladateľských akcií, ktoré ale do seba neinkorporujú žiadne zvláštne právo vo vzťahu k spoločnosti. Zakladateľské akcie sú *“akcie, které upsali zakladatelé akciové společnosti; zakladateľskými akciami zůstávají být i ty zakladateľské akcie, které upsala jiná osoba než vlastník zakladateľských akcií, neboť žádný z těchto vlastníků nevyužil svého předkupního práva podle § 160, a zakladateľské akcie, které nabyla jiná osoba než vlastník zakladateľských akcií, neboť žádný*

⁴¹ Kříž, R., *Úvaha na téma problematiky akcií dle nové právní úpravy, obsažené v zákoně o obchodních korporacích*, Obchodněprávní revue, č. 4/2013, dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpw64s7grpxgxzrgeya&groupIndex=1&rowIndex=0>.

⁴² VYBÍRAL, P. in LASÁK, J., POKORNÁ, P., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T., a kol., *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, ISBN 978-80-7478-537-5, [§ 278]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/13/32968/1/2>.

z těchto vlastníků nevyužil svého přednostního práva na úpis nových zakladatelských akcií podle § 161.” Toto predkupné právo a prednostné právo na úpis nových akcií sa však týka práva k akcii ako k veci a preto nie je predmetom tejto práce. Ustanovenie § 158 odst. 3 ZISIF potom určí, že ostatné akcie akciovej spoločnosti s premenným základným kapitálom sú investičné akcie. Obe musia povinne obsahovať označenie o aký druh sa jedná (§ 158 odst. 4 ZISIF).

S investičnou akciou je spojené právo na jej odkúpenie na žiadosť jej vlastníka na účet spoločnosti, alebo podfondu, ku ktorému bola vydaná. Platí, že investičná akcia sa po odkúpení nestáva majetkom spoločnosti, ale svojim odkúpením zaniká (§ 162 odst. 1 ZISIF). Týchto akcií je preto vždy len toľko, koľko ich je v rukách investorov. Investičné akcie musia obsahovať údaj určujúci, či je s nimi spojené hlasovacie právo (§ 158 odst. 4 ZISIF). Stanovy totiž môžu z okruhu práv inkorporovaných do investičnej akcie vylúčiť právo hlasovať. Je to tak preto, že vlastníci takýchto akcií sú kapitálovými investormi, ktorí nemajú záujem na riadení daného fondu. Avšak, rovnako ako pri prioritných akciách, ak sa vyžaduje na valnej hromade hlasovanie podľa druhov akcií, je vlastník investičnej akcie bez hlasovacieho práva oprávnený na valnej hromade hlasovať (§ 162 odst. 2 ZISIF). Investičné akcie sa upisujú na základe verejnej výzvy k úpisu (§ 163 odst. 1 ZISIF).

Dualita akcií pri akciovej spoločnosti s premenným základným kapitálom je daná aj dvoma údajmi o jej základnom kapitále. Prvý zahŕňa zapisovaný kapitál, ktorý je tvorený vkladmi zakladateľov, pre ktorých spoločnosť vydáva zakladateľské akcie. Len údaj o tomto kapitále sa zapisuje do obchodného registra a len naň sa vzťahujú požiadavky ZOK, ktoré sa týkajú zmien základného kapitálu (§ 159 odst. 3 ZISIF). Jedine táto zložka zostáva fixná.⁴³ Samotný základný kapitál a jeho výška je potom daná momentálnou výškou fondového kapitálu, ktorý je rozvrhnutý na investičné akcie a do obchodného registra sa nezapisuje. Preto sa výška základného kapitálu akciovej spoločnosti s premenným základným kapitálom môže stále meniť. Spoločnosť fondový kapitál pravidelne oceňuje, najneskôr v intervaloch stanovených zákonom. Výsledok rozvrhnutý na jednotlivé investičné akcie predstavuje ich aktuálnu hodnotu (§ 191 až 202 ZISIF).⁴⁴

⁴³ Čech, P. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 640 s., ISBN 978-80-7478-735-5, s. 605.

⁴⁴ Čech, P. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 640 s., ISBN 978-80-7478-735-5, s. 606.

3. Druhy akcií so zvláštnymi právami a ich limity

V nasledujúcej kapitole budú podrobne rozanalyzované podoby práv a povinností, ktoré možno spojiť s akciou. Ako už bolo v tejto práci uvedené, s akciou nemusí byť nutne spojené zvláštne právo. Stačí, ak je s ňou spojený väčší rozsah štandardných akcionárskych práv, než stanovuje dispozitívna zákonná úprava, napríklad akcie s násobkami hlasov, s ktorými je spojených viac hlasov ako by bežne odpovedalo pomeru podielu k základnému kapitálu. Zvláštne právo môže vyplývať zo stanov spoločnosti bez toho, aby ho sám zákon nejak upravoval; napr. právo akcionárov materskej spoločnosti na priebežné informácie o hospodárskom stave dcérskej spoločnosti, nezasahujúce do obchodného tajomstva.⁴⁵ Obe roviny odchýlenia sa od dispozitívnej úpravy budú rozobraté nižšie, v podkapitolách 3.2. a 3.3.

Zvláštnosť druhu akcií sa neporovnáva s kmeňovými akciami vytvorenými spoločnosťou, ale s fiktívnym podielom bez zvláštnych práv či povinností, ktorého zloženie a obsah odpovedá zákonnej úprave. Spoločnosť teda nemusí mať žiadnu kmeňovú akciu. Naopak, sú prípady druhov akcií, ktoré spoločnosť nemôže vydávať ako jediné, napr. už vyššie popísaný limit 90% pomeru vkladov ku základnému kapitálu spoločnosti pri akciách bez hlasovacích práv (§ 279 ZOK), ďalej napr. pri akciách s násobkami hlasov, kedy z logiky veci nemôžu takéto akcie existovať bez akcií, na ktorých úkor toto zvýhodnenie padá.⁴⁶ Zásadne platí, že spoločnosť môže mať rozmanitý počet druhov akcií. Aby bolo možné hovoriť o druhu akcie, spoločnosť musí vydať aspoň dve z daného druhu (§ 276 odst. 1 ZOK). S jedným druhom akcií musia byť vždy spojené rovnaké práva.

V teórii panuje od začiatku účinnosti súčasnej právnej úpravy rozkol, či je možné vydať akcie, ktorým budú práva odobraté (alebo vylúčené). Tak napríklad Čech v roku 2012 tvrdí: *“Je vyloučeno založit druh [akcií] na úbytku práv.”*⁴⁷ Výnimku čini ZOK pri akciách prioritných, kedy ich dovoľuje vydať bez hlasovacieho práva, a ZISIF pri akciách investičných ohľadom rovnakého práva. Černá má vo svojom článku z konca roku 2015 na problematiku rovnaký názor, pričom poukazuje na zákonnú formuláciu s tým, že pokiaľ by zákonodarca chcel dovoliť vytváranie druhov akcií s úbytkom či vylúčením práv, nestanovil by v zákone priamo vylúčenie hlasovacích práv u týchto akcií. Inými slovami, zákonná úprava vylúčenia daného práva by bola obsolentnou v

⁴⁵ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity.*, Rekodifikace a praxe, č. 12/2015, s. 12.

⁴⁶ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity.*, Rekodifikace a praxe, č. 12/2015, s. 13.

⁴⁷ Čech, P., *Akcie po rekodifikaci*, Právní rádce, č. 10/2012, s. 35.

prípade, že by zákonodarca zamýšľal dovoliť takúto možnosť adresátom normy využiť aj bez priameho zákonného podkladu. Pod týmto vylúčením si je však treba predstaviť len úplnú elimináciu daného práva, nie jeho úbytok. Zatiaľ čo úbytok práv (napríklad pri existencii akcií s násobkami hlasov, ktorá predpokladá existenciu hlasov, ktoré majú hlasovacích práv menej) je podľa zákona v poriadku, absolútna eliminácia je neprijateľná.⁴⁸

Naopak s možnosťou vytvárať akcie s vylúčením niektorého štandardného dispozitívneho práva súhlasia Kříž, Dědič, a aj niektorí ďalší autori.⁴⁹ Napríklad Janošek, pri problematike akcií bez hlasovacích práv a akcií s podriadeným podielom na zisku, k tomu uvádza: *“Podřízený podíl na zisku (likvidačním zůstatku) přitom může zahrnovat [...] i ty případy, kdy pohledávka akcionáře (vlastnícho akcie, s nimiž je toto zvláštní “právo” spojeno) vůči společnosti na výplatu podílu na zisku (likvidačního zůstatku) bude uspokojena až po uspokojení týchž seniornějších pohledávek ostatních akcionářů, především pak vlastníků kmenových akcií [...], kteří mají v tomto “více práv” než vlastníci akcií s podřízeným podílem na zisku [...]. Jinými slovy zákonodárce sám počítá s tím, že lze konstruovat jako zvláštní druh akcie, které budou mít méně práv než akcie kmenové.”*⁵⁰ Názorové spektrum sa v priebehu času dynamicky menilo. O danej problematike bude pojednané v podkapitole 3.1.

Druh akcií neupravený v zákone musí byť upravený v stanovách spoločnosti, ktoré musia obsahovať jeho názov a popis práv s ním spojených (§ 250 odst. 2 písm. d) ZOK). Údaj o druhu akcie musí byť vyznačený aj na samotnej akcii, pričom akcia môže odkázať na znenie stanov (§ 259 odst. 1 písm. f) ZOK). Tým sa podľa Dědiče a Kříže⁵¹ zvyšuje význam zbierky listín, kde sú na základe § 66 písm. a) zákona č. 304/2013 Sb., o verejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, stanovy uložené. Prístup k obchodnému registru preto nebude dostačujúci, pokiaľ spoločnosť využije možnosť a odkáže ohľadne označenia druhu akcie a popisu

⁴⁸ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity.*, Rekodifikace a praxe, č. 12/2015, s. 13.

⁴⁹ Dědič J., Kříž R., *Problémy spojené s řízením určení obsahu zvláštního práva k akciím a se souvisejícím právem akcionářů na odkoupení*, Obchodní právo č. 3/2018; Vybíral, P. in Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol., *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl*, Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1403; Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií*, Bulletin advokacie 12/2017; Lasák, J., *O limitech lidské představivosti: glosa k akciím bez hlasovacího práva (jiným než prioritním)*, Právní rozhledy 2/2017.

⁵⁰ Janošek, V., *Dohody o výkonu práv, akcie bez hlasovacích práv, sistace hlasovacích práv akcionáře (nejen) na základě ujednání stanov*, Obchodněprávní revue, č. 4/2016, s. 115.

⁵¹ Dědič J., Kříž R., *Problémy spojené s řízením určení obsahu zvláštního práva k akciím a se souvisejícím právem akcionářů na odkoupení*, Obchodní právo č. 3/2018, s. 87.

práv s ňou spojených na stanovy. V danom prípade bude nutná znalosť stanov. Toto je podstatné najmä v situáciách, kedy nastane rovnaké označenie druhu akcií u rôznych spoločností, pričom s týmito akciami sú spojené rozdielne práva. Výnimku z pravidla uvedeného v § 259 odst. 1 písm. f) ZOK predstavujú akcie kmeňové, ktoré údaj o druhu obsahovať nemusia (§ 259 odst. 2 ZOK). Černá ďalej z ustanovenia § 212 odst. 1 NOZ, ktorý zakazuje korporácii bezdôvodne zvýhodňovať iného člena, odvodzuje vo vzťahu k akciám s rozdielnou váhou hlasov, že ich zvýhodnenie musí mať právny základ v platnej úprave tohto druhu v stanovách.⁵²

Zásadne neexistuje väzba medzi formou akcie a zvláštnym druhom akcie. Výnimku predstavujú akcie investičné a zakladateľské, pri akciovej spoločnosti s premenlivým základným kapitálom, ktoré môžu byť vydané len ako kusové akcie; ďalej potom akcie zamestnanecké, ktoré môžu byť vydané len ako akcie na meno, aby bolo možné sledovať okruh ich vlastníkov a splnenie “zamestnaneckej” podmienky.⁵³

Z uvedeného vyplýva, že so široko poňatou zásadou zmluvnej autonómie je spojená aj právna neistota ohľadne limitov spojených s vydávaním rôznych druhov akcií. Napriek tomu sa právna úprava teší popularite zo strany akciových spoločností.

3.1. Eliminácia práv spojených s akciou

Akcia je cenný papier alebo zaknihovaný cenný papier, s ktorým sú spojené práva akcionára ako spoločníka podieľať sa podľa zákona o obchodných korporáciách a stanov spoločnosti na jej riadení, jej zisku a na likvidačnom zostatku pri jej zrušení s likvidáciou (§ 256 odst. 1 ZOK). Takto zákon definuje pojmové znaky akcie; prostredníctvom práv, ktoré sú s ňou spojené. Je možné, aby sa aj napriek nenaplneniu týchto znakov stále jednalo o akciu? V zhode s inými autormi⁵⁴, aj autor tejto práce tvrdí, že ak bude niektorý z pojmových znakov akcie celkom chýbať, nebude už možné hovoriť o akcii; jednalo by sa teoreticky o nepomenovaný cenný papier, no u akciovej spoločnosti takýto postup nie je možný, “*protože akciová společnost je v § 243 ZOK definována jako*

⁵² Černá, S., *O akciích s rozdílnou váhou hlasů v budoucím českém akciovém právu*, Obchodněprávní revue, č. 7-8/2012, s. 193.

⁵³ O zamestnaneckých akciách pojednáva oddiel 3.3.1.

⁵⁴ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 17.

společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií, a naplnit základní kapitál nepojmenovanými cennými papíry nepochybně možné není - společnost, jejíž základní kapitál by byl rozvržen na jiné cenné papíry než akcie, by nebyla akciovou společností.”⁵⁵ Absolutně vylúčení definičných znakov akcie preto možné nie je. Rozsah základných práv a povinností môže byť nanajvyš modifikovaný.

K otázke vylúčenia, v respektíve negatívnej modifikácie práv spojených s akciou sa Čech so Šukom⁵⁶ vyjadrili nasledovne: “Z § 276 odst. 1 ZOK je zjevné, že ani druhy akcií nelze vytvářet odebráním práv; druh akcií se tvoří zvláštními právy, tj. úpravou (modifikací) zákonných či přidáváním dalších práv, nikoliv ubíráním práv, která akcionářům dává zákonná úprava. Výjimku explicitně upravenou zákonem představují pouze prioritní akcie, s nimiž není - neurčí-li stanovy jinak - spojeno hlasovací právo a pro něž zákon také výslovně upravuje předpoklady, za jakých hlasovací právo nabývají...” Rovnaký názor zastáva Černá, ktorá uvádza: “[Z]e zákonné dikce plyne, že zvláštní druh akcií či podílů lze konstruovat pouze přidáváním zvláštních účastnických práv, nikoli ale jejich odebráním, vyloučením. [...] To je možné jen v případě, že to jako výjimku z této zásady připustí zákon. Takový je případ prioritních akcií, kde zákonodárce jako protiváhu k výhodě spočívající v přednostním právu na podíl na zisku či na podíl na likvidačním zůstatku, odebrá - dispozitivně - prioritním akciím hlasovací právo. [...] Kromě toho, pokud by skutečně bylo možné volně odebrat práva, nebyl by důvod připouštět tuto možnost výslovně pro určitý konkrétní druh akcie, když by byla taková eliminace práva dovolena bez omezení. Argument smluvní autonomie se aplikuje právě jen v zákonném rámci. Platí sice, že konstruuje-li se zvláštní druh akcie na principu většího rozsahu práv, např. vytvoří-li se akcie s násobnými hlasy, pak to znamená relativní úbytek hlasů, případně, v závislosti na konstrukci prioritních akcií, relativně menší podíl ostatních akcionářů na zisku... Absolutní eliminaci ale nelze konstruovat - bez výslovné opory v zákoně a priori, strukturálně, v zakladatelském právním jednání, jako zvláštnost, jako zvláštní charakteristiku druhu podílu či akcie (např. němé akcie).”⁵⁷ Do tejto skupiny autorov sa pridáva v roku 2013 aj Kříž, ktorý uvádza: “...[s]e zvláštními akciemi mohou být spojená pouze

⁵⁵ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 18.

⁵⁶ Čech, P., Šuk, P., *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*, I. vydání, Praha 2016, Bova Polygon, 376 s., ISBN 978-80-7273-117-0, s. 274.

⁵⁷ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity.*, Rekodifikace a praxe, č. 12/2015, s. 12-13.

*zvláštní práva a nikoliv zvláštní povinnosti či omezení. Jen tak si totiž lze vyložit pojem "akcie se zvláštními právy."*⁵⁸ Kříž však svoj názor od stanoveného roku zmenil.

Proti týmto názorom sa stavia napríklad Vybíral, ktorý tvrdí: *"[b]yt' zákonná formulace není jednoznačná a nepochybně není z těch nejšťastnějších, rozhodně nebrání takovému výkladu, podle něhož bude možné o různých druzích hovořit i v případech, kdy zde žádná zvláštní práva nejsou, ale s různými akciemi, resp. s různými druhy akcií jsou spojena různá práva. K tomu pak může dojít nejen na základě přidání práv, ale i na základě jejich úbytku (...) [n]elze souhlasit s názorem P. Čecha (...) který se na základě doslovného výkladu § 276 odst. 1 dobral zcela opačného názoru, když tvrdí: „Je vyloučeno založit druh na úbytku práv. Jedinou možností, jak práva přímo redukovat (když zde to zákon připouští), zůstanou prioritní akcie.“ Autor jako kdyby ale zcela záměrně opomněl existenci demonstrativního výčtu v § 276 odst. 3 a skutečnost, že různé druhy budou upravovat zakladatelé nebo akcionáři společnosti ve stanovách v rámci své smluvní volnosti."*⁵⁹

Autor tejto práce sa pokúsi tieto názory podrobiť kritike, pričom bude postupovať (pri skúmaní či a ktoré práva možno od akcie oddeliť) podľa zákonnej definície akcie uvedenej v ustanovení § 256 odst. 1 ZOK.

Zostáva dodať, že na základe Novely zákona o obchodných korporáciách bude z ustanovenia § 276 odst. 1 ZOK vypustené slovné spojenie *"se zvláštními právy"* a veta druhá. Celé znenie ustanovenia bude znieť: *"Akcie, se kterými jsou spojena stejná práva, tvoří jeden druh."* Tým zákonodarca podľa autora tejto práce dal najavo, že s akciou nemusí byť spojené žiadne ďalšie *"zvláštne právo"*, aby sa jednalo o druh akcie. Tak isto platí, že nové druhy akcií sa do budúca nebudú vytvárať len inkorporáciou ďalších zvláštnych práv, ale otvára sa zákonne transparentná cesta pre tvorbu akcií s úbytkom práv.⁶⁰

⁵⁸ Kříž, R., *Úvaha na téma problematiky akcií dle nové právní úpravy, obsažené v zákoně o obchodních korporacích*, Obchodněprávní revue 4/2013, dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpw64s7grpxgxzrgeya&groupIndex=1&rowIndex=0>.

⁵⁹ VYBÍRAL, P. in LASÁK, J., POKORNÁ, P., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T., a kol., *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, ISBN 978-80-7478-537-5, [§ 276]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/13/32968/1/2>.

⁶⁰ Viac k tomu v podkapitole 3.3.5.

3.1.1. Právo akcionára podieľať sa na riadení spoločnosti

Nie je sporu o tom, že právo akcionára podieľať sa na riadení spoločnosti patrí medzi základné práva, ktoré akcionárovi vo vzťahu ku spoločnosti prináležia. Samotné právo sa skladá z niekoľkých ďalších práv, ktoré upravujú ďalšie ustanovenia ZOK. Po vzore Štenglovej⁶¹ autor medzi tieto práva radí (i) právo účastniť sa valnej hromady, a medzi práva, ktoré možno uplatniť pri účasti na valnej hromade ďalej patria (ii) hlasovacie právo, (iii) právo podávať návrhy a protinavrhy. K tomu aby mohli byť hlasovacie právo a právo podávať návrhy a protinavrhy náležite využité, slúži (iv) právo na vysvetlenie. Posledným právom, ktoré sa radí do tejto skupiny je (v) právo domáhať sa vyslovenia neplatnosti uznesenia valnej hromady, aj keď je nutné poukázať na jeho zvláštny charakter, ktorý jeho teleologickosť vyjadruje v dvoch rovinách- v rovine ochrany práv samotného akcionára, a v rovine ochrany zákonnosti, dobrých mravov a verejného poriadku ako takých. Autor práce súhlasí s názormi, že absolútna absencia práva podieľať sa na riadení spoločnosti nie je možná, pretože by už neboli naplnené všetky definičné znaky spojené s pojmom akcia.⁶² Z tohto je teda zrejmé, že napríklad hlasovacie právo samotné nie je jedným z definičných pojmov akcie, ale naopak je súčasťou práva podieľať sa na riadení spoločnosti, ktoré práve je jedným z jej základných pojmových znakov. V ďalších bodoch budú prebraté možnosti odobratia jednotlivých práv spojených s právom akcionára podieľať sa na riadení spoločnosti.

3.1.1.1. Právo účasti na valnej hromade

Základným právom každého akcionára, ktoré mu umožňuje podieľať sa na správe spoločnosti, je právo zúčastniť sa valnej hromady (§ 353 odst. 1 ZOK). Výnimku z tohto pravidla predstavuje situácia, kedy sú akcionárovi upierané všetky akcionárske práva.⁶³

⁶¹ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 18.

⁶² Tamtiež: *“Jakmile ale odebereme akcionářům právo podílet se na řízení společnosti, nebo právo na dividendu či právo na podíl na likvidačním zůstatku, přestává být akcie akcií, neboť neodpovídá definice akcie.”*

⁶³ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 381, Citace: *“Nepředloží-li akcionář např. při zvyšování základního kapitálu z vlastních zdrojů své akcie ve stanovené lhůtě k výměně či k vyznačení vyšší jmenovité hodnoty, nevykonává až do jejich předložení akcionářská práva (§ 500 ZOK).”*

V porovnaní napr. s hlasovacím právom nie je otázka vylúčenia práva účasti na valnej hromade vôbec rozporovanou možnosťou. Naopak, aj medzi absolútnymi odporcami vydávania akcií s elimináciou práv, a tou časťou právnej obce, ktorá danú elimináciou pripúšťa, panuje zhoda v nemožnosti vydať akciu, ktorá v sebe nemá inkorporované predmetné právo. Pre toto existuje esenciálny dôvod.

Ak odhliadneme od tvrdení tej časti doktríny, ktorá zavrhuje možnosť vytvárania akcií vylúčením či odobraním práv, dôvod pre nemožnosť vylúčenia práva účasti na valnej hromade je podľa autora tejto práce nasledovný: jedine na valnej hromade môže akcionár vykonávať ďalšie práva potrebné k tomu, aby sa mohol podieľať na riadení spoločnosti. Štenglová k tomu uvádza: *“Pouze na valné hromadě může akcionář (na rozdíl od společníka společnosti s ručením omezeným) uplatnit právo požadovat informace, resp. vysvětlení (záležitosti týkajících se společnosti nebo jí ovládaných osob, je-li takové vysvětlení potřebné pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon jeho akcionářských práv na ní), hlasovací právo a právo podávat návrhy a protináměry. Všechna uvedená dílčí práva, vykonávaná na valné hromadě, jsou součástí práva podílet se na řízení společnosti.”*⁶⁴ Z tohto záveru odvodzuje nemožnosť odňatia práva účasti na valnej hromade a nemožnosť vydania akcií, ktoré by v sebe predmetné právo nemali inkorporované. Inými slovami, keďže na právo účastniť sa valnej hromady sa viažu ostatné práva, ktoré sú čiastkovými súčasťami práva podieľať sa na riadení spoločnosti, nemožno právo účastniť sa valnej hromady akcionárom odobrať. Je to tak najmä preto, lebo právo akcionára podieľať sa na riadení spoločnosti je definičným znakom, ktorý musí byť spojený s akciou preto, aby mohla byť akcia za akciu považovaná. Odňatím práva účastniť sa valnej hromady by došlo k *“vyprázdnění obsahu práva podílet se na řízení společnosti takovou měrou, že by [akcionář] toto právo fakticky vykonávat nemohl, a chyběl by tedy jeden z pojmových znaků akcie.”*⁶⁵

Autor tejto práce sa pripája k tejto argumentácii a dodáva, že nemožnosť odňatia práva účastniť sa valnej hromady stanoví (i keď nie výslovné) aj sám zákon. Aj pri závažnom porušení určitej povinnosti nie je následkom odňatie predmetného práva, ako tak zákon činí pri iných právach inkorporovaných do akcie (napr. hlasovacie právo pri omeškaní so splatením vkladovej

⁶⁴ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 20.

⁶⁵ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 19.

povinnosti, a to v rozsahu omeškania podľa § 426 písm. a) ZOK). Právo účastniť sa valnej hromady zákon odníma až pri tak závažných porušeníach práva, že spolu s ním sú odňaté všetky ostatné akcionárske práva (napr. v spojitosti s ustanovením § 537 an. ZOK). Je ale potrebné zdôrazniť, že aj v prípade takéhoto odňatia práva zostáva toto právo do akcie inkorporované, a ak dôjde k zhojeniu stavu a splneniu určitej povinnosti, je toto právo možné znova vykonávať.⁶⁶

3.1.1.2. Hlasovacie právo

Hlasovacie právo akcionárom priznáva ustanovenie § 353 odst. 1 ZOK. Výslovný zákaz vydania akcií bez hlasovacieho práva (iných ako prioritných) ale zákon neobsahuje. Pre jeho odvodenie je nutné vziať do úvahy nasledujúce argumenty: Princíp právneho štátu zakladá v čl. 2 odst. 4 Ústavy zásadu legálnej licencie, podľa ktorej každý môže činiť to, čo nie je zákonom zakázané. Pre účely súkromného práva pridáva do tejto mozaiky svoj diel § 1 odst. 2 NOZ, podľa ktorého “[N]ezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.” V prvej rovine teda treba skúmať, či by vylúčenie hlasovacieho práva (pri iných ako prioritných akciách) predstavovalo porušenie dobrých mravov, verejného poriadku, alebo zásah do statusových otázok akciovej spoločnosti ako právnickej osoby.

Rovnako je treba vziať do úvahy nález Ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 190/15, ktorého právna veta⁶⁷ v stručnosti zaväzuje súdy, aby pri odvodzovaní zákazu určitého jednania, ktorý nie je vyslovene stanovený zákonom, predkladali veľmi presvedčivé argumenty, inak môže v dôsledku rozhodnutia dôjsť k porušeniu základných práv sťažovateľa, konkrétne subjektívne právo sťažovateľa na slobodné jednanie v zákonných medziach podľa čl. 2 odst. 3 LZPS a čl. 2 odst. 4 Ústavy. Pre účel tejto problematiky z toho vyplýva, že v rámci posudzovania úbytku práv je treba

⁶⁶ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 19.

⁶⁷“ *Pokud chtějí obecné soudy dovozovat zákaz soukromého jednání, který není výslovně stanoven zákony, musí pro takový závěr předložit velmi přesvědčivé argumenty, protože jde o soudcovské dotváření práva proti zájmům soukromých osob. Takové soudcovské dotváření práva je nutné podrobit obzvláště přísnému ústavnímu přezkumu, neboť tímto postupem obecných soudů mohou být porušena nejen základní práva stěžovatele (a to zejména subjektivní právo stěžovatele na svobodné jednání v zákonných mezích ve smyslu čl. 2 odst. 3 Listiny a zásada pacta sunt servanda plynoucí z čl. 1 odst. 1 Ústavy), ale i princip dělby moci, který je nedílnou součástí principu právního státu ve smyslu čl. 1 odst. 1 Ústavy.*”

postupovať so zvýšenou opatrnosťou a mať na mysli hodnotové ukotvenie právneho poriadku ako celku.

Dobré mravy nemožno s istotou presne definovať, pretože patria medzi neurčité právne pojmy. Judikatúra tento pojem často charakterizuje ako súhrn spoločenských, kultúrnych a mravných noriem, ktoré v historickom vývoji osvedčujú istú nemennosť, vystihujú podstatné historické tendencie, sú zastávané rozhodujúcou časťou spoločnosti a majú povahu noriem základných. Toto poňatie bolo a je v literatúre kritizované, pretože dobré mravy sa považujú za pružný právny pojem, za akýsi morálny korektív doplňujúci súkromnoprávnu reguláciu. Dobré mravy odolávajú zdarným pokusom o definíciu najmä preto, že definovaním ich obsahu by mohla byť popretá samotná ich funkcia.⁶⁸

Verejný poriadok *“chápe dôvodová zpráva jako jednu z podstatných náležitostí demokratického právního státu ve smyslu čl. 9 odst. 2 Ústavy, která „prostupuje celé právo a zahrnuje pravidla, na nichž leží právní základy společenského řádu zdejší společnosti“. Podle Melzera (2013) představuje veřejný pořádek taková pravidla, na kterých je třeba bezvýhradně trvat, tj. jejichž dodržování nelze ponechat výlučně na iniciativě dotčených jedinců. Veřejný pořádek přitom odlišuje od dobrých mravů tak, že dobré mravy mají etický původ, zatímco veřejný pořádek má základ v právním řádu jako takovém, a proto etický rozměr mít může, ale nemusí.“*⁶⁹

K otázke, či by mohlo vydanie akcií bez hlasovacích práv (iných ako prioritných) narúšať dobré mravy či verejný poriadok sa autor tejto práce stavia záporne. Nevidí dôvod, prečo by bolo proti dobrým mravom alebo verejnému poriadku vydať akciu bez hlasovacích práv (inú ako prioritnú) ak zákon vydanie prioritnej akcie, teda akcie bez hlasovacieho práva, priamo umožňuje, pričom ako bolo spomenuté na začiatku, výslovný zákaz vydania akcií bez hlasovacieho práva neobsahuje. Navyše, potenciálny vlastník akcie má možnosť sám sa slobodne rozhodnúť, či takú akciu nadobudnúť či upísať chce, alebo nie. Podľa Štenglovej to ale neznamená, že v jednotlivých

⁶⁸ LAVICKÝ, P., in LAVICKÝ, P., a kol., Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654), Komentář, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-529-9, [§ 1]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgrpwk5tlge2c443cl4zdamjlsl44dsx3qmyyq>.

⁶⁹ Tamtiež.

prípadoch a pri konkrétnych okolnostiach by nemohlo vydanie akcií bez hlasovacieho práva byť v rozpore s dobrými mravmi.⁷⁰

K otázke, či je rozsah práv a povinností spojených s akciou vôbec statusovou vecou akciovej spoločnosti, Štenglová presvedčivo, s odkazom na stanovisko Najvyššieho súdu, sp. zn. Cpjn 204/2015, argumentuje, že právna úprava práv a povinností spoločníkov nie je vecou statusu akciovej spoločnosti, pretože sa nedotýka jej postavenia, ale práve len práv a povinností jej akcionárov.⁷¹

Lasák ponúka podobné argumenty; hlasovacie právo podľa neho nie je pojmovým znakom akcie podľa § 256 odst. 1 ZOK, pretože tým je len právo podieľať sa na riadení spoločnosti. Hlasovacie právo vníma len ako jeden z nástrojov, ktorým sa môžu akcionári spoločnosti na jej riadení podieľať, nie však jediný. Z uvedeného vyvodzuje záver, že *“odebrání hlasovacího práva z akcie [...] nemůže zasahovat do veřejného pořádku nebo do statusových otázek obchodní korporace podle § 1 odst. 2 NOZ.”*⁷²

Po vyriešení týchto základných otázok súkromného práva, a právneho poriadku vôbec, je na mieste pristúpiť k úvahám, či nemožno zákaz vydania akcií bez hlasovacích práv (iných ako prioritných) odvodiť výkladom z textu zákonných ustanovení, logiky veci a ich vzájomného pôsobenia. V zásade obe strany sporu argumentujú gramatickým výkladom ustanovení. Tak Černá uvádza: *“Ze zákonné dikce plyne, že zvláštní druh akcií či podílů lze konstruovat pouze přidáváním zvláštních účastnických práv, nikoli ale jejich odebráním, vyloučením.”*⁷³ Správnym sa ale javí skôr názor Lasáka⁷⁴, ktorý tvrdí, že už len z dôvodu, že obe strany argumentujú textom ustanovenia § 276 odst. 1 ZOK, je veľmi pochybné, že toto môže predstavovať argumentačný podklad pre formuláciu zákonného zákazu vydávať akcie bez hlasovacieho práva (iné ako prioritné). V zhode s

⁷⁰ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 20.

⁷¹ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 19.

⁷² Lasák, J., *O limitech lidské představivosti: glosa k akciím bez hlasovacího práva (jiným než prioritním)*, Právní rozhledy, č. 2/2017, s. 61.

⁷³ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity.*, Rekodifikace a praxe, č. 12/2015.

⁷⁴ Lasák, J., *O limitech lidské představivosti: glosa k akciím bez hlasovacího práva (jiným než prioritním)*, Právní rozhledy, č. 2/2017, s. 60.

ním autor práce tvrdí, že zákon by v tomto prípade musel poskytovať oporu pre záver, že vydávať akcie bez hlasovacieho práva (iné ako prioritné) je vylúčené (§ 1 odst. 2 NOZ). Zmyslom vety prvej citovaného ustanovenia je stanoviť rozdelenie, na základe ktorého možno rozčleniť jednotlivé akcie na druhy, preto samotná textácia tejto vety podľa autorovho názoru vydaniu akcií bez hlasovacieho práva nebráni. V súlade s Lasákom autor rovnako tvrdí, že veta druhá predstavuje definíciu pojmu kmeňová akcia, a že z tej, ako takej, nemožno vyvodzovať zákaz určitého jednania, na ktoré táto definícia vôbec nedopadá.⁷⁵ Je na mieste pripomenúť názor Ústavného súdu na jazykový výklad vo všeobecnosti, a to, že je *“pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu. (...) Mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně, nebo v důsledku nevdělanosti, smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity.”*⁷⁶

Iný argument (a contrario) spočíva na premisách, že keďže sa akcia podľa § 276 odst. 1 ZOK tvorí tzv. pridaním zvláštnych práv, jedinou výnimku môže konzekventne výslovne stanoviť len zákon, čo je aj prípad prioritných akcií, či akcií investičných.⁷⁷ Inak povedané: z toho, že zákon výslovne upravuje vydanie akcií bez hlasovacieho práva, sa odvodzuje, že iné akcie bez hlasovacieho práva vydať nemožno. Autor tejto práce sa však pridáva na stranu Štenglovej, ktorá uvádza, že zaradenie prioritných akcií do zákona o obchodných korporáciách bolo prevedené na základe toho, že tieto akcie majú v českom právnom poriadku určitú tradíciu a výslovné vyjadrenie v zákone slúži len na to aby sa potvrdilo rešpektovanie ich existencie v právnej praxi.⁷⁸ Rovnako Lasák upozorňuje na teoretické problémy spojené s touto výkladovou metódou. V rámci svojej argumentácie ponúka dva hlavné protiargumenty k použitiu tejto metódy: Prvým je fakt, že s prioritnými akciami nebolo v pôvodnom návrhu zákona o obchodných korporáciách vôbec počítané, ale boli doň vložené neskôr na základe toho, že sa podľa zákonodarcu stali bežnou súčasťou podnikateľského prostredia, to znamená, aby zákonodarca vyslal *“podnikatelské praxi jednoznační signál, že prioritní akcie jsou i nadále přípustné (tedy aby nikdo nedovozoval jejich zákaz za použití argumentu “proč by je jinak zákonodárce vypouštěl”).”*⁷⁹ Podľa neho nebolo nikdy zmyslom a

⁷⁵ Lasák, J., *O limitech lidské představivosti: glosa k akciím bez hlasovacího práva (jiným než prioritním)*, Právní rozhledy, č. 2/2017, s. 61.

⁷⁶ Nález I. ÚS 2920/09.

⁷⁷ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity.*, Rekodifikace a praxe, č. 12/2015, s. 12.

⁷⁸ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 20.

⁷⁹ Lasák, J., *O limitech lidské představivosti: glosa k akciím bez hlasovacího práva (jiným než prioritním)*, Právní rozhledy, č. 2/2017, s. 60.

účelom normy upravujúcej prioritné akcie vylúčiť možnosť vydania iných akcií bez hlasovacieho práva. Druhý argument spočíva na vrtkavej povahe argumentu a contrario. Zo zákonného zákazu vydávať úrokové akcie by sa a contrario dalo dovodiť, že všetky ostatné druhy akcií je možné vydať.⁸⁰

Ďalší argument proti vydaniu akcií bez hlasovacieho práva (iných ako prioritných) sa týka ochrany akcionárov pred zmenou druhu akcií; podľa neho by mohli väčšinoví akcionári zmeniť práva spojené s akciou tak, že by minoritným akcionárom boli celkom odobrané ich hlasovacie práva. Tomuto argumentu nemožno uprieť určitú relevanciu, najmä pri absencii obdobného ustanovenia, ako je § 171 odst. 2 ZOK pri spoločnosti s ručením obmedzeným. Napriek tomu však zákon ponúka iné spôsoby, akými je možné bojovať proti takémuto odobratiu hlasovacích práv. Lasák však, podľa názoru autora tejto práce, najprv správne upozorňuje na možnosť väčšinového akcionára zmeniť pomer hlasovacích práv minoritných akcionárov tak, že by im bol priznaný úplne zanedbateľný počet hlasovacích práv, pričom efekt by bol pre minoritných akcionárov rovnaký, no v druhom prípade by bol v súlade so zákonom. Z toho odvodzuje, že “[M]ožnosť zneužití určitého institutu [...] nemôže byť per se argumentem pro jeho nepřípustnost.”⁸¹ Ochrana menšinových akcionárov spočíva najmä na zásade rovného zaobchádzania so všetkými akcionármi⁸² (§ 244 odst. 2 ZOK), zákaze zneužitia hlasovacích práv (§ 212 odst. 2. NOZ) a na odkupnej povinnosti (§ 335 odst. 1 ZOK), ktorá je najdôležitejším inštitútom ochrany akcionára práve pri zmene druhov akcií, ktorá pre neho nie je výhodná, alebo s ktorou pre iný dôvod nemusí súhlasiť. V prípade zmeny druhu akcií rozhodnutím valnej hromady argumentuje Štenglová okrem vyššie uvedeného aj možnosťou akcionára podať návrh na vyslovenie neplatnosti uznesenia valnej hromady, napr. pre jeho rozpor s dobrými mravmi. Tieto práva síce nie sú rovnocenné právu zamedziť zmene druhu podielu, ktorým disponuje spoločník spoločnosti s ručením obmedzeným, ale predstavujú dostatočnú ochranu menšinových akcionárov.⁸³ Autor tejto práce sa stotožňuje s tu uvedeným.

⁸⁰ Lasák, J., *O limitech lidské představivosti: glosa k akciím bez hlasovacího práva (jiným než prioritním)*, Právní rozhledy, č. 2/2017, s. 61.

⁸¹ Tamtiež.

⁸² Zásada rovného zaobchádzania so všetkými akcionármi bude širšie rozobratá v 4. kapitole tejto práce.

⁸³ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 20.

Posledným argumentom, ktorý viac ako na zákaze stavia na princípe podmienky, je argument určujúci, že ak by aj bolo možné vydať akcie bez hlasovacieho práva (iné ako prioritné), musel by byť tento úbytok práv kompenzovaný rovnako, ako je to v úprave prioritných akcií. Prečo by potom niekto chcel nadobudnúť akciu, s ktorou nie je spojené žiadne hlasovacie právo? Táto viac menej teleologická otázka je podľa Lasáka⁸⁴ len otázkou v očiach tých, ktorých obmedzená predstavivosť mysle nedovolí vymyslieť priliehavý dôvod. Akcia bez hlasovacích práv môže byť vykompenzovaná určitou výhodou na inej úrovni, alebo zmyslom držania akcie môže byť len jednoduché využívanie práva účasti na valnej hromade. Bez ohľadu na to, že kompenzačná výhoda spojená s vydaním akcie bez hlasovacieho práva (inej ako prioritnej) nemusí pochádzať len z práv, ktoré sú do akcie vtelené, autor tejto práce tvrdí, že akcia bez hlasovacích práv (iná ako prioritná) môže byť vydaná aj bez akejkoľvek kompenzácie zo strany spoločnosti, pokiaľ je daný hospodársky dôvod, ktorý by zamedzoval rozporu s dobrými mravmi.

Pre možnosť vydať akcie bez hlasovacieho práva sa stavia aj Janošek, ktorý uvádza: *“Hlasovací právo nemusí byť do akcie vždy nutne inkorporováno. Typicky je tomu tak u prioritných akcií, nelze však vyloučit ani jiné druhy akcií bez hlasovacích práv. Ustanovení § 276 odst. 3 ZOK tomuto řešení dává průchod, když hovoří o rozdílné váze hlasů. Podle mého soudu může být váha hlasů některého akcionáře klidně i nulová.”*⁸⁵ Nevidí dôvod, ak zákonodarca umožňuje vytvoriť akcie s takmer nulovými hlasovacími právami, pre ktorý by musel byť formálne s každou akciou spojený aspoň jeden hlas. Obavy z možného zneužitia, aké predostiera napr. Černá, sú pochopiteľné. Podľa Janošeka ale nemožno spoločnostiam jednoducho zakázať vydať iné akcie bez hlasovacieho práva, než ktoré upravuje zákon, ak uvážime skutočnosť, že výpočet zvláštnych druhov akcií v § 276 odst. 3 ZOK je len demonštratívny. Ako prípad, ak by spoločnosť chcela vydať akcie bez hlasovacieho práva (iné ako prioritné), uvádza situáciu, kedy spoločnosť vydáva akcie “zamestnanecké”. Spoločnosť nechce, aby mali zamestnanci hlasovacie právo, no pritom nechce zamestnanecké akcie vydať ani ako prioritné, s prednostným právom na podiel na zisku, či na likvidačnom zostatku. Riešením by preto pre spoločnosť bolo vydanie “kmeňových” akcií bez hlasovacieho práva. Z pohľadu zmluvnej autonómie, dobrých mravov či verejného poriadku sa táto možnosť nejaví ako zákonom zakázaná. Podľa Janošeka preto nič nebráni tomu, *“aby společnost*

⁸⁴ Lasák, J., *O limitech lidské představivosti: glosa k akciím bez hlasovacího práva (jiným než prioritním)*, Právní rozhledy, č. 2/2017, s. 62.

⁸⁵ Janošek, V., *Dohody o výkonu práv, akcie bez hlasovacích práv, systace hlasovacích práv akcionáře (nejen) na základě ujednání stanov.*, Obchodněprávní revue, č. 4/2016, s. 115.

vydala akcie s rozdílnou váhou hlasů, kdy s některými z nich nebude spojeno žádné hlasovací právo, nad rámec případu prioritních akcií.”⁸⁶ Autor práce však sůhlasí s jeho výhradou, že aj v prípade takýchto akcií bez hlasovacieho práva (iných ako prioritných) je potrebné dodržať pravidlo ustanovenia § 279 ZOK, ktoré stanoví, že “akcie, s nimiž není spojeno hlasovací právo, mohou být vydány, jen pokud souhrn jejich jmenovitých hodnot nepřesáhne 90 % základního kapitálu.” Je prítom príhodné, že ustanovenie obsahuje výraz “akcie, s nimiž není spojeno hlasovací právo” a neuvádza namiesto toho jednoducho “prioritné akcie”. Aj z tejto dikcie by sa dalo usudzovať, že zákon s akciami bez hlasovacieho práva (inými ako prioritnými) počíta.

Vzhľadom na všetko uvedené autor tejto práce zastáva názor, že nič nebráni tomu, aby boli akciovou spoločnosťou vydané akcie bez hlasovacieho práva (iné ako prioritné). V zhode s týmto tvrdením Štenglová uvádza: “Vydání akcií bez hlasovacího práva není v rozporu s § 256 odst. 1 ZOK, neboť jim nedochází k odnětí práva akcionáře podílet se na řízení společnosti, ale jen k jeho modifikaci stanovami, tedy k určitému jeho oslabení. To ale uvedené ustanovení výslovně umožňuje, když stanoví, že akcionář má právo podílet se na řízení společnosti “podle tohoto zákona a stanov”, a připouští tedy modifikaci práva podílet se na řízení společnosti nejen zákonem, ale i stanovami. Vydáním akcií bez hlasovacích práv tedy samo o sobě nedochází k eliminaci jednoho z pojmových znaků akcie - práva podílet se na řízení společnosti.”⁸⁷

Ak by boli pre niekoho všetky tieto argumenty nepresvedčivé, Lasák⁸⁸ navyše zdôrazňuje určitý sociálny a ekonomický aspekt: niekoľko tuzemských spoločností vydalo po roku 2014 akcie bez hlasovacieho práva (iné ako prioritné). Ak by sa došlo k záveru, že akcie bez hlasovacieho práva (iné ako prioritné) vydať nemožno, znamenalo by to, že tieto akcie s “nulovými” hlasovacími právami by v sebe aj napriek tomu mali už od počiatku inkorporované hlasovacie právo, akoby sa jednalo o kmeňové akcie v zmysle § 256 odst. 1 ZOK. Dôsledky tejto úvahy sú ďalekosiahle; všetky rozhodnutia valnej hromady by mohli byť súdom posúdené ako neplatné (v závislosti na plynutí lehoty, počas ktorej je možné sa tejto neplatnosti dovolať), a tento záver súdu by následne

⁸⁶ Janošek, V., *Dohody o výkonu práv, akcie bez hlasovacích práv, sistace hlasovacích práv akcionáře (nejen) na základě ujednání stanov.*, Obchodněprávní revue, č. 4/2016, s. 116.

⁸⁷ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 20.

⁸⁸ Lasák, J., *O limitech lidské představitosti: glosa k akciím bez hlasovacího práva (jiným než prioritním)*, Právní rozhledy, č. 2/2017, s. 62.

mohol kompletne zmeniť pomery v spoločnosti či dokonca zmeniť kontrolu nad danou spoločnosťou. Lasák preto tvrdí, že v tejto otázke je na mieste určitá zdržanlivosť.⁸⁹

3.1.1.3. Právo podávať návrhy a protinávrhy

Súčasťou práva podieľať sa na riadení spoločnosti je aj právo akcionára podávať návrhy a protinávrhy (§§ 361 a 362 ZOK), ktoré zaisťuje „že [akcionári] (alespoň teoreticky) nejsou odsouzeni k prostému hlasování pro či proti přijetí navrženého usnesení, ale pomocí protinávrhu mohou dosáhnout přijetí odlišného usnesení, které jim více vyhovuje.“⁹⁰ Dané právo teda akcionárovi poskytuje príležitosť fakticky zasahovať do života spoločnosti. Menšinovým akcionárom môže toto právo slúžiť najmä k prezentácii vlastných názorov.⁹¹

Možnosť vydania akcií, ktoré v sebe nemajú predmetné právo inkorporované je sporná. Bude treba skúmať, či odobranie tohto práva nie je v danom prípade v rozpore s dobrými mravmi alebo verejným poriadkom. Argumenty zaznievajú pre oba závery. Jeden tvrdí, že sa jedná len o jedno z dielčích práv umožňujúcich podieľať sa na riadení spoločnosti, a pri zachovaní ostatných čiastkových práv by opäť došlo len k modifikácii tohto definičného práva vo vzťahu k akcii. Druhý oponuje v tom, že radí dané právo medzi jeden z významných nástrojov kontroly akcionárov nad činnosťou spoločnosti, resp. orgánu, ktorý valnú hromadu zvolal.⁹²

Autor tejto práce považuje oba argumenty za validné a v duchu čo najväčšieho zachovania zásady autonómie vôle sa pridáva k názoru, že je potrebné vždy v každom samostatnom prípade skúmať možnosť vydania akcií bez práva akcionára podávať návrhy a protinávrhy, či v danom prípade nemôže vydaním takýchto akcií dôjsť k porušeniu dobrých mravov alebo verejného poriadku ako takého. Rovnako je nutné pripomenúť, že čím viac práv (ktoré sú čiastkovou súčasťou práva podieľať sa na riadení spoločnosti) bude z akcie vylúčených, tým viac sa bude vyprázdňovať

⁸⁹ Tamtiež.

⁹⁰ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 401.

⁹¹ Josková, L., Právo akcionáře podávať návrhy a protinávrhy, *Obchodněprávní revue*, č. 9/2014, s. 251. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgrpw64s7hfpngxzsguyq&groupIndex=3&rowIndex=0>.

⁹² Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, *Bulletin Advokacie*, č. 12/2017, s. 20.

obsah práva podieľať sa na riadení spoločnosti. To dovedy, dokým už nebude doktrínálne možné súhlasiť s tým, že dané právo je do akcie skutočne inkorporované, a akcii tak bude chýbať jeden z jej definičných znakov.

3.1.1.4. Právo na vysvetlenie

Právo na vysvetlenie (§§ 357 an. ZOK) dáva akcionárovi možnosť požadovať a obdržať od spoločnosti vysvetlenie záležitostí týkajúcich sa spoločnosti alebo ňou ovládaných osôb, ak je také vysvetlenie potrebné pre posúdenie obsahu záležitostí zaradených na valnú hromadu alebo na výkon jeho akcionárskych práv (hlasovacie právo, právo podávať návrhy a protinavrhy a právo napadnúť príslušné rozhodnutie valnej hromady žalobou o neplatnosť). Platí, že na rozdiel od spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným môže akcionár toto právo uplatniť len na valnej hromade. Predmetné právo náleží každému akcionárovi bez ohľadu na rozsah jeho účasti na spoločnosti.

Autor tejto práce zhodne so Štenglovou tvrdí, že odobratie predmetného práva by bolo v rozpore s verejným poriadkom.⁹³ Je to tak preto, lebo odňatie práva na vysvetlenie by zamedzilo riadnemu uplatneniu ostatných práv, konkrétne napr. práva dožadovať sa vyslovenia neplatnosti uznesenia valnej hromady. Odňatím práva na vysvetlenie by sa taktiež sťažila schopnosť kvalifikovaného rozhodovania akcionára, čo by mohlo mať potenciálne negatívne dôsledky pre neho, aj pre spoločnosť samotnú. Tomu nasvedčuje aj zákonná úprava daného práva, kedy ustanovenie § 359 ZOK vymenúva situácie, za ktorých je možné poskytnutie vysvetlenia odoprieť. Podporu tomu záveru poskytuje aj aplikácia zásady rovnakého zaobchádzania so všetkými akcionármi vo svojej absolútnej podobe.⁹⁴ Popretie daného práva u jednej skupiny akcionárov by mohlo relativizovať ich postavenie do tej miery, že by fakticky už neboli akcionármi, v respektíve by boli fakticky vylúčený z výkonu iných akcionárskych práv.⁹⁵

⁹³ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 20.

⁹⁴ Vid' kapitolu 4.

⁹⁵ Špačková, M., *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři*, Obchodněprávní revue, č. 1/2016, str. 3.

3.1.1.5. Právo žalovať na neplatnosť uznesenia valnej hromady

Ako bolo spomenuté vyššie, právo žalovať na neplatnosť uznesenia valnej hromady ma dvojakú funkciu: je prostriedkom ochrany individuálnych práv a právneho postavenia navrhovateľa (akcionára), a taktiež slúži ako nástroj všeobecnej ochrany zákonnosti vo vnútorných pomeroch spoločnosti, *“neboť, je-li si společnost vědoma možného přezkoumání usnesení valné hromady soudem, nevyhnutelně bude zvýšenou měrou dbát na to, aby k pochybením zakládajícím možnou neplatnost nedošlo.”*⁹⁶ Toto právo náleží každému akcionárovi, pričom ako jediné z práv spomenutých vyššie sa nevykonáva na valnej hromade.

Na základe vyššie uvedeného a dvojakej funkcie tohto práva autor tejto práce usudzuje, že ho nebude možné vylúčiť z okruhu práv, ktoré spolu zakladajú právo podieľať sa na riadení spoločnosti. Je tomu tak najmä pre funkciu ochrany zákonnosti prijatých rozhodnutí valnej hromady, kedy takéto rozhodnutie nemožno napadnúť z iných dôvodov, ako pre rozpor so zákonom, dobrými mravmi alebo stanovami spoločnosti (§ 428 ZOK). Odňať dané právo znamená zamedziť možnosti výkonu funkcie kontroly zákonnosti, čo vedie k narušeniu verejného poriadku podľa § 1 odst. 2 NOZ. Ustanovenie § 428 ZOK je preto kogentné v tom zmysle, že sa od neho nedá odchyliť bez toho, aby došlo k narušeniu verejného poriadku.

3.1.1.6. Čiastkový záver

Na záver tejto podkapitoly je treba znova zdôrazniť nutnosť uváženia koľko práv slúžiacich k výkonu práva podieľať sa na riadení spoločnosti je kvantitatívne možno odobrať tak, aby akcionárovi nejaké právo podieľať sa na riadení spoločnosti fakticky zostalo. Inými slovami, je nutné si dať pozor na úplne vyprázdnenie obsahu daného práva, ktoré by mohlo viesť až k záveru, že daný cenný papier nie je akcia. Podľa Štenglovej⁹⁷ len právo účastniť sa valnej hromady samotné nestačí na to, aby nebolo právo podieľať sa na riadení spoločnosti považované za obsahovo vyprázdnené. Podľa autora práce je nutné každé vylúčenie jedného z uvedených práv pre každý jednotlivý prípad dobre premyslieť. Minimálny štandard práva podieľať sa na riadení spoločnosti

⁹⁶ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 401.

⁹⁷ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 21.

však musí predstavovať aspoň právo účasti na valnej hromade, právo na vysvetlenie a právo žalovať na neplatnosť uznesenia valnej hromady. Za najspornejšie je možné považovať vylúčenie práva podávať návrhy a protinávrhy. Od 01.01.2021 sa však tieto úvahy stanú bezpredmetné.⁹⁸

3.1.2. Právo na podiel na zisku

Právo podieľať sa na zisku spoločnosti je jedným zo základných práv akcionára.⁹⁹ Pokiaľ spoločnosť dosiahne kladného hospodárskeho výsledku a valná hromada schváli účtovnú uzávierku, je zisk možné rozdeliť medzi akcionárov. Ako už bolo uvedené, podiel na zisku akciovej spoločnosti sa nazýva dividenda.¹⁰⁰ Akcionár má právo na podiel na zisku odo dňa, kedy valná hromada rozhodla o jeho výplate.

Keďže právo na podiel na zisku je jedným z definičných znakov akcie (§ 256 odst. 1 ZOK), nemožno ho podľa názoru autora práce úplne odobrať; jeho modifikácia je však dovolená. Napríklad Štenglová uvádza možné variácie, ktoré sa môžu v spojitosti s týmto právom vyskytnúť – akcionári sa napríklad môžu dohodnúť na odložení výkonu práva na podiel na zisku, či už tak, že sa dohodnú, že po určitú dobu zisk poberať nebudú, alebo že sa nakumulovaný zisk rozdelí až v likvidačnom zostatku.¹⁰¹

Stanovený záver nemožnosti vylúčenia práva na podiel na zisku sa neuplatní pri práve akcionára na podiel na iných vlastných zdrojoch spoločnosti podľa § 40 odst. 1 a § 350 odst. 1 ZOK. Toto právo nie je súčasťou definície pojmu akcia podľa § 256 odst. 1 ZOK, preto má autor tejto práce za to, že je možné ho z akcie vylúčiť bez toho, aby boli porušené definičné znaky samotnej akcie.

⁹⁸ Vid' podkapitolu 3.3.5.

⁹⁹ sp. zn. 29 Cdo 3059/2011

¹⁰⁰ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 402.

¹⁰¹ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 21.

3.1.3. Právo na podiel na likvidačnom zostatku

Súčasťou znakov definujúcich pojem akcia je aj právo na podiel na likvidačnom zostatku (§ 256 odst. 1 ZOK). Pri odvodzovaní možnosti vylúčenia tohto práva je nutné posúdiť ustanovenie § 38 odst. 3 ZOK, umožňujúce zo zakladateľského právneho jednanja vylúčiť § 37 odst. 1 ZOK, ktorý dáva všeobecne každému spoločníkovi právo na podiel na likvidačnom zostatku pri zrušení obchodnej spoločnosti s likvidáciou.¹⁰² Z toho vyplýva, že aj napriek tomu, že zákon považuje predmetné právo za súčasť definičných znakov akcie, „*společná ustanovení*“ (vlastné všetkým typom obchodných spoločností) umožňujú toto právo z obsahu podielu/akcie vylúčiť. Rovnaký názor zastávajú Čech a Šuk.¹⁰³ Autor tejto práce sa naopak odklonil od názoru Štenglovej, ktorá tvrdí, že zvláštna úprava obsiahnutá v § 256 odst. 1 ZOK má prednosť pred tou všeobecnou (§ 38 odst. 3 a § 37 odst. 1 ZOK), a preto právo na podiel na likvidačnom zostatku nemožno vylúčiť z okruhu práv, ktoré možno s akciou spojiť.¹⁰⁴

Právo na podiel na likvidačnom zostatku, vzhľadom na výslovnú možnosť takéhoto jednanja upravenú v zákone, možno vylúčiť z okruhu práv spojených s akciou. Tento záver je podporený aj tým, že daná možnosť zostane v platnosti aj v podmienkach od 01.01.2021. Od tohto dátumu odpadne aj Štenglovej námietka sledujúca definičné znaky akcie ako špeciálnu úpravu k ustanoveniam § 37 odst. 1 ZOK a 38 odst. 3 ZOK.¹⁰⁵

3.2. Diferenciácia kvalitatívnej stránky zákonných práv spojených s akciou

V predchádzajúcej podkapitole boli rozobraté možnosti úplnej eliminácie jednotlivých práv spojených s akciou na základe ustanovenie § 256 odst. 1 ZOK. Na tomto mieste si autor práce

¹⁰² § 37 odst. 1 ZOK: „*Při zrušení obchodní korporace s likvidací má každý společník právo na podíl na likvidačním zůstatku; nestanoví-li společenská smlouva nebo dohoda společníků jinak, vyplácí se tento podíl v penězích.*”

¹⁰³ Čech, P., Šuk, P., *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*, I. vydání, Praha 2016, Bova Polygon, 376 s., ISBN 978-80-7273-117-0, s. 270. „*Proto dovozujeme, že zásadně nelze vytvořit druh podílu tak, že budou zcela odebrána práva či povinnosti, která společníkům dává zákonná úprava, neplyne-li ze zákona jinak. Jinak plyne ze vztahu k právu na podíl na likvidačním zůstatku (§ 38 odst. 3 ZOK).*”

¹⁰⁴ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 21.

¹⁰⁵ K tomu viac v kapitole 3.3.5.

dovolí analyzovať možnosti kvalitatívnej diferenciacie týchto zákonných práv. Inými slovami, bude pojednávané o rôznych možnostiach pozitívnej a negatívnej modifikácie práv spojených s akciou.

3.2.1. Akcie s rozdielnou váhou hlasov

Hlasovacie právo má pre právo spoločností veľký význam. Zákon upravuje zásadu priamej úmery medzi počtom hlasov akcionára a jeho podielom na základnom kapitále spoločnosti. Jedná sa o dispozitívne, ekonomicky spravodlivé riešenie. Akcie s násobnými hlasovacími právami túto zásadu, na základe zákonom danej možnosti, umožňujú prelomiť, a tak stanoveným spôsobom vlastníkov týchto akcií zvýhodňujú oproti ostatným akcionárom. Preto niektoré právne poriadky a ich doktríny považujú tieto akcie za druh preferenčných akcií vzhľadom k tomu, že zakladajú zvýhodnenie jedného akcionára pred ostatnými.¹⁰⁶ Na nasledujúcich riadkoch bude najprv stručne rozobraná úprava v zahraničných právnych poriadkoch, a následne podrobne preskúmaná úprava v zákone o obchodných korporáciách.

Popis princípu fungovania predmetných akcií spočíva v násobení počtu hlasov. Spoločnosť napr. vydá 10 akcií s menovitou hodnotou 1000 Kč, s ktorými je spojených 10 hlasov a 10 akcií s menovitou hodnotou 500 Kč, s ktorými je tiež spojených 10 hlasov. Pri hlasovaní na valnej hromade je váha hlasov spojená s týmito dvoma druhmi akcií rovnaká. Rozdiel by sa ale prejavil pri stanovení výšky podielu na zisku, alebo podielu na likvidačnom zostatku, samozrejme, za predpokladu, že by s daným druhom akcie nebolo spojené iné zvláštne právo.¹⁰⁷

3.2.1.1. Zahraničná úprava

Možnosť vydávať akcie s násobkami hlasov alebo limitovanými hlasovacími právami bola v nemeckom právnom poriadku úplne zrušená v roku 1998 po tom, ako došlo k jej čiastočným obmedzeniam v rokoch 1937 a 1956. Dôvodom bolo obrovské zneužívanie danej možnosti, kedy sa v praxi vydávali akcie so stonásobkami až tisícnásobkami hlasov. Z rovnakých dôvodov je vydávanie predmetných akcií zakázané aj v Belgicku, či v Rakúskej republike.

¹⁰⁶ Černá, S., *O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu*, Obchodněprávní revue, č. 7-8/2012, s. 196.

¹⁰⁷ Kříž, R., *Úvaha na téma problematiky akcií dle nové právní úpravy, obsažené v zákoně o obchodních korporacích*, Obchodněprávní revue, č. 4/2013, dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpw64s7grpxgxzrgeya&groupIndex=1&rowIndex=0>.

Naopak americký právny poriadok je vo svojej úprave flexibilný, ponechávajúci priestor pre modifikáciu práv spojených s akciou. *General Corporation Act* obsahuje rovnakú zásadu, aká sa uplatňuje v tuzemských právnych pomeroch- *one share one vote*. To isté stanovil aj *Model Bussiness Corporation Act*, a časovo mladší *Revised Model Bussiness Corporation Act* z roku 1984.¹⁰⁸ Tohto pravidla sa však držia zásadne len kótované spoločnosti, na základe SEC rule 19c-4.¹⁰⁹ Naopak súkromné spoločnosti modifikujú toto dispozitívne pravidlo najrôznejšími spôsobmi, od vydávania akcií bez hlasovacích práv (*non-voting shares*), cez *low* či *super voting shares*, až po akcie s násobkami hlasovacích práv. Ďalšou variantou je podmienenie vyššieho počtu hlasov dosiahnutím určitej dĺžky trvania akcionárskeho pomeru, hlasovacie práva sa môžu líšiť aj v závislosti na predmete rozhodovania valnej hromady. Horný limit pre vydávanie hlasovacích akcií nie je fixne stanovený.¹¹⁰

Francúzsky právny poriadok umožňuje vydanie akcií s dvojnásobným hlasovacím právom. Tento limit bol stanovený zákonom z roku 1933 z dôvodu obdobných negatívnych skúseností z praxe ako v Spolkovej republike Nemecko. Ako ďalšie podmienky boli navyše stanovené úplné splatenie vkladu a vernosť spoločnosti v podobe aspoň dvojročnej účasti akcionára v nej (článok 225-123 Code de commerce).¹¹¹ Nejedná sa teda o uzavretú množinu, pretože dvojnásobnú váhu hlasov nadobúda každá akcia, ktorú si akcionár ponechá po stanovenú dobu. Francúzsky právny poriadok pozná aj akcie prioritné (preferenčné) (čl. 228-11 Code du commerce), s ktorými nemusí byť spojené hlasovacie právo, pričom táto možnosť existuje aj v prípade, že by s nimi nebolo

¹⁰⁸ Černá, S., *O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu*, Obchodněprávní revue, č. 7-8/2012, s. 194.

¹⁰⁹ Securities Exchange Commission, rule 19c-4: „Pravidlá každej burzy stanovia nasledujúce: Žiadne pravidlo, politika, prax alebo výklad tejto burzy neumožní zaradenie alebo pokračovanie zápisu v zozname akýchkoľvek bežných cenných papierov alebo iných majetkových cenných papierov tuzemských emitentov, pokiaľ emitent takéhoto cenného papieru vydáva akúkoľvek triedu cenných papierov alebo inak zasahuje s účinkom zrušenia, obmedzenia alebo odstupňovaného zníženia hlasovacích práv na akcie držiteľov zostávajúcej triedy alebo tried spoločných akcií tohoto emitenta registrovaných podľa § 12 odst. zákona.“

¹¹⁰ Černá, S., *O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu*, Obchodněprávní revue, č. 7-8/2012, s. 194.

¹¹¹ Článok L225-123 francúzskeho Obchodného zákonníku: „Hlasovacie právo rovnocenné dvojnásobku, ktoré bolo pripísané na iné akcie, môže byť pripísané plne vyplateným podielom, u ktorých možno preukázať, že boli zapísané menom rovnakého akcionára po dobu najmenej dvoch rokov v závislosti na podiele na základnom kapitále, zakladateľskou zmluvou a stanovami alebo zvláštnym zasadáním akcionárov.“

spojené prednostné právo na podiel na zisku či likvidačnom zostatku spoločnosti.¹¹² Rovnako ako v českom právnom poriadku, aj v tom francúzskom je stanovený percentuálny podiel týchto akcií bez hlasovacieho práva na základnom kapitále spoločnosti, ktorý predstavuje maximálne 50 %, a pri kótovaných spoločnostiach nie viac ako jednu štvrtinu základného kapitálu spoločnosti.

Vydávanie akcií s násobkami hlasovacích práv čelí v Švajčiarsku kritike už od 30. rokov minulého storočia. Napriek tomu sú stále pevnou súčasťou švajčiarskeho právneho poriadku, pričom sa poukazuje najmä na ich pozitívny dopad na hodnotu spoločnosti a rentabilitu ponuky prevzatia.¹¹³ Podľa § 692 odst. 1 Obligačného kódexu je dispozitívnou právnou úpravou stanovená zásada proporcionality. Ustanovenie § 693 odst. 1 Obligačného kódexu dáva stanovám možnosť určiť aby bol s každou akciou spojený len jeden hlas, bez ohľadu na jej menovitú hodnotu. Spomenuté akcie musia mať formu na meno a musia byť úplne splatené. Súhrnná menovitá hodnota ostatných akcií potom nemôže prekročiť desaťnásobok menovitej hodnoty hlasovacích akcií. Rozdelenie hlasovacích práv podľa počtu akcií sa nevzťahuje na zákonom vymenované skutočnosti, napr. voľbu externých audítorov (§ 693 Obligačného kódexu).

3.2.1.2. Úprava podľa zákona o obchodných korporáciách

Na rozdiel od iných kontinentálnych zákonných úprav sa zákon o obchodných korporáciách vydal opačným smerom. Nestanovuje síce limit podielu akcií s násobkami hlasov ("hlasovacie akcie") na základnom kapitále, z logiky veci však vyplýva, že aby mohlo ísť o zvláštny druh akcií, museli by tvoriť len určitú časť základného kapitálu. Zákon taktiež nepočíta so žiadnou limitáciou násobkov hlasov (§ 276 odst. 3 ZOK). Z výkladu o právnej úprave iných európskych krajín je nutné mať na pamäti nebezpečenstvo zneužitia tejto zákonnej úpravy. Navyše, nemožno sa domnievať, že by kultúra nášho právneho prostredia zabezpečovala dostatočnú samoreguláciu. Ak by sa tieto obavy naplnili, bolo by žiadúce, z pohľadu účelu eliminácie sporov a zabezpečenia právnej istoty, pristúpiť k obmedzeniu násobku hlasov, ktoré môžu byť s hlasovacou akciou spojené. Dovtedy budú ale musieť túto pomyselnú hranicu, za ktorú zvýhodnenie spojené s hlasovacími akciami nemôže prejsť, stanovovať súdy, ktoré budú nepochybne musieť brať do úvahy konkrétne pomery v každej spoločnosti. Černá v tejto súvislosti uvádza, že najdôležitejšie prvky, ktoré bude súd musieť

¹¹² Černá, S., *O akciách s rozdielnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu*, *Obchodněprávní revue*, č. 7-8/2012, s. 194.

¹¹³ Tamtiež.

posudzovať v danej veci, budú rozdiel medzi hlasovacou váhou akcie a jej pomerom k základnému kapitálu (objektívny prvok) a dôvod daného zvýhodnenia (subjektívny prvok). Pre posúdenie platnosti danej časti stanov, upravujúcej hlasovacie akcie, bude rozhodné, “[z]da zakládajú natolik hrubou disbalanci mezi hlasovací silou akcie a jejím podílem na základním kapitálu, že ji již nelze odůvodnit zájmem společnosti ani uznatelným zájmem jejích akcionářů.”¹¹⁴

Akcionári, ako aktívne legitimované subjekty, budú mať možnosť brániť sa žalobou na neplatnosť uznesenia valnej hromady schvaľujúcej hlasovacie akcie. Ustanovenie § 45 odst. 3 ZOK vylučuje v danej veci z aplikácie ustanovenia NOZ o zdanlivom právnom jednaní, o neplatnosti právneho jednania, omyle a následkoch neplatnosti právneho jednania na rozhodnutie orgánu obchodnej korporácie. Ako za účinnosti starej právnej úpravy¹¹⁵, tak aj za tej novej¹¹⁶, je uznesenie valnej hromady považované za právne jednanie *sui generis*. Tým je aj dané vylúčenie aplikácie ustanovení NOZ a špeciálna úprava týchto inštitútov v zákone o obchodných korporáciách.

Posúdenie platnosti konkrétneho ustanovenia stanov, alebo stanov ako celku, sa deje v režime § 428 ZOK. Ten vo svojom prvom odstavci uvádza, že každý akcionár sa môže dovoliť neplatnosti uznesenia valnej hromady podľa ustanovení občanského zákoníku o neplatnosti uznesenia členskej schôdze spolku pre rozpor s právnymi predpismi či stanovami (§ 258 NOZ). Odstavec druhý predmetného ustanovenia potom k týmto dôvodom pridáva aj rozpor uznesenia s dobrými mravmi. Je potrebné okrajovo spomenúť povinnosť podať protest (§ 424 ZOK) ako podmienku dovolania sa neplatnosti uznesenia valnej hromady. Rozhodnutie valnej hromady možno napádať v objektívnej ročnej lehote a v subjektívnej trojmesačnej lehote (§ 428 odst. 1 ZOK v kombinácii s § 259 NOZ). Za takýchto podmienok sa môže akcionár, resp. aj ostatné aktívne

¹¹⁴ Černá, S., *O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu*, Obchodněprávní revue, č. 7-8/2012, s. 195.

¹¹⁵ Čech, P., *Právní povaha úkonů spojených s valnou hromadou*, Právní rádce, 2006. dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-20014320-pravni-povaha-ukonu-spojnych-s-valnou-hromadou>: “V zásadě se však ustálil názor, že usnesení valné hromady právním úkonem je, leč *sui generis*. Povaze právního úkonu dle vyslovených stanovisek nebrání, že usnesení valné hromady se zpravidla obrací dovnitř společnosti. Také tato část jeho působení má svůj základ ve smlouvě a může (jakkoliv uvnitř společnosti) zakládat, měnit či ukončovat právní vztahy (např. vztahy mezi společníky, resp. mezi společníky na jedné straně a společností na straně druhé). Důvod, proč s usnesením valné hromady nakládat jako s právním úkonem *sui generis*, spočívá právě ve zvláštnostech právního režimu usnesení valné hromady oproti běžným právním úkonům, např. ve specifické úpravě neplatnosti takového usnesení.”²⁾ Tyto zvláštnosti jsou přitom v německém právu, co do podstaty, obdobné jako v české úpravě (viz odlišnou konstrukci neplatnosti aj.)”

¹¹⁶ Černá, S., *O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu*, Obchodněprávní revue, č. 7-8/2012, s. 195.

legitimované osoby dovolať neplatnosti uznesenia valnej hromady, na ktorej boli schválené hlasovacie akcie, pre rozpor s dobrými mravmi. Černá k tomu však prilietavo dodáva, že “[h]ranice mravnosti v podnikateľskej oblasti jsou zpravidla posuzovány pružněji než v “civilním” styku.”¹¹⁷

Podľa § 574 NOZ je na právne jednanie treba skôr hľadieť ako na platné, než neplatné. K tomu sa pripája § 576 NOZ, ktorý určuje: “Týká-li se důvod neplatnosti jen takové části právního jednání, kterou lze od jeho ostatního obsahu oddělit, je neplatnou jen tato část, lze-li předpokládat, že by k právnímu jednání došlo i bez neplatné části, rozpoznala-li by strana neplatnost včas.” Na základe toho je otvorená možnosť žalobou napadnúť len určitú spornú časť stanov, pričom jej neplatnosť nespôsobí neplatnosť stanov ako celku.¹¹⁸ Naopak, uplatní sa zákonná právna úprava, podľa ktorej je s každou kusovou akciou spojený jeden hlas a s akciami rovnakej menovitej hodnoty rovnaká hlasovacia váha.¹¹⁹

Ak nebude právo žalovať na neplatnosť valnej hromady využité v zákonnej lehote, akcionár má možnosť dané ustanovenie stanov rozporovať prostredníctvom napadnutia nadväzujúceho uznesenia valnej hromady, prijatého väčšinou hlasov na základe “nemravnej” klauzuly o hlasovacích akciách. V takom prípade bude súd riešiť platnosť dotknutého ustanovenia stanov ako predbežnú otázku.¹²⁰ Autor tejto práce sa stotožňuje s tu uvedeným.

¹¹⁷ Tamtiež.

¹¹⁸ Rovnako za účinnosti starej právnej úpravy vid' uznesenie zo dňa 27.4.2005, sp. zn. 29 Odo 701/2004.: “...[s]tanovy družstva či obchodní společnosti jsou smlouvou sui generis. Při posuzování jejich platnosti je proto třeba postupovat podle ustanovení § 41 OZ, které určuje, že vztahuje-li se důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností, za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu. Pokud tedy odvolací soud uzavřel, že nelze pro neplatnost jen jednoho z 25 článků stanov prohlásit za neplatné celé usnesení družstva o schválení jeho stanov, je jeho závěr správný za předpokladu, že nešlo o takový článek stanov, jehož neplatnost by způsobovala neplatnost celých stanov.”

¹¹⁹ Černá, S., *O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu*, Obchodněprávní revue, č. 7-8/2012, s. 196.

¹²⁰ K tomu vid' uznesenie Nejvyššího soudu zo dňa 17. 2. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4937/2009.

Podľa Černej sa na zhora uvedené situácie nebude aplikovať ustanovenie § 277 odst. 1 ZOK.¹²¹ Jedná sa o sudcovský výklad obsahu zmluvy. Úprava ale má byť použitá len v prípade, že konštrukcia zvláštneho druhu akcií vzbudzuje pochybnosti o obsahu stanov upravujúcich zvláštny druh daných akcií. Ak by však stanovy boli v príslušnej časti neurčité alebo nezrozumiteľné, je nutné postupovať podľa § 45 odst. 2 ZOK, podľa ktorého sa na také rozhodnutie hľadí, akoby nebolo prijaté. Je to tak preto, lebo súd nemôže vôľu akcionárov nahrádzať, a už vôbec nie presadením vlastných predstáv o tom, aké zvláštne práva by mali byť s akciou spojené. Sudca preto bude musieť *“určiť hranici medzi zněním stanov, která pouze budí pochybnosti o jejím obsahu, a zněním, které je neurčité a nesrozumitelné, takže je důvodem zdánlivosti rozhodnutí valné hromady.”*¹²² Predmetná právna úprava môže namiesto väčšej zodpovednosti pri formulácii zakladateľského právneho jednanja a stanov viesť k stále častejšiemu povolávaniu sudcov k výkladu nepresných formulácií v nich. Takýto stav však nie je žiaduci, pretože môže viesť k nárastu záťaže na už aj tak dosť zaťaženú súdnu sústavu. Obsiahlejšie bude o sudcovskom určení obsahu práva spojeného s akciou pojednané v kapitole 5.

Ako už bolo uvedené, pre absenciu obmedzenia horného limitu násobku hlasovacieho práva môže byť váha hlasov jedných akcionárov znásobená takým spôsobom, že váha hlasov ostatných bude takmer nulová.¹²³ Dôležitosť týchto hlasov sa ale môže ukázať v situáciách, kedy sa k hlasom ostatných spoločníkov nebude na základe rozhodnutia súdu prihliadať (§ 212 odst. 2 NOZ alebo § 191 ZOK), alebo ak budú ich hlasovacie práva sistované.^{124 125}

Účel hlasovacích akcií môže byť rôznorodý. Umožňujú akcionárom s malým kapitálovým podielom ovládnuť spoločnosť, jej valnú hromadu a prostredníctvom nej aj funkcie v jej volených

¹²¹ § 277 odst. 1 ZOK: *“Zvláštní práva a jejich obsah se určí ve stanovách. V případě pochybností o jejich obsahu může soud na návrh společnosti nebo některého jejího akcionáře*
a) rozhodnout, jaké zvláštní právo je s akcií spojeno, pokud je z okolností zřejmé, že takové zvláštní právo vyjadřuje vůli obsaženou ve stanovách nebo je této vůli obsahově nejbližší, nebo
b) nebude-li možné postupovat podle písmene a), rozhodnout, že akcie je akcie kmenová.”

¹²² Černá, S., *O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu*, Obchodněprávní revue, č. 7-8/2012, s. 196.

¹²³ Lasák, J., *O limitech lidské představivosti: glosa k akciím bez hlasovacího práva (jiným než prioritním)*, Právní rozhledy č. 2/2017, s. 61.

¹²⁴ Čech, P., Šuk, P., *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*, I. vydání, Praha 2016, Bova Polygon, 376 s., ISBN 978-80-7273-117-0, s. 271.

¹²⁵ Tomuto argumentu, vznesenému ako námietka proti vydaniu akcií bez hlasovacieho práva, neupiera určitú relevanciu ani Štenglova. (Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 20.)

orgánach. V určitých prípadoch môžu byť aj nástrojom stabilizácie akcionárskej štruktúry spoločnosti, prostriedkom podporujúcim expanziu spoločnosti atď. V súvislosti s ich účelom je nutné spomenúť ešte jeden efekt spojený s ich existenciou. Podľa Černej tieto akcie „*otvírají nůžky mezi vlivem akcionáře ve společnosti a jeho pozicí jako nositele mezního rizika,...*”¹²⁶ Prípadný hospodársky neúspech založený na nesprávnom rozhodnutí akcionára disponujúceho hlasovacími akciami sa práve tohto akcionára nedotkne v rozsahu stanovenom násobkom jeho hlasov, ale v relácii k pomeru jeho podielu k základnému kapitálu. Z toho môže vzniknúť disharmónia medzi záujmom spoločnosti a vlastným záujmom akcionára, sprevádzaná obavami o hospodársky prospech spoločnosti. Nemožno sa diviť, že sa tuzemská a niektoré zahraničné úpravy stavajú k hlasovacím akciám podozrievavo, alebo že sú v iných štátoch zakazované či limitované určitým násobkom hlasov. Tuzemská právna úprava, ako už bolo spomenuté, zakladá enormné mravné nároky na obchodnú prax. Je preto potrebné, aby bola konštantne kontrolovaná, aby sa v prípade zneužívania zákonnej dispozície mohlo pristúpiť k podobným obmedzeniam, k akým sa pristúpilo napr. vo Francúzsku.

3.2.2. Akcie s rozdielnym, pevným, alebo podriadeným podielom na zisku

Ako už bolo v rámci práce uvedené, právo na podiel na zisku predstavuje jedno z definičných znakov akcie a ako také ho nemožno z okruhu práv spojených s akciami celkom vylúčiť (to sa ale netýka práva na podiel na iných vlastných zdrojoch spoločnosti). To však nebráni tomu, aby si akcionári výkon tohto práva odložili na základe dohody, že nebudú určitý čas zisk poberať, alebo že sa naakumulovaný zisk rozdelí až v likvidačnom zostatku.¹²⁷ Na nasledujúcich riadkoch budú rozobraté možnosti modifikácie tohto definičného práva spojeného s akciou. Podľa Černej je ale zaradenie tejto možnosti do § 276 odst. 3 ZOK nepotrebné. Poukazuje najmä na dispozitivitu úpravy rozdeľovania zisku, ktorá vyplýva z § 348 odst. 1 ZOK (veta druhá: „*Neurčí-li stanovy ve vztahu k určitému druhu akcií jinak, určuje se tento podíl poměrem akcionářova podílu k základnímu kapitálu.*”).¹²⁸

¹²⁶ Černá, S., *O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu*, Obchodněprávní revue, č. 7-8/2012, s. 196.

¹²⁷ Štenglová, I., *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?*, Bulletin Advokacie, č. 12/2017, s. 21.

¹²⁸ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekodifikace a praxe, č. 12/2015. s. 14.

Rozdiel medzi akciami s rozdielnym podielom na zisku ("diferenčné akcie") a prioritnými akciami môže byť v rozdielnej výške podielu na zisku alebo iných vlastných zdrojoch spoločnosti, spojených s týmito dvoma druhmi akcií.¹²⁹ Príklad k tomu poskytuje Kříž: "Pokud bude s diferencní akcií spojeno pouze právo na rozdílný podíl na zisku [...] spočívající v tom, že na jednu Kč podílu na zisku připadající na jednu prioritní akcii připadnou dvě Kč podílu na zisku na jednu diferencní akcii, rozdíl bude pouze jen ve výši výplaty podílu na zisku."¹³⁰ Další odchýlku potom vidí v tom, že s akciami s rozdielnym podielom na zisku môže byť, na rozdiel od prioritných akcií, spojené aj ďalšie zvláštne právo. Ďalej uvádza, že stanovy nemôžu ukladať diferencným akciám žiadne obmedzenia, pretože "se zvláštními akciemi mohou být spojena pouze zvláštní práva."¹³¹ Vzhľadom na predchádzajúci výklad však autor tejto práce nemôže s posledným uvedeným súhlasiť.¹³² Má za to, že možnosť vydať akcie bez hlasovacích práv (iné ako prioritné) bola dostatočne preukázaná v 2. kapitole tejto práce.

Diferenčné akcie nemožno z logiky veci vydať ako jediné akcie v danej spoločnosti, inak by nebolo možné o rozdielnom podiele na zisku hovoriť. Spoločnosť musí preto spolu s diferencnými akciami vydať aj iný druh akcií. S diferencnou akciou môže a nemusí byť spojené aj právo na rozdielny podiel na likvidačnom zostatku.¹³³

Ďalším druhom akcií, pridržajúc sa zákonnej textácie, sú akcie s pevným podielom na zisku ("akcie s pevnou dividendou"). Na rozdiel od diferencných akcií môže byť tento druh vydaný aj samostatne. Taktiež možno do takýchto akcií vteliť aj právo na rozdielny podiel na iných vlastných zdrojoch spoločnosti, poprípade ho s akciou s pevnou dividendou nespájať.¹³⁴

¹²⁹ VYBÍRAL, P. in LASÁK, J., POKORNÁ, P., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T., a kol., Zákon o obchodních korporacích. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014, ISBN 978-80-7478-537-5, [§ 276]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/13/32968/1/2>.

¹³⁰ Kříž, R., Úvaha na téma problematiky akcií dle nové právní úpravy, obsažené v zákoně o obchodních korporacích, Obchodněprávní revue č. 4/2013, dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpw64s7grpxgxzrgeya&groupIndex=1&rowIndex=0>.

¹³¹ Tamtiež.

¹³² VYBÍRAL, P. in LASÁK, J., POKORNÁ, P., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T., a kol., Zákon o obchodních korporacích. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014, ISBN 978-80-7478-537-5, [§ 276]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/13/32968/1/2>. "Je však sporné, zda s akcií s rozdílným podílem na zisku musí být vždy spojeno hlasovací právo na valné hromadě. Lze mít za to, že konkrétní druh lze rovněž založit na úbytku práv či na omezení práv. V takovém případě by ani s akcií s rozdílným podílem na zisku nemuselo být spojeno hlasovací právo."

¹³³ Tamtiež.

¹³⁴ Tamtiež.

Je nutné tieto akcie dômyselne oddeľovať od akcií úrokových (§ 276 odst. 2 ZOK). Akcionárom s akciami s pevnou dividendou môže byť vyplatený pevný podiel na zisku len v prípade, že sa dosiahne zodpovedajúci hospodársky výsledok. Pri úrokových akciách má akcionár právo na určité peňažité plnenie bez ohľadu na hospodárske výsledky spoločnosti. Ak teda spoločnosť v danom období dosiahne zisk, nevyžaduje sa pre rozdelenie zisku týkajúceho sa akcií s pevnou dividendou rozhodnutie valnej hromady (§ 438 odst. 4 ZOK). Pohľadávka na výplatu dividendy vzniká už schválením účtovnej uzávierky a je splatná do troch mesiacov od tohto okamihu.¹³⁵

Pevný podiel na zisku môže byť stanovený rôznymi spôsobmi; stanovy môžu určiť presné percento podielu na zisku, ktoré bude pripadať na akcie s pevnou dividendou (zmena daného percenta by potom znamenala aj zmenu stanov a taktiež zmenu v obsahu predmetného zvláštneho práva, použil by sa preto postup podľa § 417 odst. 2 ZOK). Je tiež možné, aby stanovy vyjadrili pevnú dividendu v korunách. Inými slovami, aby určili pevnú čiastku, ktorá by pripadala na jednu akciu s pevnou dividendou. To za predpokladu, že minimálne vo výške tejto pevnej čiastky (pripadajúcej na jednu akciu) bude zisk vytvorený, a daná úprava nebude zasahovať do úpravy prednostného práva na prioritnú dividendu pri prioritných akciách, ak tieto budú v danej spoločnosti vydané spoločne s akciami s pevnou dividendou.¹³⁶ Tak v prípade rozdelenia 340.000 Kč zisku v spoločnosti, ktorá vydala 5 kusov akcií s pevným podielom na zisku, určeným stanovami na 30.000 Kč pre každú takú akciu, bude medzi týchto 5 akcií najprv rozdelených 150.000 Kč do troch mesiacov od schválenia účtovnej uzávierky, a zvyšných 190.000 Kč bude rozdelených medzi ostatných akcionárov. Nie je vylúčené, aby bolo do akcií s pevnou dividendou inkorporované tiež právo podieľať sa na rozdelení aj zostatkového zisku spolu s kmeňovými akcionármi. Zahraničná právna úprava pomenováva akcie s takto definovanými právami "*participation preferred shares*".

Je nutné, aby zakladatelia, žiadajúci si vydanie daného druhu akcií, mysleli na tento zámer pri vytváraní obsahu stanov, zvlášť ak je ich cieľom vytvorenie aj iných druhov akcií, napr. prioritných. Platná právna úprava totiž neponúka príliš efektívne riešenia niektorých situácií;

¹³⁵ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekodifikace a praxe, č. 12/2015. str. 14.

¹³⁶ Kříž, R., *Úvaha na téma problematiky akcií dle nové právní úpravy, obsažené v zákoně o obchodních korporacích*, Obchodněprávní revue č. 4/2013, dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpw64s7grpxgxzrgeya&groupIndex=1&rowIndex=0>.

vyplácal by sa zisk najprv akcionárom vlastniacim prioritné akcie, potom (za predpokladu dostatočného zostatku) akcionárom s akciami s pevnou dividendou, a úplne naposledy (opäť sa rovnakého predpokladu) ostatným akcionárom? Alebo by sa naopak najskôr vyplatila dividenda akcionárom s akciami s pevnou dividendou, potom prioritným akcionárom, a nakoniec ostatným? Z akej čiastky by sa počítali jednotlivé podiely na zisku u prioritných akcionárov? Z celkového zisku, alebo zo zisku po rozdelení pevnej dividendy? Podobne môže byť sporné riešenie situácie, kedy zisk spoločnosti nie je dostačujúci k vyplateniu dividendy akcionárom s akciami s pevnou dividendou. Delili by si v tomto dôsledku zisk medzi sebou len kmeňoví akcionári aj napriek tomu, že zmyslom akcií s pevnou dividendou je práve tieto akcie uprednostniť? Možný výsledok tejto úvahy, kedy sa pri akciách, ktorých účelom je stanovenie maximálnej sumy, ktorú spoločnosť medzi daných akcionárov rozdelí, tento účel neuplatní, je zarážajúci. Znamenalo by to, že daným akcionárom by sa dividenda mohla vyplatiť len v presne stanovenej výške, alebo vôbec. Podľa autora tejto práce by mali odpovede na tieto otázky poskytnúť práve stanovy, aby sa predchádzalo právnej neistote a z nej prameniaticim právnym sporom, povolávajúcim na rozhodnutie orgány súdnej sústavy. Tak napríklad v prípade nedostatočného zisku by stanovy mohli obsahovať ustanovenie, ktoré by umožnilo akcionárom s akciami s pevným podielom na zisku rozdeliť si aj zisk menší.

Najviac rozporov ohľadne obsahu práv spojených s akciou je možné badať pri akcii s právom na podriadený podiel na zisku. Je to tak preto, lebo, ako upozorňuje Kříž, "*zákon o obchodných korporáciách nevykazuje, čo sa rozumí podřízeným podílem na zisku a v čem spočívá podstata akcií s podřízeným podílem na zisku.*"¹³⁷ Podľa neho pre vysvetlenie pojmu "podriadený podiel na zisku" treba nahliadnuť do zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech a do zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a spôsoboch jeho řešení (insolvenční zákon). Vychádzajúc pritom z čl. 40

¹³⁷ Kříž, R., *Úvaha na téma problematiky akcií dle nové právní úpravy, obsažené v zákoně o obchodních korporáciách*, Obchodněprávní revue č. 4/2013, dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpw64s7grpxgxzrgeya&groupIndex=1&rowIndex=0>.

odst. 1 až 3¹³⁸ Legislativních pravidel vlády, schválených usnesením vlády ze dne 19.03.1998 č. 188, začíná definicíou podriadeného dlhopisu (§ 34 z. o dlhopisech) ako dlhopisu, kedy v prípade vstupu emitenta do likvidácie alebo vydania rozhodnutia o úpadku emitenta daného podriadeného dlhopisu bude pohľadávka spojená s týmto dlhopisom uspokojená až potom, čo budú uspokojené všetky ostatné pohľadávky. *“Zákonodárce tedy při vymezení podřízeného podílu na zisku zřejmě měl na mysli akcii, jejíž vlastník bude mít v souladu s ustanovením § 172 odst. 3, 4 InsZ [insolvenční zákon] nárok při insolvenci společnosti na výplatu podílu na zisku až v momentu, když budou uspokojeny všechny ostatní pohledávky, včetně podřízených pohledávek, neboť v souladu s ustanovením § 172 odst. 3 InsZ se jako poslední uspokojují pohledávky společníků, tedy i akcionářů, vyplývající z jejich účasti na společnosti, a to poměrně.”*¹³⁹

Ďalší názor na obsah práva na podriadený podiel na zisku ponúka Vybíral.¹⁴⁰ Podľa neho s akciou s právom na podriadený podiel na zisku je spojené právo na výplatu danej dividendy až potom, čo bude podiel na zisku vyplatený ostatným akcionárom, vlastniacim iný druh akcií. Vo vzťahu k týmto akcionárom budú mať potom všetci ostatní akcionári prednostné právo týkajúce sa podielu na zisku, akoby v podstate vlastnili akcie prioritné.

¹³⁸ (1) Právní předpis musí být terminologicky jednotný. Zároveň je třeba dbát souladu s terminologií použitou v navazujících a souvisejících právních předpisech různé právní síly.

(2) Je-li nutné uvést nový právní termín, je třeba jej v právním předpisu blíže vymežit, a to definicí tohoto právního termínu; vymezení nového právního termínu nelze nahrazovat zavedením legislativní zkratky pro určité slovní spojení. Definice právního termínu používaného v celém textu právního předpisu se uvádí zpravidla na začátku právního předpisu. U rozsáhlých právních předpisů, kde se právní termín používá jen pro ucelenou část právního předpisu, lze definici tohoto právního termínu uvést na místě, kde je právní termín, který je potřeba definovat, použít poprvé.

(3) Při tvorbě právního předpisu je nutno respektovat všeobecně uznaný význam slov. Jestliže není možné se vyhnout použití slova s více významy, musí být z právního předpisu jasné, v jakém významu se slovo používá. Výjimečně lze za navrženým pojmem vložit do závorek bližší vysvětlení použitého pojmu nebo jeho synonymum. Zkratky slov lze použít jen, je-li jejich používání zavedeno zvláštním právním předpisem, například zkratky ČSN, Kč, nebo při označování jednotky cizí měny, například EUR; má-li však být v textu právního předpisu vyjádřeno, v jaké měně má adresát právní normy údaje určitého druhu uvádět, vyjádří se to například slovy „vyčísli v korunách českých“ nebo „vyčísli v eurech“. V datu se název měsíce vypisuje slovem.

¹³⁹ Kříž, R., Úvaha na téma problematiky akcií dle nové právní úpravy, obsažené v zákoně o obchodních korporacích, Obchodněprávní revue č. 4/2013, dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpw64s7grpxgxzrgeya&groupIndex=1&rowIndex=0>.

¹⁴⁰ VYBÍRAL, P. in LASÁK, J., POKORNÁ, P., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T., a kol., Zákon o obchodních korporacích. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014, ISBN 978-80-7478-537-5, [§ 276]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/13/32968/1/2>.

Úplne iným smerom sa v hodnotení obsahu daného práva vydala Černá.¹⁴¹ Podľa nej sa jedná o akcie, ktoré vznikli v 90. rokoch minulého storočia v Spojených štátoch amerických (tzv. *tracking shares*). Podiel na zisku je pri týchto akciách závislý od výkonu organizačnej zložky obchodného závodu akciovej spoločnosti uvedenej v stanovách, ktorú možno účtovne sledovať. Akcionári sa teda nepodieľajú na celkovom zisku spoločnosti určenom k rozdeleniu, ale len na zisku podľa výkonu danej účtovne sledovanej zložky, alebo stanovami definovanému predmetu podnikania. Toto môže predstavovať výhodu v situáciách, kedy jednotlivé organizačné zložky spoločnosti vykonávajú efektívnejšie podnikanie ako jej celok. Nejedná sa o prednosť založenú organizačne a preto nemožno hovoriť o zvýhodnení daných akcií. Keďže sa nejedná o akcie prioritné, nemožno im podľa Černej¹⁴² ani odobrať hlasovacie právo. Táto závislosť na inom kritériu, než na celkovom hospodárskom výsledku spoločnosti ich činí podobnými k akciám vydaným akciovou spoločnosťou s premenlivým základným kapitálom k jednotlivému podfodnu, ako účtovne a majetkovo oddelené časti jej imania (§ 165 odst. 1 a § 167 ZISIF). K rovnakej argumentácii sa pripája aj Čech¹⁴³, ktorý dopĺňa, že aj keď sa podiel na zisku odvíja len od výkonu určitej časti spoločnosti, zisk je možné priznať iba v prípade, že zisková bude aj celá spoločnosť. Ak by sa tak nestalo, toto právo by podľa neho bolo možné uspokojiť len “*cestou rozdelení jiných vlastních zdrojů, které ve společnosti zůstávají disponibilní.*”¹⁴⁴ Daný druh akcií potom zhodne nazývajú divízne akcie.

S tým, že zákon o obchodných korporáciách pod akciami s podriadeným podielom na zisku rozumie divízne akcie, nesúhlasí napr. Janošek.¹⁴⁵ Zhodne s Křížem uvádza, že pojem “podriadená pohľadávka” je v českom právnom prostredí užívaný v úplne inom význame, než aký mu prisudzujú Černá s Čechom. Pritom dodáva, že tento význam už je značne ustálený. Janošek sa v otázke určenia obsahu daného práva pripája k názoru Vybírala.

Autor tejto práce konštatuje, že na rozpätí názorového spektra ohľadne určenia obsahu daného práva možno vypozerovať neurčitosť právnej úpravy. Pripája sa pritom k názoru Vybírala a

¹⁴¹ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekodifikace a praxe, č. 12/2015. str. 14.

¹⁴² Tamtiež.

¹⁴³ Čech, P. *Akcie po rekodifikaci*, Právní rádce, č. 10/2012, s. 36.

¹⁴⁴ Tamtiež.

¹⁴⁵ Janošek, V., *Dohody o výkonu práv, akcie bez hlasovacích práv, systace hlasovacích práv akcionáře (nejen) na základě ujednání stanov.*, Obchodněprávní revue, č. 4/2016, str. 115.

Janoška, podľa ktorého je s akciou s právom na podriadený podiel na zisku spojené právo na výplatu danej dividendy až potom, čo bude podiel na zisku vyplatený ostatným akcionárom, vlastnícom iných druhov akcií. Podľa Kříža¹⁴⁶ ale nemožno vylúčiť, že podriadenosť podielu na zisku zákonodarca videl v inej skutočnosti, pričom to možno považovať za pravdepodobné. Ak však túto skutočnosť nemožno zo zákonnej úpravy vyvodit', bude bezpečnejšie orientovať sa podľa ustálených významov právnych pojmov. V podmienkach dnešnej zmluvnej autonómie nič nebráni spoločnosti, aby si samostatne upravila divízióne akcie vo svojich stanovách, a pojem akcie s podriadeným podielom na zisku bol definovaný práve na základe ustálených právnych pojmov, ktoré sú rešpektované ako judikatúrou, tak doktrínou.

Pre úplnosť možno uviesť, že vyššie uvedenú definíciu divíziónych akcií a možnosť ich vydania akcentuje aj Kříž, ktorý navyše tvrdí, že priestor na vymedzenie okruhu podnikania, na ktorého zisku sa má vlastníkom danej akcie podieľať, je široký. Toho vymedzenie môže byť organizačno-právne, prostredníctvom organizačného útvaru spoločnosti (napr. jednotlivé závody určitej spoločnosti), alebo sa môže jednať o vecne-funkčné vymedzenie, ktoré vychádza z jedného či viacerých predmetov podnikania danej spoločnosti, na ktorého výkonnosť budú divízióne akcie viazané. Kříž následne uvádza príklad takéhoto vecne-funkčného vymedzenia v českom práve prostredníctvom: *„Příkladem věcně-funkčního vymezení okruhu podnikání, které bude vycházet z konkrétního předmětu podnikání akciové společnosti, na jehož zisku se bude podílet divizní akcionář, je společnost Esthé, a.s. U této společnosti je podíl na zisku spojen s konkrétním předmětem podnikání dokonce v tom směru, že je spojen s výkonem předmětu podnikání společnosti prostřednictvím konkrétních osob, a to s lékařskými výkony jednotlivých akcionářů-fyzických osob, přičemž se tyto divizní akcie u těchto tří akcionářů označují jako akcie na výkon A, B a C. I u těchto divizních akcií stanovy společnosti Esthé, a. s., požadují, aby byly jednotlivé lékařské výkony u těchto tří divizních akcionářů za účelem výplaty podílů na zisku sledovány odděleně, a to i ve vztahu k ostatním lékařským výkonům.“*¹⁴⁷ Ďalej sa dá uviesť, že divízióne akcie možno vydať aj bez hlasovacieho práva, odkazujúc na vyššie uvedené závery o možnosti jeho odňatia. Tak isto s nimi môže byť spojené aj právo na podiel na zisku a iných vlastných zdrojoch celej spoločnosti, ktorý

¹⁴⁶ Kříž, R., *Úvaha na téma problematiky akcií dle nové právní úpravy, obsažené v zákoně o obchodních korporacích*, Obchodněprávní revue, č. 4/2013, dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpw64s7grpxgxzrgeya&groupIndex=1&rowIndex=0>.

¹⁴⁷ Kříž, R., *„Tracking stock“ aneb divizní akcie jako zvláštní druh akcií*, Obchodněprávní revue, č. 4/2019, dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpw64s7grpxgxzzga&groupIndex=11&rowIndex=0#>.

zostal po výplate podiel na zisku a iných vlastných zdrojoch spojených s divíznymi akciami.¹⁴⁸

V závere je potrebné dodať, že vydať akcie s právom na všetok zisk (ako protipól k akciám bez práva na podiel na zisku) nemožno, pretože by takáto akcia predstavovala rozpor s dobrými mravmi. Akcie s takýmto právom sa nazývajú levie.¹⁴⁹

3.2.3. Akcie s rozdielnym, pevným, alebo podriadeným podielom na likvidačnom zostatku

Ako už bolo v tejto práci uvedené, právo na podiel na likvidačnom zostatku je jedno z definičných práv akcie podľa § 256 odst. 1 ZOK, ale na základe existencie § 37 odst. 1 v kombinácii s § 38 odst. 3 ZOK je možné ho eliminovať. Rovnako aj jeho modifikácia je prípustná. Autor tejto práce v relácii k tejto otázke odkazuje na výklad o akciách s rozdielnym, pevným, či podriadeným podielom na zisku, ktorý sa podľa jeho názoru rovnako uplatní aj pri predmetných druhoch akcií.

Podľa Kříže si je možno predstaviť situáciu, kedy by spoločnosť vydala akcie s ktorými by boli spojené všetky práva podľa ustanovenia § 276 odst. 3 ZOK. Takýto druh akcií potom nazýva "diamantové". Vlastník týchto akcií by potom mal zvláštny podiel na zisku, likvidačnom zostatku a bola by s nimi spojená vyššia váha hlasov, než s kmeňovými akciami či iným zvláštnym druhom akcií. Predmetné akcie by mohli byť vydané napríklad zakladateľom spoločnosti s tým, že by mohli byť prevádzané len medzi týmito zakladateľmi. Ak by žiadny z nich nemal o tieto akcie záujem, mohla by ich za podmienok určených stanovami od zakladateľa nadobudnúť sama spoločnosť pri splnení podmienok pre nadobúdanie vlastných akcií spoločnosťou.¹⁵⁰

¹⁴⁸ Tamtiež.

¹⁴⁹ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekodifikace a praxe, č. 12/2015. str. 14.

¹⁵⁰ Kříž, R., *Úvaha na téma problematiky akcií dle nové právní úpravy, obsažené v zákoně o obchodních korporacích*, Obchodněprávní revue č. 4/2013, dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpw64s7grpxgxzrgeya&groupIndex=1&rowIndex=0>.

3.3. Iné zvláštne práva spojitel'né s akciou a limity zmluvnej autonómie

3.3.1. Zamestnanecké akcie

Podľa ustanovenia § 258 ZOK môžu stanovy spoločnosti určiť, že zamestnanci spoločnosti môžu nadobúdať jej akcie, alebo akcie spoločností s ňou prepojených, za zvýhodnených podmienok. Zamestnanci tak nemusia zaplatiť celý emisný kurz nimi upísaných akcií, alebo ich môžu nadobúdať za iných zvýhodnených podmienok. Akékoľvek zvýhodnenie zamestnancov pritom spoločnosť musí vykryť z vlastných zdrojov. Zákon pritom nestanovuje žiadne limity vo vzťahu k zvýhodneniu, ktoré môže spoločnosť svojim zamestnancom poskytnúť.

Ako samostatný druh akcií boli tieto akcie pred prijatím zákona o obchodných korporáciách zrušené s účinnosťou zákona č. 370/2000 Sb. Ďalej sa v súvislosti s nimi hovorilo len ako o akciách so zvláštnym, zvýhodneným spôsobom nadobúdania zamestnancami spoločnosti. Tieto akcie môžu nadobúdať zamestnanci spoločnosti alebo bývalí zamestnanci spoločnosti na dôchodku (§ 258 odst. 3 ZOK), ak tak určia stanovy. Zamestnanecké akcie ako druh akcií boli zrušené na základe ich prevládajúcich negatív: *“Zásadní nevýhodou vydání zaměstnaneckých akcií bylo to, že v případě, kdy na valné hromadě rozhodovali akcionáři podle druhu akcií odděleně, mohli vlastníci zaměstnaneckých akcií svými hlasy tato rozhodnutí zablokovat, což mohlo fungování akciové společnosti zkomplikovat. Další nevýhodou existence zaměstnaneckých akcií pro společnost byla skutečnost, že společnost byla povinna akcie odkupovat od zaměstnanců, kteří ukončili pracovní poměr ke společnosti (s výjimkou zaměstnanců, kteří odešli do důchodu), i v případě, že společnost procházela určitou ekonomickou restrukturalizací, jejíž součástí bylo snižování počtu zaměstnanců. Tato skutečnost pak vytvářela tlak na opatřování finančních prostředků nutných pro vyplacení těchto prostředků zaměstnancům za zaměstnanecké akcie, což ekonomickou situaci těchto společností ještě zhoršovalo. S ohledem na omezenou převoditelnost zaměstnaneckých akcií pak vznikaly problémy s uplatňováním přednostního práva v souvislosti s veřejnými návrhy smluv o koupi akcií při ovládnutí akciové společnosti dle § 183b ObchZ.”*¹⁵¹

¹⁵¹ Kříž, R., Grmelová, N., *Zaměstnanecké akcie nebo nabývání akcií zaměstnanci s přihlédnutím ke španělské právní úpravě*, Obchodněprávní revue, č. 6/2019 s. 141. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpw64s7gzpxgxzrgqyq&groupIndex=0&rowIndex=0>.

S účinnosťou nového zákona o obchodných korporáciách sa však v doktríne rozprúdila debata o tom, či zamestnanecké akcie podľa § 258 ZOK naozaj nemožno považovať za samostatný druh akcií. Tak napríklad Štenglová¹⁵² uvádza, že v rôznych debatách sa diskutuje o tom, či predsa len nejde o zvláštny druh akcií, a svoju odpoveď koncipuje tak, že závisí od toho, ako tieto akcie upraví stanov. Ak môžu zamestnanci spoločnosti za zvýhodnených podmienok nadobúdať akcie, ktorých nadobudnutie je za štandardných podmienok umožnené aj iným nadobúdateľom, nemožno tieto zvýhodnené podmienky poskytnuté zamestnancom brať ako zvláštne právo vtelené do akcie, a preto sa nejedná o samostatný druh akcií (táto možnosť býva v praxi pravidlom). Iná situácia však nastane v prípade, že stanov upraví akcie, ktoré môžu nadobúdať len zamestnanci: “...[u]činí-li tak, budou zaměstnanecké akcie představovat zvláštní druh akcií, s nimiž je spojeno (do kterých je vtěleno) jako zvláštní právo ve smyslu §276 [ZOK] právo zaměstnanců nabyt (upsat) tyto akcie za zvýhodněných podmínek.”¹⁵³

Naopak názor, že sa jedná len o zvláštny spôsob nadobudnutia akcií zamestnancami spoločnosti, a nejde teda o samostatný druh akcií, zastáva Kříž.¹⁵⁴ Podľa neho, ak by bolo s predmetnými akciami spojené na základe stanov nejaké zvláštne právo (napr. zvláštny podiel na zisku), a mohol by tieto akcie nadobúdať len zamestnanec spoločnosti, poprípade zamestnanec, ktorý odišiel do dôchodku, jednalo by sa už o samostatný druh akcií. Spojenie iných zvláštnych práv s akciou podľa § 258 ZOK nemožno vylúčiť, pretože ním nie je predmetné ustanovenie nijak dotknuté. V inom článku k tomu spolu s Grmelovou ďalej dodáva: “Zákon o obchodných korporáciách neomezuje druh akcií, se kterými mohou být spojena práva zaměstnanců a zaměstnanců, kteří odešli do důchodu, takže lze spojit zvýhodnění zaměstnanců s akciemi kmenovými, prioritními i s akciemi, které nejsou jako zvláštní druh vůbec pojmenované, byť musejí

¹⁵² ŠTENGLOVÁ, I., in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodných korporáciách. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 487. ISBN 978-80-7400-540-4, [§ 258]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrg5pwk5tlgizs443c14zdamjls144tax3qmyzdkoa>.

¹⁵³ Tamtiež.

¹⁵⁴ Kříž, R., *Úvaha na téma problematiky akcií dle nové právní úpravy, obsažené v zákoně o obchodných korporáciách*, Obchodněprávní revue č. 4/2013, dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpw64s7grpxgxzrgeya&groupIndex=1&rowIndex=0>.

být pro účely zápisu do obchodního rejstříku pojmenovány.”¹⁵⁵ V dálejší části článku sa však už autori všeobecne zhodujú so Štenglovej interpretáciou.

Rovnaký názor na vec zastáva aj Vybíral, ktorý píše: “Panuje však obecná shoda na tom, že výhody, které může akciová společnost na základě stanov zaměstnancům nebo bývalým zaměstnancům poskytnout podle § 258 [ZOK] v souvislosti s nabýváním akcií této společnosti, z takových akcií (bez dalšího) nečiní zvláštní druh akcií. Důvodem je především skutečnost, že o samostatném druhu akcií ve smyslu zákona o obchodních korporacích (zejména pak § 276 odst. 1 [ZOK]) nelze hovořit bez toho, aby s některými z akcií byla, nebo naopak nebyla spojena některá (zvláštní či běžná) práva. To však § 258 nečiní ani výslovně neumožňuje.”¹⁵⁶

Z uvedených záverov podľa autora tejto práce vyplýva, že v prípade, kedy je akcia určená na nadobudnutie za určitých zvýhodnených podmienok len uzavretému okruhu osôb pozostávajúcich zo zamestnancov a bývalých zamestnancov na dôchodku, jedná sa v zmysle § 276 odst.

1

ZOK

o zvláštny druh akcie. O zvláštny druh akcie sa bude jednať aj vtedy, ak okrem zvýhodnených podmienok nadobúdania budú s danými akciami spojené aj ďalšie zvláštne práva, napr. právo na prednostný podiel na zisku. Jednalo by sa o zvláštny druh prioritných akcií kombinovaný so zamestnaneckými akciami. Zostáva len dodať, že k zabezpečeniu, aby sa tieto akcie prevádzali len medzi zamestnancami, poprípade bývalými zamestnancami, je nutné stanoviť ich formu ako akcií na meno. Len tak je možné určiť, že vlastník akcie spĺňa “zamestnaneckú” podmienku.¹⁵⁷

3.3.2. Iné druhy akcií

Podľa Kříže právna úprava nevyklučuje možnosť vydania akcií, s ktorými by bolo spojené právo veta pri hlasovaní na valných hromadách akciovej spoločnosti. Nejednalo by sa o zlaté akcie, ktoré bolo možné v tuzemsku vydávať, a ktoré mohli vlastníť len Fond národného majetku ČR a

¹⁵⁵ Kříž, R., Grmelová, N., *Zaměstnanecké akcie nebo nabývání akcií zaměstnanci s přihlédnutím ke španělské právní úpravě*, Obchodněprávní revue, č. 6/2019 str. 141. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpw64s7gzpxgxzrgqyq&groupIndex=0&rowIndex=0>.

¹⁵⁶ VYBÍRAL, P. in LASÁK, J., POKORNÁ, P., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T., a kol., *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, ISBN 978-80-7478-537-5, [§ 258]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/13/32968/1/2>.

¹⁵⁷ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*. Rekodifikace a praxe, č. 12/2015. str. 13.

Pozemkový fond ČR. Ako už bolo v tejto práci uvedené, negatívny postoj k tomuto druhu akcií vyjadril Súdny dvor Európskej únie. Podľa neho sú tieto akcie prekážkou voľného pohybu kapitálu a slobody usádzania.¹⁵⁸ Táto judikatúra sa však týka práve tých akcií, ktoré sú v štátnom vlastníctve. K rozporu “nových” zlatých akcií s dobrými mravmi sa podľa Kříže bude ešte musieť vyjadriť judikatúra. Podľa neho si ale možno predstaviť situáciu, kedy by boli zlaté akcie vydávané ako jediný druh akcií v danej spoločnosti, čo by znamenalo, že všetci akcionári by mali právo vetovať rozhodnutia valnej hromady bez ohľadu na veľkosť pomeru ich podielu k základnému kapitálu.¹⁵⁹ Špačková sa pridáva k uvedenému názoru a ďalej dopĺňa, že pokiaľ by nebola s právom veta spojená žiadna diskriminačná podmienka, bola by inkorporácia tohto práva do akcie prípustná. Dodáva ale, že právo veta by sa malo týkať len predom stanovených záležitostí upravených v stanovách spoločnosti.¹⁶⁰

Ďalší druh akcií predstavujú akcie, s ktorými je spojené právo menovať určitý počet členov predstavenstva, resp. dozornej rady, a následne takto menovaných členov odvolať podľa § 75 odst. 1 a § 421 odst. 2 písm. f) ZOK (“vysielacie akcie”). Pre neurčitosť zákonnej úpravy však v doktríne opäť prebiehal spor o to, či je možné vydať takýto druh akcií. Tento spor však nadobro vyrieši Novela zákona o obchodných korporáciách, ktorá po novom výslovne danú možnosť v zákone zakotvuje (nový § 438a a § 448b ZOK). Celkový počet takto menovaných členov nesmie byť vyšší, než počet členov predstavenstva volených valnou hromadou, resp. dozornou radou. Menovanie a odvolávanie vyžaduje písomnú formu s úradne overeným podpisom. Akcionár pri výkone tohto práva musí doložiť spoločnosti, že je oprávnený toto právo vykonávať. Ak nemenuje akcionár člena predstavenstva do jedného mesiaca odo dňa, kedy mohol právo vykonať, môže predstavenstvo, ktorého počet členov neklesol pod polovicu, menovať náhradného člena do doby, než daný akcionár svoje právo vykoná. Takto menovaný člen predstavenstva môže byť valnou hromadou odvolaný len vtedy, pokiaľ toto právo zanikne, alebo pokiaľ je daný závažný dôvod spočívajúci vo výkone funkcie menovaného člena predstavenstva, najmä ak poruší závažne alebo opakovaním svoje povinnosti. Na dovolanie sa neplatnosti menovania alebo odvolania člena predstavenstva

¹⁵⁸ Vid' napr. rozsudok SDEU z dňa 4.6.2002 vo veci C-367/98, ECLI:EU:C:2002:326, Komisia v. Portugalsko; rozsudok SDEU z dňa 13.5.2003 vo veci C-463/00, Komisia v. Španielsko, ECLI:EU:C:2003:272.

¹⁵⁹ Kříž, R., *Úvaha na téma problematiky akcií dle nové právní úpravy, obsažené v zákoně o obchodních korporacích*, Obchodněprávní revue č. 4/2013, dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpw64s7grpxgxzrgeya&groupIndex=1&rowIndex=0>.

¹⁶⁰ Špačková, M., *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři*, Obchodněprávní revue, č. 1/2016, s. 7.

menovaného akcionárom sa použijú ustanovenia o neplatnosti uznesenia valnej hromady obdobne (§ 428 a § 429 odst. 2 ZOK). K uzneseniu o zmene stanov, na základe ktorého by bolo možné vydať vysielacie akcie je nutný súhlas trojštvrтинovej väčšiny hlasov všetkých akcionárov každého druhu akcií. Rovnaké pravidlá platia pre vysielacie akcie, s ktorými je spojené právo akcionára menovať a odvolávať jedného alebo viacerých členov dozornej rady spoločnosti. Na člena menovaného akcionárom sa použijú všetky ustanovenia zákona o obchodných korporáciách, ktoré inak dopadajú na členov predstavenstva (dozornej rady) volených valnou hromadou. Podľa Janoška je najväčšou slabinou daného druhu akcií skutočnosť, že takýmto spôsobom možno obsadiť najviac polovicu miest v danom orgáne. Dá sa preto predpokladať, že korporačná prax bude aj naďalej používať konštrukciu (často upravenú skorej v akcionárskych dohodách ako v stanovách) založenú na rôznych hlasovacích väčšinách alebo sistácii hlasovacieho práva len niektorých akcionárov.¹⁶¹

Platná právna úprava podľa Eichlerovej¹⁶² umožňuje aj tvorbu akcií s rozhodcovskou doložkou. V zákone k tomu existuje jediná zmienka, a to v ustanovení § 278 odst. 2 ZISIF, ktorý pripúšťa aby súčasťou spoločenskej zmluvy bola rozhodcovská doložka pre spory spoločníka na poskytnutie informácií. Z absencie výslovného zákazu zjednania danej doložky možno dovodiť aj jej použiteľnosť pre akciové spoločnosti. Uzavrieť rozhodcovskú doložku je možné v podmienkach právnych poriadkov okolitých štátov ako Slovenská republika či Maďarsko.

Eichlerová zdôrazňuje, že je nutné rozlíšiť dve podoby rozhodcovských doložiek v stanovách- tie so štatutárnou a tie s extraštatutárnou povahou. Rozhodcovská doložka s extraštatutárnou povahou je taká, ktorá je len formálnou, nie materiálnou súčasťou stanov. S takouto rozhodcovskou doložkou potom ani nemôžu byť spojené korporačné účinky; ma len obligačný charakter a zaväzuje len akcionárov, ktorí dané dojednanie zjednali. Na jeho zmenu postačí dodržať pravidlá pre zmenu obligačného záväzku. Sú nimi také doložky, ktoré sa všeobecne týkajú sporov medzi spoločníkmi súvisiacimi s ich účasťou v spoločnosti úplne voľne, alebo sa síce dotýkajú ich účasti v spoločnosti, ale uplatnia sa len vo vzťahu ku konkrétnym spoločníkom ako osobám, a nie k podielom samotným (napr. povinnosť spoločníkov navzájom si poskytnúť pôžičky). Oproti tomu rozhodcovská doložka ako štatutárne dojednanie sa viaže k podielom samotným, zaväzuje spoločníkov, spoločnosť a rovnako aj jej orgány. K jeho zmene postačí

¹⁶¹ Janošek, V., *Akcie s vysielacím právem*, 2018, dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/akcie-s-vysielacim-pravem-108238.html>.

¹⁶² Eichlerová, K., *Rozhodčí doložka jako součást společenské smlouvy*, *Jurisprudence*, č. 1/2018, str. 3-4.

dodržať postup stanovený právom obchodných korporácií. Navyše s oboma dojednaniami je s ohľadom na ich odlišnú povahu spojená aj odlišná interpretácia. Len ak je naplnené materiálne (rozhodcovská doložka sa týka arbitrovateľných korporčných sporov) a formálne (zakotvenie rozhodcovskej doložky v stanovách) kritérium, možno považovať rozhodcovskú doložku za korporčné dojednanie.¹⁶³

Ak je takto koncipovaná rozhodcovská doložka súčasťou stanov od založenia spoločnosti, nepredstavuje jej aplikácia problémy. Aby bola rozhodcovská doložka platne uzavretá neskôr, je potrebný súhlas akcionára. V podmienkach akciovej spoločnosti postačí k zmene stanov podľa ustanovenia § 417 odst. 2 ZOK súhlas aspoň trojštvrťinovej väčšiny akcionárov vlastníacich akcie, ktorých sa má rozhodcovská doložka týkať. Zmena stanov nadobúda účinnosť až zápisom do obchodného registra (§ 431 odst. 1 ZOK). Verejná listina obsahuje mená vlastníkov akcií, ktorí hlasovali za zmenu stanov, a teda s nimi bola platne uzatvorená rozhodcovská doložka. Ochrana akcionárov, ktorý nesúhlasili s rozhodcovskou doložkou je zabezpečená prostredníctvom povinnosti spoločnosti učiniť voči nim v stanovenej lehote verejný návrh zmluvy na odkup akcií. Ak daní akcionári svoje akcie spoločnosti v stanovenej lehote nepredajú, má sa za to, že dodatočne mlčky vyslovili súhlas so zahrnutím rozhodcovskej doložky do akcie. Akcionárovi je tak ponechaná voľba, či si akcie ponechá a bude rozhodcovskou doložkou viazaný, alebo akcie spoločnosti predá a daná doložka ho zaväzovať nebude.¹⁶⁴ Tieto závery preto nie sú v rozpore so závermi rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva *Suda v. Česká republika*.¹⁶⁵

Autorovi tejto práce sa vzhľadom na právnu úpravu v okolitých štátoch a neexistenciu zákonných prekážok pre vytvorenie tohto zvláštneho druhu akcií tieto závery javia ako správne. Akcentuje však, že uvedený druh akcií môže vzniknúť len ak sa rozhodcovská doložka vzťahuje na arbitrovateľné korporčné spory.

Kusové akcie bez ďalšieho druhom akcií nie sú, pretože s nimi nie sú spojené žiadne zvláštne práva. Pokiaľ by však s kusovými akciami bolo spojené nejaké zvláštne právo, napr.

¹⁶³ Tamtiež.

¹⁶⁴ Tamtiež.

¹⁶⁵ Rozsudok ESLP, vec *Suda v. Česká republika* zo dňa 28. októbra 2010, č. 1643/06, bod. 48.

rozdielna váha hlasov podľa § 276 odst. 3 ZOK, jednalo by sa už o samostatný druh akcií, pričom z povahy veci by tieto nemohli byť vydávané spoločnosťou samostatne.¹⁶⁶

3.3.3. Iné, ako účastnícke práva

Odborná literatúra sa ďalej zaoberá otázkou, či je možné s akciou spojiť aj iné práva, ako práva, ktoré súvisia s účasťou akcionára v spoločnosti. Prvý svoj názor v roku 2012 ponúkol Čech: *“Zákon uvádí, že druhové zvláštnosti mohou tkvět v rozdílném, pevném nebo podřízeném [...]. Výčet je však jen příkladný. Stanovy mohou akcie zvýhodnit i jinak. Objevily se úvahy, že by je mohly vybavit např. právem na slevu v provozovně či na jiné požitky. S tím nelze souhlasit. Podstata práv vtělených do akcie musí souviset s účastí ve společnosti. Zákon to zdůrazňuje v § 256 odst. 1 ZOK. Nic nebrání tomu, aby společnost vydala akcionářům cenné papíry opravňující k čerpání jiných výhod. Nový občanský zákoník předpokládá možnost vydat nepojmenované cenné papíry (§ 515 ObčZ). Tomuto účelu však nemohou sloužit akcie. Práva tvořící druh akcie musejí směřovat k výkonu podílu akcionáře na řízení společnosti, jejím zisku a likvidačním zůstatku.”*¹⁶⁷

Svoje stanovisko rozviedol v roku 2016 ďalej: *“P. Čech se kloní spíše ke striktnímu výkladu (podle něhož nelze druh podílu vytvářet právy či povinnostmi, které nesouvisí s účastí na společnosti). Dle jeho názoru nic samozřejmě nebrání společníkům, aby se ve společenské smlouvě zavázali, k čemu uznají za vhodné [...]. Taková ujednání se však nestanou součástí podílu (tj. nebudou tvořit společenskou smlouvu v materiálním smyslu; v zahraničí se v této souvislosti hovoří o pouhých obligačních či nekorporativních ujednáních ve společenské smlouvě či stanovách, jež sice tvoří její část formálně, nikoliv však materiálně) a nebudou s podílem ex lege přecházet na jeho nabyvatele již jen tím, že ke “ke společenské smlouvě” přistoupí.”*¹⁶⁸

V roku 2019 svoj názor ponúkol Šuk: *“Společníci mohou vytvořit zvláštní druh podílu také tím, že s ním spojí právo či povinnost zákonem nepředvídané. Oproti některým názorům vysloveným v publikované literatuře mám za to, že určení práv a povinností, jež souvisí s účastí ve společnosti*

¹⁶⁶ Kříž, R., *Úvaha na téma problematiky akcií dle nové právní úpravy, obsažené v zákoně o obchodních korporacích*, Obchodněprávní revue č. 4/2013, dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpw64s7grpxgxzrgeya&groupIndex=1&rowIndex=0>.

¹⁶⁷ Čech, P., *Akcie po rekonstrukci*, Právní rádce, č. 10/2012, str. 36.

¹⁶⁸ Čech, P., in Čech, P., Šuk, P., *Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní)*, I. vydání, Praha 2016, Bova Polygon, 376 s., ISBN 978-80-7273-117-0, s. 269.

a jež lze takto vtělit do podílu, je zásadně věcí společníků a jejich smluvní volnosti. Ta je omezena především úpravou rozdělování zisku a jiných vlastních zdrojů (§ 40 a 167 z. o. k.) a zákazem udělovat jednatelům pokyny týkající se obchodního vedení mimo režim § 51 odst. 2 z. o. k. (§ 195 odst. 2 z. o. k.). Právo vtělené do (druhu) podílu tak nesmí představovat nepeněžitou dividendu, na niž by vznikl nárok v rozporu s úpravou rozdělování zisku (např. právo na slevu z ceny produktů prodávaných společností). Z téhož důvodu nepřichází v úvahu ani tzv. úrokové podíly, s nimiž by bylo spojeno právo na určitý úrok nezávisle na hospodářském výsledku společnosti [...]. Současně nelze vytvořit druh podílu přidáním práva společníka jakkoliv zasahovat do obchodního vedení společnosti (např. práva na uzavření určité smlouvy na produkty či služby společnosti). Řečené platí (přínejmenším jde-li o přidávání práv) *mutatis mutandis* i v poměrech akciové společnosti.¹⁶⁹

Komentářová literatura obsahuje oba zhora uvedené názory Čecha a Šuka, přičemž dále obsahuje aj stanovisko Kuhna, které si autor této práce dovoluji odcitovat celé: „P. Kuhn pak dovozuje, že vyjdeme-li ze zásadní možnosti tvůrců obligace vymezit její obsah, musíme se ptát, zda je tato jejich smluvní svoboda neomezená. Limity lze totiž hledat v samotné podstatě podílů, tedy v § 31. Zákon předpokládá, že práva a povinnosti společníků vždy plynou z účasti v korporaci, a bylo by možné dovozovat, že základním limitem svobodné vůle je tak samotná účast v korporaci, tedy že sjednávat lze pouze ta další práva a ty další povinnosti, které jsou svou povahou společenské, tedy váznoucí na samotné účasti v korporaci. Takový výklad však nesleduje nejen smluvní podstatu korporace, ale ani dikci zákona. Zákon totiž kromě obecného vymezení dává také další pravidla, ze kterých plyne volnost společníků sjednat ve společenské smlouvě další práva a povinnosti – srov. zejména § 97 odst. 1 (aplikovatelný i na komanditní společnost), § 135 nebo § 276 a 277. Zákon sám tak předpokládá otevřenost obligace vzniklé ze společenské smlouvy, tedy otevřenost práv a povinností společníka. Je-li zákon v tomto výslovný, je obhajitelný závěr, že práva a povinnosti plynoucí z účasti společníka v korporaci jsou dány vždy smlouvou, protože ta účast zakládá, a je tedy věcí společníků, jaká práva a povinnosti si dohodnou. Tento závěr platí nejen pro osobní společnosti, ale také pro formulaci různých druhů podílů ve společnostech kapitálových. Soudí však současně, že výše uvedený závěr není bez omezení. Platí, že formulace obsahu podílu vždy musí sledovat funkčnost korporace, tedy by se smluvní svoboda společníků měla testovat účelem jejich ujednání. Občanský zákoník totiž předpokládá možnou konverzi právního jednání (§ 575 ObčZ), což dále upravuje také regulace akciového práva (§ 277), a § 547 ObčZ zakazuje taková ujednání, která

¹⁶⁹ Šuk, P., *Kogentnost a dispozitivita civilního práva (kdy se lze od zákona odchýlit ujednáním stran)*, Ad Notam, č. 3/2019, s. 3.

by svým obsahem a účelem neodpovídala zákonu nebo dobrým mravům (včetně obcházení). Byla-li by např. sjednána práva a povinnosti, které by zakrývaly jiný skutečný účel jednání, bylo by možné tato ujednání považovat za neplatná (§ 580, resp. § 588 ObčZ). Bude proto vždy důvodné zkoumat, např. zda sjednaná práva nebo povinnosti nezakládají neodůvodnitelnou nerovnost mezi společníky nebo zda např. neobcházejí daňové předpisy.¹⁷⁰

S hore uvedenými závěry P. Kuhna nemožno bez ďalšieho súhlasiť. Síce možno prisvedčiť, že na základe výkladu ustanovenia § 31 ZOK sú práva a povinnosti spoločníka vždy upravené zmluvou, minimálne v pomeroch akciovej spoločnosti sú však tieto práva limitované ustanovením § 256 ZOK, ktoré je definičným ustanovením pojmu akcia a vyjadruje okruh práv, ktoré môžu byť s akciou spojené, pričom všetky tieto práva patria do skupiny účastníckych.

Autor tak súhlasí s Černou¹⁷¹, ktorá navyše podáva ďalšie argumenty. Nenamieta síce so zdôraznením zmluvnej povahy obchodnej korporácie, no akciová spoločnosť podľa nej svojou povahou čistú obligáciu presahuje. Určitý zákaz sa dá zo zákona dovodiť aj nepriamo. Takýto nepriamy zákaz vydávania napr. akcií s právom parkovať svoje auto v priestoroch patriacich spoločnosti, alebo právom na zľavu v závodnom obchode, spočíva v argumente, že obchodné vedenie náleží štatutárnemu orgánu spoločnosti. Vydanie daného druhu akcií by zasahovalo do obchodného vedenia spoločnosti síce nie formálne, fakticky by však mohlo mať obdobný efekt. Do otázky vytvárania rôznych druhov akcií tak vstupuje aj úprava pôsobnosti orgánov akciovej spoločnosti, ktorá je úpravou kogentnou. Štatutárny orgán navyše nesie zodpovednosť za porušenie povinnosti jednat' so starostlivosťou riadneho hospodára. "Smluvní volnost v této oblasti nemůže být tak široká, aby otvírala prostor akcionářům vstupovat prostřednictvím rozhodnutí valné hromady o právech spojených s akcií do obchodního vedení, které je výlučným polem působnosti statutárního orgánu.[...] Úprava působnosti orgánů akciové společnosti je tudíž speciální k ustanovením připouštějícím určit ve stanovách zvláštní práva spojená s akcií (§ 276, 277 odst. 1 ZOK)"¹⁷²

¹⁷⁰ ŠTENGLOVÁ, I., in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, 1128 s., ISBN 978-80-7400-540-4, [§ 276] Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembg5pwk5tlgizs443cl4zdamjsl44tax3qmyzdonq>.

¹⁷¹ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*, *Rekodifikace a praxe*, č. 12/2015, str. 15.

¹⁷² Černá, S., *K právům, která lze spojit s akcií*, *Obchodní právo*, č. 3/2016, str. 84-85.

Černá¹⁷³ sa ďalej zhoduje s Čechom v tom, že predmetné práva inej ako účastníckej povahy možno namiesto do akcií vteliť do iných, nepomenovaných cenných papierov. Ak tak určia stanovy, iné cenné papiere je možné vydávať na základe rozhodnutia štatutárneho orgánu, pretože toto rozhodnutie nie je zo zákona vo výlučnej pôsobnosti valnej hromady. Preto by vydanie predmetných nepomenovaných cenných papierov nepredstavovalo zásah do obchodného vedenia spoločnosti a nezasahovalo by ani do úpravy práv, ktoré možno spojiť s akciou (§ 256 ZOK).

Zhora uvedené závery ale neznamenajú, že s akciou nemôže byť spojené právo na dodanie určitého počtu litrov pálenky, metrických centov cukru alebo iné nepeňažité plnenie. To však len v prípade, že by toto bolo prejavom práva podieľať sa na zisku, teda ako nepeňažitá pohľadávka na výplatu dividendy. Forma výplaty dividendy je podľa § 348 ZOK dispozitívna a vydávanie takýchto akcií patrí do dispozície akcionárov spoločnosti. Podľa Černej by dané akcie ani nepredstavovali samostatných druh, ak by hodnota nepeňažitého plnenia zodpovedala peňažitému vyjadreniu časti zisku pripadajúceho na akciu.¹⁷⁴

Autor práce súhlasí s názormi prezentovanými Černou a Čechom. Dovodenie nemožnosti spojenia iných ako účastníckych práv s akciou stavia na dvoch pilieroch: Za prvé, zákonný výpočet práv, ktoré sú s akciou spojené, obsahuje napospol účastnícke práva (§ 256 ZOK). Na základe tých podáva definíciu akcie a vymedzuje okruh inkorporovateľných práv. Za druhé, okruh práv ktoré možno vteliť do akcie je obmedzený aj zásadou zákazu zasahovania do obchodného vedenia spoločnosti, ktoré prináleží štatutárnemu orgánu. Aj keď obligačné právo samo o sebe pokynom nie je, môže tak pôsobiť a túto pomyslenú hranicu preto nemožno prekročiť. Bude treba posúdiť aj účel spojenia daného práva s akciou, aby v určitých prípadoch nedochádzalo k obchádzaniu zákona. Inkorporácia iných ako účastníckych práv do akcie pritom neznamená, že akcionár tieto práva nemôže nadobudnúť aj iným spôsobom. Dôjsť by k tomu mohlo najmä prostredníctvom uvádzanej možnosti vydania iných nepomenovaných cenných papierov spoločnosťou.

¹⁷³ Černá, S., *Volba druhů podílů (akcií) a její limity*, Rekodifikace a praxe, č. 12/2015, str. 15.

¹⁷⁴ Černá, S., *K právům, která lze spojit s akcií*, Obchodní právo, č. 3/2016, str. 85.

3.3.4. Akcie so zvláštnymi povinnosťami

V literatúre je taktiež diskutovanou otázkou možnosť vydania akcií so zvláštnymi povinnosťami. Svoj názor na túto problematiku vyjadrili Dědič s Křížem. Podľa nich sa nemožnosť vydania predmetných akcií odvodzuje zo znenia ustanovení § 135 odst. 1 ZOK a § 276 odst. 1 ZOK; zatiaľ čo úprava spoločnosti s ručením obmedzeným umožňuje vytvoriť podiely so zvláštnymi právami a povinnosťami, úprava akciovej spoločnosti túto možnosť vyslovene nespomína. S akciou by preto malo byť možné spojiť len povinnosti vyslovene v zákone uvedené, a teda povinnosť lojality, povinnosť odovzdať listinnú akciu za zákonom stanovených predpokladov, povinnosť splniť emisný kurz akcie a ďalšie povinnosti, ktoré môžu vychádzať na základe zákona zo stanov. Dědič s Křížem ale pri povinnosti majetkovej povahy nevidia dôvod pre absolútne odmietnutie možnosti založiť túto stanovami, a vytvoriť tak zvláštny druh akcie. Ako príklad uvádzajú akciu s príplatkovou povinnosťou.¹⁷⁵

Možnosťou založiť v podmienkach akciovej spoločnosti príplatkovú povinnosť akcionára rozoberá aj komentárová literatúra: *“Obdobně s částí dosavadní teorie se domníváme, že ačkoliv je příplatek regulován pouze u společnosti s ručením omezeným, nezakazuje se ho využít u ostatních korporací, typicky u akciové společnosti. Důvod je nejen v tom, že to zákon nezakazuje a ani není důvod takovýto zákaz dovozovat z podstaty akciové společnosti, ale také v tom, že o otázkách posílení vlastního kapitálu akciové společnosti vždy musí rozhodovat nejen ona sama, ale také její společníci, coby nositelé reziduálního nároku. Rovněž máme za to, že se úprava § 162 až 166 na jiné korporace automaticky nepoužije, a to ani analogicky, což nebrání odlišným ujednáním ve společenské smlouvě těchto korporací.”*¹⁷⁶ Príplatkovú povinnosť je teda možné založiť na základe nepomenovanej zmluvy medzi akcionárom a akciovou spoločnosťou. Z daného spôsobu založenia príplatkovej povinnosti však vyvstávajú rôzne otázky. Keďže sa jedná o zmluvu medzi akcionárom a spoločnosťou, príplatková povinnosť je viazaná priamo na osobu akcionára namiesto akcie samotnej. Zaniká potom prevodom akcie pre nemožnosť plnenia aj príplatková povinnosť, ibaže by ju súčasne zmluvne prevzal nadobúdateľ akcií, premení sa na dar, alebo ňou zostane viazaný

¹⁷⁵ Dědič, J., Kříž, R., *Problémy spojené s řízením o určení obsahu zvláštního práva k akciím a se souvisejícím právem akcionářů na odkoupení akcií*, Obchodní právo, č. 3/2018, str. 89.

¹⁷⁶ ŠTENGLOVÁ, I., in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, 1128 s., ISBN 978-80-7400-540-4, [§ 162] Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrg5pwk5tlgizs443c14zdamjls44tax3qmyytmmq>.

pôvodný akcionár? Ako je to s možnosťou vrátenia príplatku len tomu, kto ho poskytol? Malo by ísť o obligáciu, pri ktorej zanikne právo na vrátenie príplatku prevodom akcií na iného, jedine že by stanovky umožnili podľa § 34 odst. 1 ZOK plnenie z vlastných zdrojov aj neakcionárom? Podľa autorov článku by všetky tieto otázky vyriešilo vytvorenie samostatného druhu akcií, s ktorým by bola spojená príplatková povinnosť a rovnako aj právo na vrátenie príplatku. Nevidia dôvod, ak zákon umožňuje v súvislosti so zakladaním akciovkej spoločnosti, alebo zvyšovaním jej základného kapitálu, uložiť povinnosť plniť na tvorbu rezervného fondu stanovami (§ 249 ZOK), prečo príplatkovú povinnosť spojiť s akciou nemožno. Tá by sa samozrejme ukladala len so súhlasom akcionára s tým, že v prípade zmeny druhu akcií by nesúhlasiacich akcionárov chránila povinnosť spoločnosti urobiť im verejný návrh zmluvy (§ 335 ZOK). Navyše, akcionárom je stále k dispozícii aj podanie návrhu na vyslovenie neplatnosti uznesenia valnej hromady, ak by dochádzalo k zneužívaniu hlasovacích práv s cieľom vypuditi menšinových akcionárov. Nemožno argumentovať ani § 250 odst. 1 písm. d) ZOK, ktorý stanovuje, že ak sú vydané akcie rôznych druhov, obsahujú stanovky ich názov a popis práv, ktoré sú s nimi spojené; obdobne pri ustanovení § 277 odst. 1 ZOK (*“zvláštní práva a jejich obsah se určí ve stanovách”*). *“Připouští-li se vytváření druhů akcií odebráním práv, pak také stanovky neobsahují popis zvláštních práv s nimi spojených, ale lze dovozovat, že za použití analogie musí stanovky obsahovat údaj o tom, jaká práva s nimi spojená nejsou. Stejně tak lze dovozovat, že vytvoří-li se akcie přidáním zvláštní povinnosti, musí být popis takové povinnosti uveden ve stanovách.”*¹⁷⁷

Autor tejto práce však nesúhlasí s uvedeným záverom. Podľa neho, ak by zákonodarca zamýšľal umožniť adresátom noriem vytvárať akcie so zvláštnymi povinnosťami, neopomenul by to premietnuť do znenia § 276 odst. 1 ZOK. Možnosť vytvorenia akcií s príplatkovou povinnosťou by však mohlo byť šikovným riešením zhora popísaných problémov. Zákonná úprava ale vytvoreniu bráni, a to sa nezmení ani v podmienkach Novely účinnej od 01.01.2021. Vytváranie akcií so zvláštnymi povinnosťami bude preto podľa autora práce aj do budúcnosti nemožné. Vzhľadom na tento záver vidí autor práce riešenie daných otázok práve v zániku príplatkovej povinnosti, ktorý nastane na základe prevodu akcie pre nemožnosť jej plnenia, pretože sa neviaže k akcii, ale k osobe akcionára. Povinnosť však na seba môže zmluvne prevziať aj nový nadobúdateľ akcií.

¹⁷⁷ Dědič, J., Kříž, R., *Problémy spojené s řízením o určení obsahu zvláštního práva k akciím a se souvisejícím právem akcionářů na odkoupení akcií*, Obchodní právo, č. 3/2018, str. 90.

3.3.5. Druhy akcií po novele prevedenej zákonem č. 33/2020 Sb.

Autor práce považuje za potřebné načrtnout úpravu druhov akcií, která bude účinná od 01.01.2021. Důvodová správa k § 276 ZOK zní: *“V návaznosti na přetrvávající právní nejistotu v otázce, co je kmenová akcie, se navrhuje zrušit zákonné rozlišování mezi kmenovými akciemi a akciemi se zvláštními právy. Za stávající právní úpravy není zřejmé, zda jakákoli odchylka od zákonné úpravy (např. stanovení delší lhůty splatnosti podílu na zisku), byť by byla spojena se všemi akciemi, představuje „zvláštní právo“, či jde stále o akcii kmenovou. Takto formalistické odlišování kmenových a „zvláštních“ akcií postrádá logiku; o různých druzích akcií má smysl hovořit až v okamžiku, kdy stanovy připouští vznik různých druhů akcií, tedy alespoň dva různé. Tomu odpovídá i povinnost uvést ve stanovách název druhu akcií; tato povinnost je dána pouze v případě, že stanovy připustí vznik více druhů akcií [srov. § 250 odst. 2 písm. d)]. Totéž platí i pro povinnost zapsat různé druhy akcií do obchodního rejstříku (srov. navrhované znění § 48 ZVR).*

V navrhovaných odstavcích 2 a 3 se v zájmu odstranění stávající nejistoty ohledně variability druhů akcií stanoví limity, jimiž se musí zakladatelé, resp. akcionáři řídit při vytváření různých druhů akcií. Navrhovaný odstavec 2 tak výslovně uvádí, že je možné vydat i takové akcie, se kterými nebude spojeno právo na podíl na zisku, právo na podíl na likvidačním zůstatku nebo hlasovací právo, tedy typická akcionářská práva (srov. § 256 odst. 1). Vždy však musí být zachováno alespoň jedno z nich, jinými slovy nemůže být platně vydána akcie, se kterou by nebylo spojeno alespoň jedno z práv vyjmenovaných v odstavci 2. Zákon nicméně nestanoví, že alespoň jedno z práv vyjmenovaných v odstavci 2 musí být spojeno s akcií v plném rozsahu.

V rámci zákonných mantinelů je však již na akcionářích, jaké druhy akcií upraví ve stanovách. Jedním z práv, na základě kterého je možno tvořit různé druhy akcií, je například i právo na podíl na jiných vlastních zdrojích.

V návaznosti na výslovné připuštění vydávání akcií bez typických akcionářských práv je potřeba stanovit mechanismy, které zabrání znehodnocování akcií nelegitimním odebráním těchto práv akcionářům. Navrhuje se stanovit, že rozhodla-li valná hromada o podstatné změně práv spojených s akcií, učiní ohledně těchto akcií veřejný návrh smlouvy; v podrobnostech srov. § 335 a důvodovou zprávu k němu.

*V odstavci 3 se navrhuje upravit zvláštní omezení pro akcie bez hlasovacího práva, které je v současné době upraveno v § 279 a u něhož panují nejasnosti, nakolik se vztahuje na všechny akcie bez hlasovacího práva, či pouze na akcie prioritní.*¹⁷⁸

K vyššie uvedenému sa ešte pripája správa k ustanoveniu § 256 odst. 1 ZOK: *“V odstavci 1 se navrhuje zpřesnit definici akcie. S ohledem na možnost akciové společnosti vydat akcie, s nimiž není spojeno právo na podíl na zisku, právo na podíl na likvidačním zůstatku nebo hlasovací právo, nelze definovat akcii jako (zaknihovaný) cenný papír, s níž jsou spojena všechna tato práva (srov. § 276 odst. 2 a důvodovou zprávu k němu). Nově se navrhuje definovat akcii jako (zaknihovaný) cenný papír, s níž je spojeno alespoň jedno z těchto práv.*¹⁷⁹

Z uvedeného vyplývajú pre úpravu druhov akcií nasledovné závery: Aj napriek tomu, že dôvodovou správou novo navrhovaný § 276 odst. 2 ZOK sa nakoniec nedostal do znenia novely („Akciová společnost může vydat i akcie, s nimiž není spojeno právo na podíl na zisku, právo na podíl na likvidačním zůstatku nebo hlasovací právo; s akcií musí být vždy spojeno alespoň jedno z těchto práv.“), zákonodarcovi sa podarilo vyjadriť svoju vôľu o možnosti vydania akcií, s ktorými nebudú spojené niektoré zákonné práva, v § 256 odst. 1 ZOK. Ten vo svojom novom znení obsahuje namiesto spojky “a” (konjunkcia) spojku “nebo” (disjunkcia). Tým má byť vyjadrené, že zákonodarca zamýšľa odstrániť doposiaľ panujúcu neistotu ohľadne možnosti vydávania akcií bez niektorého z práv uvedených v § 256 odst. 1 ZOK. S každou akciou však musí byť spojené minimálne jedno z týchto práv. Zákon ale nestanoví, či musí byť toto právo s akciou spojené v plnom rozsahu. Mechanizmus na ochranu akcionárov pri zmene druhu akcií zostáva verejný návrh zmluvy podľa § 335 ZOK.

Novela ďalej ruší zákonné rozlišovanie medzi kmeňovými akciami a akciami so zvláštnymi právami. Z logiky veci totiž vyplýva, že o rôznych druhoch akcií sa môže hovoriť len tam, kde stanoví tvorbu aspoň dvoch rôznych druhov pripúšťajú. Do budúca ani nie je zrejmé, ktoré práva by kmeňovú akciu mali predstavovať. V podmienkach po 01.01.2021 totiž, ako bolo spomenuté vyššie, už zákon predpokladá, že s akciou nebudú musieť byť spojené všetky práva podľa § 256 odst. 1 ZOK. V dôsledku toho nie je možné určiť, ktorá akcia je kmeňová; napr. spoločnosť vydá

¹⁷⁸ Důvodová správa k novele zákona o obchodních korporacích, sněmovní tisk č. 207, důvodová zpráva s. 186. (Dostupná na <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=135881>).

¹⁷⁹ Tamtiež.

druh akcií s hlasovacím právom a druh akcií s právom na podiel na zisku. Na daný prípad sa uplatní novelizované ustanovenie § 276 odst. 1 ZOK, ktoré bez ďalšieho o druhoch akcií stanoví: *“Akcije, se kterými jsou spojena stejná práva, tvoří jeden druh.”* Autor tejto práce dané riešenie považuje za sprehládnenie úpravy vydávania rôznych druhov akcií.

Autor ďalej vyjadruje názor, že aj naďalej nebude možné vydávanie druhov akcií pridaním iných, ako účastníckych práv. Odvodzuje to práve z ustanovenia § 256 odst. 1 ZOK, ktorý síce v sebe po novom obsahuje disjunkciu, no stále výslovne neumožňuje s akciou spojiť aj iné práva, ako tam vymenované. Tak ako teraz, ani do budúca nebude možné vydávať akcie so zvláštnymi povinnosťami pre dikciu § 276 odst. 1 ZOK, ktorý aj napriek svojej novelizácii neobsahuje slovo *“povinnosti”*.

Trendom Novely sa teda stalo rozširovanie zmluvnej autonómie pri tvorbe rôznych druhov akcií. Novela podľa autora práce správne rieši niektoré interpretačné a aplikačné problémy spojené so zákonnou úpravou akciových spoločností ako celku, jej kvalitu však môže realisticky ohodnotiť po uplynutí určitého času až na nej založená právna prax.

4. Zásada rovného zaobchádzania so všetkými akcionármi

Dôležitou zásadou, ktorou sa riadi aj úprava rôznych druhov akcií, je zásada rovného zaobchádzania so všetkými akcionármi, podľa ktorej spoločnosť zaobchádza za rovnakých podmienok so všetkými akcionármi rovnako. To zjednodušene znamená, že vo vzťahu akcionárov a spoločnosti musia byť rovnaké prípady riešené rovnako. Dôvodom jej existencie je skutočnosť, že výhody poskytnuté jednému akcionárovi aspoň sprostredkovane ústia v znevýhodnenie iného akcionára. Rovné zaobchádzanie však možno požadovať len po orgánoch spoločnosti, nie po akcionároch samotných.¹⁸⁰ Platí, že daná zásada je akousi modifikáciou, upresnením zásady rovnosti v oblasti práva kapitálových spoločností. Jej cieľom je naliezanie spravodlivého vyváženia práv a povinností akcionárov, teda docielenie vnútornej rovnováhy vo vzájomných vzťahoch.¹⁸¹ Danú rovnosť nemožno chápať materiálne, ale formálne, teda ako rovnosť za predpokladu zrovnateľných podmienok (napr. pri akcionároch vlastniacich rovnaký druh akcií).¹⁸² Jej použitie ale neprichádza do úvahy tam, kde zákon prípadnú ujmu spôsobenú neodôvodneným zvýhodnením rieši v špeciálnom ustanovení (napr. § 255 ZOK).¹⁸³

Podľa Špačkovej¹⁸⁴ má táto zásada dve podoby: Vo svojej relatívnej podobe znamená práve ono rovnaké zaobchádzanie za rovnakých podmienok. V tejto podobe je rozhodovacia moc spoločníkov v rovnováhe s nimi vynaloženými investíciami, pretože vyššia miera rizika ospravedľňuje väčšiu možnosť ovplyvniť rozhodovanie spoločnosti. Rozdielne zaobchádzanie, ktoré zohľadňuje fakticky nerovné postavenie akcionárov je potom logickým dôsledkom danej zásady.

¹⁸⁰ Josková, L. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. *Právo obchodných korporácií*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5, s. 397.

¹⁸¹ Špačková, M., *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři*, *Obchodněprávní revue*, č. 1/2016, str. 3; Autorka ďalej cituje J. Pokornú, ktorá hovorí o rovnosti šancí všetkých akcionárov v súťaži o vplyv na záležitosti spoločnosti.

¹⁸² Hurychová, K., *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři - k významu ustanovení § 244 odst. 2 ZOK*, *Obchodněprávní revue*, č. 10/2015, str. 285.

¹⁸³ ŠTENGLOVÁ, I., in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, 1128 s., ISBN 978-80-7400-540-4, [§ 244] Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembg5pwk5tlgizs443c14zdamjsl44tax3qmyzdina>.

¹⁸⁴ Špačková, M., *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři*, *Obchodněprávní revue*, č. 1/2016, str. 3.

Vo svojej absolútnej podobe zásada bráni do očí bijúcim tvrdoším *“plynoucím z čistě proporčního zacházení s akcionáři a uplatňuje se v oblasti práv představujících základ postavení společníka. Popření či omezení těchto práv by relativizovalo postavení akcionáře do té míry, že by fakticky již nebyl společníkem (jeho společnický status by byl popřen). Menšinový akcionář proto například nemůže být vyloučen z účasti na valné hromadě či možnosti klást na valné hromadě dotazy.”*¹⁸⁵

Je nutné stanoviť určité objektívne kritérium, podľa ktorého sa bude určovať rozsah práv a povinností jednotlivých akcionárov. V prípade hlavných akcionárskych práv¹⁸⁶ ním je podiel akcionára na základnom kapitále spoločnosti. V prípade vedľajších akcionárskych práv¹⁸⁷ má potom akcionár nezávisle na jeho podiele na základnom kapitále rovnakú príležitosť ako ostatní akcionári svoje právo uplatniť.

Následky porušenia danej zásady sú za účinnosti terajšej právnej úpravy dva: Znevýhodnení akcionári majú možnosť žalovať na neplatnosť uznesenia valnej hromady, čo zakladá relatívnu neplatnosť takéhoto uznesenia. V prípade, že účelom právneho jednania je neodôvodnené zvýhodnenie akéhokoľvek akcionára na úkor spoločnosti alebo iných akcionárov, sa k predmetnému právnomu jednaniu neprihliada, je zdanlivé (§ 244 odst. 2 ZOK). K uvedeným sankciám za jednanie zakladajúce nerovné zaobchádzanie sa pripája aj povinnosť k náhrade škody a iné.¹⁸⁸ Autor tejto práce si zhodne s Hurychovou na tomto mieste kladie otázku, *“zda je v souladu se smyslem a účelem zákona, aby obecné pravidlo akciového práva stanovilo nejprísnejší sankci v podobě zdánlivosti právního jednání pro porušení principu rovného zacházení s akcionáři, když úprava reglementující zvláštní situace, při nichž hrozí nebo dochází k takovému nerovnému zacházení (ať již mezi společníky, či mezi akcionáři), počítá se sankcemi mírnějšími.”*¹⁸⁹ Prítom ale dodáva, že ustanovenie § 244 odst. 2 ZOK predstavuje zrejme všeobecné pravidlo pre tie prípady

¹⁸⁵ Tamtiež.

¹⁸⁶ Hlasovacie právo, právo na podiel na zisku, právo na prednostný úpis akcií, právo na vysporiadací podiel, právo na podiel na likvidačnom zostatku.

¹⁸⁷ Právo účastniť sa valnej hromady, právo na vysvetlenie, právo podať návrh na prehlásenie uznesenia valnej hromady za neplatné.

¹⁸⁸ Špačková, M., *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři*, Obchodněprávní revue, č. 1/2016, str. 9.

¹⁸⁹ Hurychová, K., *Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři - k významu ustanovení § 244 odst. 2 ZOK*, Obchodněprávní revue, č. 10/2015, str. 286.

účelového zvýhodnenia akcionárov, pre ktoré zákon nestanovil režim špeciálny (*“ledaže tento zákon stanoví jinak nebo by to bylo na ujmu třetím osobám”*).

Zákonodarca si dané výčitky ohľadne nesystémovosti sankcie zdanlivosti jednania iste bol vedomý, preto s účinnosťou od 01.01.2021 zrušil celý § 244 odst. 2 ZOK. Sankciou za nerovné zaobchádzanie s akcionármi tak od účinnosti Novely bude len relatívna neplatnosť.

5. Súdny prieskum obsahu zvláštnych práv spojených s akciami

V pochybnostiach o obsahu zvláštného práva spojeného s akciou môže byť povolaný danú otázku riešiť súd (§ 277 ZOK). Zvláštne práva a ich obsah sa určia v stanovách spoločnosti (§ 277 odst. 1 a § 250 odst. 2 písm. d) ZOK). Pri zakladaní spoločnosti tak činia sami zakladatelia, ďalšie možnosti určenia práv spojených s akciou sú zmena druhu akcií alebo práv s nimi spojených (§ 416 odst. 1 a § 417 odst. 2 ZOK) a situácia upisovania nových akcií (§ 475 písm. b) ZOK). Ak teda na základe týchto činností vznikne pochybnosť o obsahu práva spojeného s akciou, môžu sa aktívne legitimované osoby (spoločnosť a jej akcionári) domáhať podľa § 277 odst. 1 ZOK toho, aby súd rozhodol, aké zvláštne právo je s akciou spojené, pokiaľ bude z okolností zrejmé, že také zvláštne právo vyjadruje vôľu obsiahnutú v stanovách alebo je tejto vôli obsahovo najbližšie, alebo ak to nebude možné, rozhodnúť, že akcia je kmeňová.

V literatúre nepanuje zhoda na tom, ktoré procesné ustanovenie hodno k uplatneniu predmetnej normy užiť. Tak napríklad Hromada má za to, že sa o obsahu práv spojených s akciou rozhoduje v konaní podľa občanského súdneho řadu (“OSŘ”), pričom daná vec spadá do právomoci a vecnej príslušnosti krajských súdov podľa § 9 odst. 2 písm. e) OSŘ.¹⁹⁰ Podľa staršieho názoru Kříže z roku 2013 by bolo rozumné pripustiť podanie určovacej žaloby podľa § 80 písm. c) OSŘ, z toho dôvodu, “*že by tak mohlo být postaveno najisto, jaká zvláštní práva jsou spojena s těmito akciemi, aniž by musela být spojena žaloba s plněním spojeným s akciemi se zvláštními právy.*”¹⁹¹ Štenglová¹⁹² naopak zastáva názor, že súd môže o obsahu práv spojených s akciami rozhodovať nie len v rámci určovacej žaloby podľa § 277 odst. 1 ZOK, ale aj vtedy, ak sa bude akcionár domáhať práv, ktorá sú podľa jeho názoru spojené s akciami, pričom spoločnosť mu bude tieto práva odopierať; v takom prípade sa bude rozsah a obsah práv spojených s danou akciou

¹⁹⁰ HROMADA, M., in SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LÉVY, J., ŠINOVÁ, R., a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1627, ISBN 978-80-7400-673-9, [§ 9] Dostupné z:

<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptemrg5pwk232ge3tolttmjptcojwgnptsok7obtds>.

¹⁹¹ Kříž, R., *Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech*, Obchodněprávní revue č. 4/2013. Dostupné z:

<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptemrgnpw64s7grpxgxzrgeya&groupIndex=0&rowIndex=0>.

¹⁹² ŠTENGLOVÁ, I., in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, 1128 s., ISBN 978-80-7400-540-4, [§ 277] Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptemrg5pwk5tlgizs443c14zdamjls44tax3qmyzdony>.

posudzovať ako predbežná otázka. Podľa nej ale pri určovacej žalobe ide o “řízení ve statusových věcech právnických osob ve smyslu § 85 písm. a) ZŘS [zákon o zvláštních řízeních soudních]. Věcně příslušné jsou v prvním stupni krajské soudy [§ 3 odst. 2 písm. a) ZŘS], místní příslušnost svědčí soudu, u něhož je společnost zapsána v obchodním rejstříku (§ 86 odst. 1 ZŘS). [...] Podá-li návrh některý z akcionářů či sama společnost, je třeba návrhy dalších akcionářů (týkající se téže skutečnosti, tj. výkladu stejného ujednání stanov) považovat za přistoupení do řízení zahájeného původním návrhem.”¹⁹³ Naopak Vybíral sa prikláňa k názoru, že pôjde o žalobu určovaciu podľa § 80 písm. c) OSŘ, pričom nevyklučuje v istých prípadoch možnosť podania žaloby na plnenie, pokiaľ je cieľom akcionára domáhať sa zvláštnych práv spojených s jeho akciou.¹⁹⁴ Autor tejto práce súdi, že nezhoda v doktríne panuje aj pre nejednoznačnosť odpovede na otázku, či toto konanie spadá do právnej úpravy konania sporového či nespоровého. Dôvodová správa k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních pritom stanoví, že pri aplikácii zákona sa nebude skúmať vecný charakter daného súdneho konania, inými slovami, nebude sa skúmať, či je konanie svojou povahou sporové alebo nespоровé. Dané rozdeľovanie by prinášalo len aplikačné nejasnosti a pochybnosti o tom, či má konkrétne konanie viac charakter sporový, či nespоровý. “Rozhodujícím a jednoznačným kritériem zůstane pouze hledisko, zda konkrétní typ soudního řízení je obsažen ve zvláštní části tohoto zákona, či nikoliv.”¹⁹⁵

Dědič a Kříž v článku z roku 2018 z tejto premisy odvodzujú, že pokiaľ možno klasifikovať konanie podľa § 277 odst. 1 ZOK ako konanie v statusovej veci, bude sa bez ohľadu na jeho prevažujúci sporový či nespоровý charakter jednať o konanie podľa ustanovenia § 85 písm. a) ZŘS.¹⁹⁶ Autori ďalej uvádzajú, že z hľadiska procesného práva nemožno pojem “statusové veci” podľa predmetného ustanovenia vykladať v rovnakom význame, ako sa vykladá z hľadiska práva hmotného. Ako dôkaz uvádzajú ustanovenia § 85 písm. d) ZŘS, ktoré upravuje konanie vo veciach opatrovníctva právnických osôb. “V hmotném právu se nepochybuje, že opatrovnické

¹⁹³ Tamtiež.

¹⁹⁴ VYBÍRAL, P. in LASÁK, J., POKORNÁ, P., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T., a kol., Zákon o obchodních korporacích. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014, ISBN 978-80-7478-537-5, [§ 277]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/13/32968/1/2>.

¹⁹⁵ Dôvodová správa k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Dostupná z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgezv6mrzgjpwi6q>.

¹⁹⁶ Dědič, J., Kříž, R., *Problémy spojené s řízením o určení obsahu zvláštního práva k akciím a se souvisejícím právem akcionářů na odkoupení akcií*, Obchodní právo, č. 3/2018, str. 93.

osoby se týká jejího statusu (jde o statusovou věc), avšak procesní norma jej z pojmu statusu ve smyslu procesního práva vylučuje.”¹⁹⁷

Autor tejto práce sa prikláňa k názoru Štenglovej, Dědiče a Kříže a súhlasí s nimi predostretými argumentmi. Základným je skutočnosť, že dané rozhodnutie sa netýka len akciovej spoločnosti, ale aj všetkých vlastníkov daného druhu akcií. Na tom nič nemení ani fakt, či návrh podľa § 277 odst. 1 ZOK niektorý z vlastníkov nepodal. Došlo by k obrovskému narušeniu právnej istoty, ak by boli predmetné rozhodnutia podľa § 277 odst. 1 ZOK záväzné len pre účastníkov konania. Ak by sa konanie o určení zvláštneho práva viedlo podľa OSŘ, “[B]ylo by pak rozhodnutí soudu ve věci určení zvláštního práva spojeného s akcií závazné i pro řízení zahájené v téže věci jiným akcionářem? Vznikla by zahájením řízení překážka litispendence a soudním rozhodnutím určujícím obsah zvláštního práva, popřípadě určujícím, že akcie je bez zvláštních práv, překážka rei iudicatae? Pokud by šlo o sporné řízení, mohla by nastat situace, že by probíhalo v téže skutkově stejné věci jiné řízení s jiným akcionářem jako účastníkem řízení, a tuto věc v jiném řízení by rozhodl soud jinak než v předchozím řízení?”¹⁹⁸ Daná situácia by potom mohla porušovať právo na spravodlivý proces. Absenciou prekážok litispendencie a prekážky veci rozhodnutej by mohol byť podľa autorov porušený aj čl. 11 LZPS, ktorý uvádza, že vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Tak isto by sa vydával v stávkú princíp predvídateľnosti súdnych rozhodnutí.

Autor tejto práce sa zhoduje s autormi v tom, že takýto stav nemožno pripustiť, a preto je nutné z hľadiska procesného práva považovať za statusové veci “i takové záležitosti, kde z povahy věci plyne, že musí být závazné pro všechny akcionáře, ledaže zákon výslovně stanoví jinak.”¹⁹⁹ Konanie podľa § 277 odst. 1 ZOK je preto konaním podľa ustanovenia § 85 písm. a) ZŘS. Výrok tohto rozhodnutia je záväzný pre každého, pretože ním bolo rozhodnuté o statusovej veci právnickej osoby (§ 27 ZŘS).

¹⁹⁷ Tamtiež.

¹⁹⁸ Dědič, J., Kříž, R., *Problémy spojené s řízením o určení obsahu zvláštního práva k akciím a se souvisejícím právem akcionářů na odkoupení akcií*, Obchodní právo, č. 3/2018, str. 94.

¹⁹⁹ Dědič, J., Kříž, R., *Problémy spojené s řízením o určení obsahu zvláštního práva k akciím a se souvisejícím právem akcionářů na odkoupení akcií*, Obchodní právo, č. 3/2018, str. 95.

Rozhodnutie o určení obsahu práva spojeného s akciou je deklaratórne. Nemala by na to vplyv ani skutočnosť, že by súd rozhodol, že sporné právo s akciou spojené nie je. *De iure* sa preto postavenie akcionára nemení. Avšak v prípade, že súd určí, že právo s akciou spojené nie je, zmení sa postavenia akcionára *de facto*, za predpokladu, že sa v dobrej viere o spojení zvláštneho práva s akciou domnieval.²⁰⁰ Preto, ak súd rozhodne podľa § 277 odst. 1 písm. b) ZOK že akcia je kmeňová, môže sa vlastník daného druhu akcií do jedného mesiaca od rozhodnutia súdu domáhať ich odkupu spoločnosťou za primeranú cenu. To za predpokladu, že táto pochybnosť nebola zrejmá už v dobe, kedy akciu získal (§ 277 odst. 2 ZOK). Pokiaľ tak spoločnosť neurobí, aplikuje sa primerane ustanovenie 329 odst. 1 a 2 ZOK. Na jeho základe vzniká akcionárovi právo navrhnúť spoločnosti uzavretie zmluvy o kúpe akcií za primerané protiplnenie a spoločnosti vzniká povinnosť daný návrh prijať. Ak nebude návrh prijatý do 15 pracovných dní odo dňa jeho doručenia, môže sa akcionár domáhať uzavretia zmluvy pred súdom alebo požadovať náhradu ujmy. To najneskôr v lehote 6 mesiacov odo dňa, kedy bol doručený návrh na uzavretie zmluvy.

Žaloba podľa § 277 odst. 1 ZOK sa teda bude pojednávať v režime zákona o zvláštných řízeních soudních, pretože tento zachováva žiaducu úroveň právnej istoty a rovnako zachováva akcionárom právo na spravodlivý proces, pričom v ňom neabsentujú dôležité prekážky litispendencie a *rei iudicate*. Nie je pritom vylúčené ani určenie obsahu práva spojeného s akciou prostredníctvom žaloby na plnenie, kedy by súd otázku obsahu práva riešil ako predbežnú otázku. Spomenuté riešenie sa autorovi tejto práce zdá zložitejšie a vyvstáva z neho viacero otázok. Preto do budúcnosti odporúča postupovať podľa ustanovenia § 85 písm. a) ZŘS.

²⁰⁰ Dědič, J., Kříž, R., *Problémy spojené s řízením o určení obsahu zvláštního práva k akciím a se souvisejícím právem akcionářů na odkoupení akcií*, Obchodní právo, č. 3/2018, str. 99.

Záver

Táto práca sa zaoberala zmluvnou autonómiou pri tvorení rôznych druhov akcií a jej limitmi. Téma sa stala diskutovanou najmä po rozšírení zmluvnej autonómie, ktoré priniesol nový zákon o obchodných korporáciách. Ten bez ďalšieho zrušil taxatívny výpočet druhov akcií a v ustanovení

§ 276 odst. 3 ZOK umožnil vedľa pomenovaných druhov akcií vytvárať aj iné druhy akcií so zvláštnymi právami. Toto však s určitými limitmi.

Práca začala definovaním pojmu akcia, venovala sa druhom akcií podľa starej právnej úpravy a ďalej pokračovala vymedzením zákonom upravených základných druhov akcií podľa zákona o obchodných korporáciách a zákona o investičných spoločnostiach a investičných fondoch, teda akcií kmeňových, prioritných a investičných.

Následne bola rozobratá možnosť vytvorenia druhu akcií, ktoré by neobsahovali všetky zákonom predpokladané práva, teda právo akcionára podieľať sa na riadení spoločnosti, právo na podiel na zisku a právo na podiel na základnom kapitále. Práca konštatovala, že tieto základné práva spolu predstavujú definičné znaky pojmu akcia a ako také ich absolútne nemožno z akcie vylúčiť. Hlasovacie právo ale napríklad predstavuje len jedno z práv, ktoré sú súčasťou práva podieľať sa na riadení spoločnosti. Ak bude odobrané len samotné hlasovacie právo, právo podieľať sa na riadení spoločnosti zostane zachované, aj keď modifikované. Naopak, elimináciou všetkých práv spojených s právom podieľať sa na riadení spoločnosti dôjde k faktickému vyprázdneniu tohto práva a akcia prestane byť akciou. Navyše, existujú práva, ako napr. právo účasti na valnej hromade, na ktorých výkon sa viaže aj uplatnenie iných práv. Tak len na základe účasti na valnej hromade môže akcionár využiť svoje hlasovacie právo, právo na vysvetlenie, či právo podávať návrhy a protinávrhy. Právo účasti na valnej hromade je preto takou kľúčovou súčasťou práva podieľať sa na riadení spoločnosti, že jeho elimináciou by bola eliminovaná sama možnosť fakticky sa na riadení spoločnosti podieľať. Zostáva dodať, že s účinnosťou od 01.01.2021 bude možné vydávať akcie, ktoré v sebe budú mať inkorporované len jedno z troch zákonom predpokladaných akcionárskych práv, pričom zákon vyslovene neurčuje, že aj toto tretie právo musí byť s akciou spojené v plnom rozsahu. Do budúca teda zákonodarca vyslovene umožnil vytváranie akcií, ktoré v sebe niektoré z predmetných práv nebude mať inkorporované. Do budúcnosti tak nebude možné hovoriť ani o eliminácii týchto práv, ale naopak bude možné hovoriť iba o tom, ktoré práva sú s

akciou spojené. Vo svojom dôsledku sa tak ruší zákonné rozlišovanie medzi akciami kmeňovými a akciami so zvláštnymi právami.

Práca ďalej rozobrala možnosť modifikácie práv obsiahnutých v § 256 odst. 1 ZOK, a to na základe demonštratívne vymenovaných druhov akcií podľa ustanovenia § 276 odst. 3 ZOK. Pozornosť bola venovaná akciám s násobkami hlasov a akciám s rozdielnym, pevným alebo podriadeným podielom na zisku, a akciám divíznym. Popísané boli niektoré nedostatky právnej úpravy a dopad, ktorý by mohlo mať vydanie daných druhov akcií.

Ďalej bola venovaná pozornosť určitým špecifickým druhom akcií so zvláštnymi právami, medzi ktoré patria zamestnanecké akcie, akcie s právom veta, akcie s rozhodcovskou doložkou a vysielacie akcie.

Následne práca venovala pozornosť otázke, či je možné s akciou spojiť aj iné práva, ako práva účastnícke. Autor tejto práce vyjadril názor, že nemožno. Argumentovať sa pritom dá samotnou textáciou ustanovenia § 256 odst. 1 ZOK, ktoré obsahuje práva, ktoré je možno s akciou spojiť. Tieto sú potom napospol účastnícke. Ďalším argumentom proti vytvoreniu daného druhu akcií je možnosť, že by sa ním, aj keď nepriamo, ale fakticky zasahovalo do obchodného vedenia spoločnosti, ktoré však spadá do pôsobnosti štatutárneho orgánu. Uvedené závery sa budú uplatňovať aj v podmienkach právnej úpravy účinnej od 01.01.2021. Spoločnosti však nič nebráni vydať aj iné, nepomenované cenné papiere, do ktorých by tieto iné než účastnícke práva inkorporovala. Ich vydanie spadá do pôsobnosti štatutárneho orgánu.

V súvislosti s druhmi akcií bola rozobraná aj možnosť vytvárania akcií so zvláštnymi povinnosťami. Autor sa však k možnosti ich vydania postavil negatívne. Nevidí pre túto možnosť oporu v zákone. Dikcia ustanovenia § 276 odst. 1 ZOK sa navyiac ani v podmienkach vytvorených Novelou nezmenila v tom zmysle, že by po novom obsahovala okrem „práv” aj „povinnosti”, ktoré by bolo možné s akciou spojiť.

Ďalej bola rozobraná zásada rovného zaobchádzania so všetkými akcionármi a jej dopady na úpravu vydávania rôznych druhov akcií. Záverom bol načrtnutý súdny postup určenia obsahu práva, ktoré je s akciou spojené. Spoločnosť a jej akcionári môžu v prípade pochybností o obsahu práva s akciou spojeného podať návrh na jeho určenie na súd. Pozornosť bola venovaná nie len určeniu

procesného predpisu, podľa ktorého by malo byť postupované, ale aj povahe daného súdneho rozhodnutia a dôsledkom, ktoré pre spoločnosť a jej akcionárov má.

Autor tejto práce bude s veľkým záujmom sledovať dopad Novely na budúcu tuzemskú obchodnú prax. S napätím možno očakávať nové doktrínálne spory, ktoré sa s účinnosťou od 01.01.2021 iste objavia na horizonte práva obchodných korporácií.

Zoznam použitých skratiek

LZPS	zákon č. 2/1993 Sb., Listina základných práv a svobod
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Zmluva o ES	Zmluva o Európskom spoločenstve
ZISIF	zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
ZVR	zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob
ÚS	Ústavní soud

Zoznam použitých zdrojov

1. Učebnice a komentáre

ČECH, P., ŠUK, P. Právo obchodných spoločností: v praxi a pro praxi (nejen soudní). 1. vydání. Praha: Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, 2016, ISBN 978-80-7273-177-0.

ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol. Právo obchodných korporací. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 640, ISBN 978-80-7478-735-5.

KOTÁSEK, J., PIHERA, V., POKORNÁ, J., VÍTEK, J. Právo cenných papírů. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-515-2.

LASÁK, J., POKORNÁ, P., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T., a kol., Zákon o obchodných korporacích. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014, ISBN 978-80-7478-537-5.

LAVICKÝ, P., a kol., Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654), Komentář, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-529-9.

SLÁDEČEK, V., MIKULE, V., SUCHÁNEK, R., SYLLOVÁ, J.: Ústava České republiky. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 1264 s. ISBN 978-80-7400-590-9.

SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LÉVY, J., ŠINOVÁ, R., a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1627, ISBN 978-80-7400-673-9.

ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M., a kol., Obchodní zákoník, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, 1397 s., ISBN 978-80-7400-055-3.

ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodných korporacích. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1128 s., ISBN 978-80-7400-540-4.

2. Časopisová literatúra

ČECH, P. Akcie po rekodifikaci. Právní rádce, 2012, č. 10.

ČERNÁ, S. K právům, která lze spojit s akcií, Obchodní právo 2016, č. 3.

ČERNÁ, S. O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu. Obchodněprávní revue, 2012, č. 7-8.

ČERNÁ, S. Volba druhů podílů (akcií) a její limity. Rekodifikace & praxe, 2015, č. 12.

DĚDIČ J., KRÍŽ, R., Problémy spojené s řízením určení obsahu zvláštního práva k akciím a se souvisejícím právem akcionářů na odkoupení, *Obchodní právo* 2018, č. 3.

EICHLEROVÁ, K., Rozhodčí doložka jako součást společenské smlouvy, *Jurisprudence* 2018, č. 1.

HURYCHOVÁ, K., Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři - k významu ustanovení § 244 odst. 2 ZOK, *Obchodněprávní revue*, 2015, č. 10.

JANOŠEK, V., Dohody o výkonu hlasovacích práv, akcie bez hlasovacích práv, sistace hlasovacích práv akcionáře (nejen) na základě ujednání stanov, *Obchodněprávní revue* 2016, č. 4.

JANOŠEK, V., *Akcie s vysílacím právem*, www.epravo.cz, 2018.

KRÍŽ, R. Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech, *Obchodněprávní revue*, 2013, č. 4.

KRÍŽ, R. „Tracking stock“ aneb divizní akcie jako zvláštní druh akcií, *Obchodněprávní revue*, 2019, č. 4.

LASÁK, J., O limitech lidské představivosti: glosa k akciím bez hlasovacího práva (jiným než prioritním), *Právní rozhledy* 2017, č. 2.

ŠPAČKOVÁ, M. Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři, *Obchodněprávní revue*, 2016, č. 1.

ŠTENGLOVÁ, I., Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?, *Bulletin advokacie* 2017, č. 12.

ŠUK, P., Kogentnost a dispozitivita civilního práva (kdy se lze od zákona odchýlit ujednáním stran), *Ad Notam*, č. 3/2019.

3. Zoznam použitých právnych predpisov

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů.

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony.

Ostatné

Francúzsky obchodný zákonník

Nemecký akciový zákon

Švajčiarsky obligačný kódex

4. Zoznam použitej judikatúry

Ústavní soud

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 08.02.2011, sp. zn. I. ÚS 2920/09.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 25.06.2003, sp. zn. III. ÚS 150/03, publikovaný pod č. 128/2003 Sb.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 28.01.2004, sp. zn. I. ÚS 546/03, publikovaný pod č. 12/2004 Sb.

Nejvyšší soud

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 29 Odo 701/2004.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.12.2014, sp. zn. 29 Cdo 3059/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.02.2011, sp. zn. 29 Cdo 4937/2009.

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2016, sp. zn. Cpjn 204/2015.

ESLP

Rozsudok ESLP, vec Suda v. Česká republika zo dňa 28. oktobra 2010, č. 1643/06.

Súdny dvor Európskej únie

Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 04.06.2002. Komisia Európskych spoločenstiev proti Portugalsku. Vec C-367/98, ECLI:EU:C:2002:326.

Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 13.05.2003. Komisia Európskych spoločenstiev proti Španielskemu kráľovstvu. Vec C-463/00, ECLI:EU:C:2003:272.

5. Ostatné zdroje

Dôvodová správa k novele zákona o obchodných korporáciách, sněmovní tisk č. 207, (<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=135881>).

Dôvodová správa k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodných spoločnostech a družstvech (zákon o obchodných korporáciách), č. 90/2012 Dz, (<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>).

Securities Exchange Commission rules.

Abstrakt

Téma tejto diplomovej práce znie “*Smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií a její limity*”. Jej cieľom bola analýza tuzemskej právnej úpravy tvorby rôznych druhov akcií a snaha o stanovenie limitov pri ich tvorbe. To bolo dosiahnuté najmä jazykovým, logickým, systematickým a teleologickým výkladom právnych noriem, pomocou odbornej literatúry, a v menšej mierke aj porovnaním so zahraničnou právnou úpravou.

Podarilo sa analyzovať kľúčové ustanovenia a určiť limity, za ktoré nemožno pri vydávaní rôznych druhov akcií zísť. Cieľ práce sa preto podaril naplniť. Konštatuje sa, že určité spory vyplývajúce z rôznych interpretácií rovnakého ustanovenia budú odstránené novelizáciou právnej úpravy obchodných korporácií, a bude tak posilnená právna istota účastníkov týchto právnych pomerov.

Prvá kapitola sa zaoberá pojmom a definíciou akcie ako časti základného kapitálu spoločnosti, ako súboru členských práv a povinností akcionára, a ako cenného papieru.

Druhá kapitola sa zaoberá historickou genézou druhu akcií, ktoré bolo možné vydať podľa starej právnej úpravy, následne sa venuje druhom akcií vyslovene upravenými v súčasnom českom právnom poriadku, teda akciám kmeňovým, prioritným, úrokovým a investičným.

Tretia kapitola pojednáva o možnosti eliminácie práv spojených s akciou a limitmi tejto eliminácie podľa zákona o obchodných korporáciách, ďalej o zákonnej možnosti modifikácie daných práv a o vytvorení akcií s násobkami hlasov, s rozdielnym, pevným či podriadeným podielom na zisku alebo likvidačnom zostatku spoločnosti. Ďalej je rozoberaná možnosť vydávania akcií s právom veta, vysielacích akcií, zamestnaneckých akcií a akcií s rozhodcovskou doložkou. Limity konštrukcie zvláštnych druhov akcií možno konštatovať v zákaze odobrania definičných práv, v inkorporácii len účastníckych práv, v nemožnosti vytvorenia druhu akcie pridaním povinností a v zákaze vydávania akcií úrokových a zlatých akcií.

Štvrtá kapitola krátko pojednáva o ďalšom limite pre vytváranie rôznych druhov akcií, zásade rovnakého zaobchádzania so všetkými akcionármi, ktorá je modifikáciou, upresnením zásady rovnosti v oblasti práva kapitálových spoločností.

Piata kapitola reflektuje na pochybnosti o obsahu práva spojeného s akciou. Je v nej analyzovaný súdny prieskum zvláštnych práv spojených s akciou, a rovnako aj dôsledky, ktoré by mohlo mať dané súdne rozhodnutie o určení obsahu práva na postavenie akcionárov spoločnosti.

Abstract

The theme of this diploma thesis is “*Contracting autonomy in construction of types of shares and its limits*”. It aimed to analyse the domestic legal regulation. Its effort was to set limits in the construction of types of shares. This was achieved especially through grammatical, logical, systematical and teleological interpretation of legal regulation, with help of law doctrine, and on the smaller scale by comparisons with foreign legal systems.

It succeeded in analysing key provisions and setting limits that cannot be crossed when constructing types of shares. The aim of the diploma thesis was therefore fulfilled. It is stated that certain disputes arising from different interpretations of the same provision will be eliminated by amendment of legal regulation of business corporations which will in consequence strengthen legal certainty of participants of these legal relationships.

The first chapter deals with concept and definition of share, as a part of registered capital of corporation, as a set of shareholder rights and obligations, and as a security.

The second chapter handles the historical genesis of kinds of shares that could be constructed under the old legislation. Subsequently, it describes types of shares that are explicitly regulated by current legal regulation, namely ordinary shares, priority shares, interest shares, and investment shares.

The third chapter deals with options of elimination of rights incorporated in shares and limits of this elimination according to the Business Corporation Act. It also deals with lawful options of modification of given rights and too, with creation of shares with different voting rights, and shares with different, fixed or subordinate share in the profit or liquidation balance and other types, such as shares with veto rights, delegate shares, employee shares, and shares with arbitration clause. Limits in constructing types of shares are to be seen in the prohibition of the abolition of certain rights, the incorporation of only the participation rights, the impossibility of constructing the type by merging the share with the obligation, and the prohibition of constructing interest shares and golden shares.

The fourth chapter deals shortly with yet another limit within which shares can be constructed- the principle of equal treatment of shareholders, which is a modification, clarification of principle of equality in business corporation law.

The fifth chapter reflects on doubts about content of certain right incorporated in share. It analyses the judicial review of the special rights attached to shares and consequences the court decision might have on a status of shareholders of the company.

Názov diplomovej práce

Smluvní autonomie při konstrukci druhů akcií a její limity

Názov diplomovej práce v anglickom jazyku

Contracting autonomy in construction of types of shares and its limits

Kľúčové slová

akcie, druhy akcií, zvláštne práva, účastnícke práva, úbytok práv, zásada rovného zaobchádzania

Key Words

shares, classes of shares, special class rights, shareholder rights, deferred shares, equivalent treatment principle